

ŞUHUT İLÇESİ'NDE EĞİTİMİN DAĞILIMI

Nihat DALKILIÇ

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Lütfi ÖZAV

Afyonkarahisar

2005

ŞUHUT İLÇESİ'NDE EĞİTİMİN DAĞILIMI

Nihat DALKILIÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İlköğretim Ana Bilim Dalı

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Lütfi ÖZAV

Afyon

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ağustos 2005

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

ŞUHUT İLÇESİN'DE EĞİTİMİN DAĞILIMI

Nihat DALKILIÇ

İlköğretim Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ağustos, 2005

Danışman: Prof. Dr. Lütfi ÖZAV

İdari açıdan bağlı olduğu Afyonkarahisar ilinin 29 km. güneyinde bulunan ve 1182 km² yüzölçümüne sahip olan Şuhut ilçesi, Ege Bölgesi'nin İç Batı Anadolu Bölümü'nde yer almaktadır. 1946 yılında ilçe merkezi olduktan sonra hızla nüfusu artan Şuhut'ta, eğitimin dağılımını inceleyen bilimsel bir araştırma yapılmamıştır. Sahanın çalışma alanı olarak seçilmesinde bu durum etkili olmuştur.

Şuhut ilçesindeki eğitim faaliyetleri araştırılırken konunun genel yapısını ilgilendiren çalışmalar gözden geçirilmiştir. Araştırmada coğrafi düşüncenin esas yöntemlerinden birisi olan yerinde gözlem metodu kullanılmıştır. Dağılım-mekan-insan ilişkilerine bağlı kalınarak eğitim faaliyetleri açıklanmaya çalışılmıştır. İlçede eğitimin tarihi gelişimi, veri yetersizliği nedeniyle Afyonkarahisar ilinin eğitim tarihi dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Eğitim-öğretime ait veriler İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ve ilçede yer alan okullardan temin edilmiştir. Cumhuriyetten sonra kayıtlar tutulmasına rağmen, sağlıklı veriler ancak son 15 yıl ile sınırlıdır. Okul, öğrenci, öğretmen sayıları ile nüfusun artışı dikkate alındığında 1990-2004 yılları arasındaki veriler Şuhut'ta eğitimin dağılımını ortaya çıkarmaktadır. 1990-2004 yılları arasındaki eğitim-öğretim faaliyetlerine ait bilgi ve istatistikler nedensellik, sebep-sonuç, dağılım ilkeleri doğrultusunda açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırma sonucunda Şuhut ilçesinde eğitimin yeterince gelişmediğı görülmüştür. Sekiz yıllık zorunlu eğitimin ardından özellikle kırsal yerleşmelerde ortaöğretime geçişlerin düştüğü belirlenmiştir. Araştırma sahasında köy yerleşmelerinin dağınık ve ortaöğretim kurumlarının kırsal yerleşmelere yakın olmaması ortaöğretime talebi azaltmaktadır. Taşınalı eğitim ve birleştirilmiş sınıf uygulaması, köylerin eğitim ihtiyacını karşılayamamaktadır. İlçe eğitim kurumları öğrencilerin sosyal ihtiyaçlarına yeterince cevap verememektedir. Araştırma sahasının il merkezine yakın olması, ilçeden il merkezine öğrenci gidişine neden olmaktadır.

ABSTRACT

THE DISPERSION OF EDUCATION IN ŞUHUT

Prepared by: Nihat DALKILIÇ

Science Branch Of Social Studies Teaching
Institute Of Social Sciences Of Afyon Kocatepe Universty

August, 2005

Consultant: Prof. Dr. Lütfi ÖZAV

The district Şuhut, located in 29 km's south of AfyonkarahisarŞuhut is administratively bounded to and which has 1182 km² of area measurement, is located in west Interior Part of Egean Region. In Şuhut, of which population has increased after it became a district in the that examine the distribution of education haven't made. This condition was effective for this field's chosen for studying area.

While the education activities were being examined, the studies made before were glanad over. In the investigation, done in the main place observation method which is one of main methods of geographical idea was used. Education activites were being tried to explain by being dependent to the distribution place human relation. In the district, historical developmant of education was prepared by taking account of the education history of the city Afyonkarahisar, because of inefficiency of data.

Datas belong to education system were gained from the Directory of Education and from the schools of the district. Although registrations were made after declaration of Turkish Republic, healthy datas are restricted only in 15 years. As the numbers of schools, students and teachers and the increasement of population are considered,datas between 1990-2004 revealed the education distribution in Şuhut. Datas and statistics belong to education system activities between 1990-2004 were tried to be expalined through causality, reason result, and distribution principles.

Art the end of the investigation, it was noticed that in Şuhut, education hadn't developed sufficiently. After the eight yeared obligatory education, especially in rural settlements, it has been determined that the transition to secondary education were decreased. In investigations field, being untidy of settlements and being close of secondary education institutions to rural settlement areas, are decreasing the demand to secondary education. Education done by transporting and practice of connected classes, are not able to support education necessity of villages. District's education institues cannot support the student's social necessities. Being close of investigation field to city centre, is causing student's going to city centre from the district.

TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

İmza

Tez Danışmanı:

Jüri Üyeleri:

.....

.....

.....

.....'ın.....

başlıklı tezi.../.../.....tarihinde, yukarıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca,

Anabilim / Anasanat dalında, Yüksek Lisans / Doktora / Sanatta Yeterlik tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

ÖNSÖZ

“Şuhut İlçesi’nde Eğitimin Dağılımı” konulu bu araştırma Şuhut ilçesinde yer alan tüm ilk, orta ve yüksek öğretim kurumlarını kapsamaktadır. Eğitimin toplum hayatına etkileri göz ardı edilemez. Şuhut ilçesi yerleşim tarihi çok eski olmakla beraber eğitimde istenen gelişmeleri sağlanamamıştır. Şuhut’un eğitim yapısı üzerine daha önce bilimsel bir çalışma yapılmamıştır. Bu durum araştırma konusunun seçiminde ana etken olmuştur.

Eğitimin bugünkü seviyesine etki eden başlıca etkenler incelenmiş, eğitimin tarihi gelişimi üzerinde durulmuştur. Kaynak yetersizliği nedeniyle Afyonkarahisar ili eğitim tarihi üzerinden bir inceleme yapılarak, sahaya etkileri değerlendirilmiştir.

Araştırma sahasının genel coğrafi özelliklerine yer verilmiş, bu özelliklerin eğitim hayatına etkileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma üç bölüme ayrılmış, bu bölümlerde ilk, orta ve yüksek öğretim kademeleri tarihi ve coğrafi etkiler doğrultusunda incelenmiştir. Belirlenen sorunlara çözüm önerileri sunulurken araştırma tamamlanmıştır.

Araştırma konusunun seçiminde ve çalışmanın bütün aşamalarında yardımlarını ve fikirlerini esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Lütfi ÖZAV’a şükranlarımı sunarım. Ayrıca lisans ve yüksek lisans dersleri sırasında iyi bir eğitmen ve araştırmacı olmamız için gayret gösteren, tezin hazırlanmasında önemli katkıları olan değerli hocalarım Yard. Doç. Dr. Hasan KARA ve Yard. Doç. Dr. Sadiye TUTSAK’a saygılarımı sunarım. Araştırma sırasında istatistiksel bilgi temininde kamu kurum ve kuruluşu yetkililerinden önemli yardım ve kolaylıklar gördüm. Bütün emeği geçenlere ayrı ayrı teşekkür ederim.

Araştırmada varılan sonuçların, sahanın eğitim yapısının planlanmasında dikkate alınacağını ve beklenen yararları sağlayacağını ümit ediyorum.

Nihat Dalkılıç

ÖZGEÇMİŞ

Nihat DALKILIÇ

İlköğretim Anabilim Dalı

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans: 2001 Afyon Kocatepe Üniversitesi, Uşak Eğitim Fakültesi, Coğrafya Öğretmenliği Bölümü

Lise: 1993 Malatya Sümer Lisesi

İş/İstihdam

2001- Öğretmen. Milli Eğitim Bakanlığı, Afyon Milli Eğitim Müdürlüğü, Afyon.

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı: Doğanşehir, 31.08.1976 Cinsiyeti: Erkek

Yabancı Dil

İngilizce

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
TEZ JÜRİSİ VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI	vi
ÖNSÖZ	vii
ÖZGEÇMİŞ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xi
HARİTALAR LİSTESİ	xiv
GRAFİKLER LİSTESİ	xv
RESİMLER LİSTESİ	xvii
KISALTMALAR	xviii
I. PROBLEM	1
II. AMAÇ	1
III. ÖNEM	1
IV. VARSAYIMLAR	2
V. SINIRLILIKLAR	2
VI. YÖNTEM	2
GİRİŞ	3
I. GENEL COĞRAFİ ÖZELLİKLER	3
II. EĞİTİMİN TARİHİ GELİŞİMİ	12

BİRİNCİ BÖLÜM

İLKÖĞRETİM

I) İLKÖĞRETİMİN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU	24
II) MERKEZ İLKÖĞRETİM OKULLARI	36
III) KÖY İLKÖĞRETİM OKULLARI	45
IV) BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFLI İLKÖĞRETİM OKULLARI	51
V) TAŞIMALI EĞİTİM	56

İKİNCİ BÖLÜM

ORTA ÖĞRETİM

I) ORTAÖĞRETİMİN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU.....	62
II) GENEL ORTAÖĞRETİM OKULLARI.....	68
III) MESLEKİ VE TEKNİK ORTAÖĞRETİM OKULLARI.....	70
IV) ÇOK PROGRAMLI LİSELER.....	76

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÜKSEKÖĞRETİM

I) YÜKSEKÖĞRETİMİN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU.....	80
II) ÖNLİSANS PROGRAMLARI.....	81
III) YÜKSEKÖĞRETİME GEÇİŞLER.....	82

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	86
------------------------	----

I. ÖĞRETMEN ve DERSLİK SORUNU.....	87
------------------------------------	----

II. TAŞIMALI EĞİTİM-BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIF SORUNU.....	88
--	----

III. AİLELERİN GELİR DÜZEYİ SORUNU.....	89
---	----

IV. YÜKSEKÖĞRETİMİN GELİŞİMİ SORUNU.....	90
--	----

KAYNAKÇA.....	91
---------------	----

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Şuhut İlçesinde Ortalama En Yüksek, En Düşük ve En Yüksek Sıcaklık Değerlerinin Aylara Göre Dağılımı.....	5
Tablo 2. Şuhut İlçesindeki Aylık, Mevsimlik ve Yıllık Yağış Değerlerinin Aylara Göre Dağılımı.....	5
Tablo 3. Şuhut İlçesinde Aylara Göre Yağış Etkinliği (Erinç Formülüne Göre).....	6
Tablo 4. Şuhut İlçesinde Sayım Yıllarına Göre Nüfus Artışı (1950-2000).....	8
Tablo 5. Şuhut İlçesi Kasabalarının Nüfus Artışları (1980-2000).....	9
Tablo 6. Şuhut İlçesi Köylerinin Nüfus Artışları (1980-2000).....	10
Tablo 7. Şuhut İlçesinde Nüfusun Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı (2004).....	11
Tablo 8. Şuhut İlköğretim Okulları Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayılarının Yerleşim Yerine Göre Dağılımı (2003-2004).....	24
Tablo 9. İlköğretim Okullarında Okul, Yeni Kayıt, Öğrenci ve Öğretmen Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı (1990-2004).....	25
Tablo 10. Şuhut İlköğretim Okullarında Burslu ve Yatılı Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).....	29
Tablo 11. Şuhut İlçesi'nde Nüfusun Mezuniyet Düzeyine Göre Dağılımı (2004).....	30
Tablo 12. Okul Öncesi Eğitimde Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı (1990-2004).....	32
Tablo 13. İlköğretim Okullarında Yerleşim Yerine Göre Okul Öncesi Eğitim Oranı(2003-2004).....	33
Tablo 14. Okul Öncesi Öğrencilerinin Doğum Yılları ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).....	35
Tablo 15. Okul Öncesi Eğitimde Yerleşim Yerine Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Dağılımı (2003-2004).....	35
Tablo 16. Okul Öncesi Eğitimde Yerleşim Yerine Göre Öğretmen ve Derslik Başına Düşen Öğrenci Dağılımı (2003-2004).....	36

	Sayfa
Tablo 17. Şuhut Merkez İlköğretim Okullarında Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).....	37
Tablo 18. Merkez İlköğretim Okullarına Göre Öğretmen ve Derslik Dağılımı (2003-2004).....	39
Tablo 19. Merkez İlköğretim Okulları Birinci Kademe Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).....	40
Tablo 20. Merkez İlköğretim Okulları İkinci Kademe Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).....	41
Tablo 21. Atatürk Pansiyonlu İlköğretim Okulu Yatılı Öğrencilerinin Doğum Yıllarına Göre Dağılımı (2003-2004).....	42
Tablo 22. Atatürk Pansiyonlu İlköğretim Okulu Yatılı Öğrencilerinin Sınıflara Göre Dağılımı.....	43
Tablo 23. Şuhut Köy İlköğretim Okullarında Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).....	45
Tablo 24. Şuhut Köy İlköğretim Okulları Öğretmen ve Derslik Dağılımı (2003-2004).....	48
Tablo 25. Köy İlköğretim Okulları Birinci Kademe Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).....	49
Tablo 26. Köy İlköğretim Okulları İkinci Kademe Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).....	50
Tablo 27. Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okullarında Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).....	51
Tablo 28. Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okullarında Öğretmen ve Derslik Dağılımı (2003-2004).....	53
Tablo 29. Şuhut Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okullarında Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).....	54
Tablo 30. Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okullarında Gruplara Göre Okul, Öğrenci ve Derslik Dağılımı.....	55
Tablo 31. Taşınmalı Eğitim Kapsamındaki Okullarda Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).....	57
Tablo 32. Taşınmalı Eğitim Kapsamındaki Okullarda Öğrenci Dağılımı (2003-2004).....	58

Sayfa

Tablo 33. Şuhut Orta öğretim Okulları Öğrenci Dağılımı (2003-2004).....	62
Tablo 34. Şuhut Orta öğretim Okullarında Öğretmen ve Derslik Dağılımı (2003-2004).....	64
Tablo 35. Orta öğretim Okullarında Okul, Yeni Kayıt, Öğrenci ve Öğretmen Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı (1990-2004).....	65
Tablo 36. Şuhut İlçesi'nde Orta öğretim ve Üniversite Mezunlarının Cinsiyete Göre Nüfus Dağılımı (2004).....	67
Tablo 37. Karaadilli Lisesi'nde Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı(2003-2004).....	69
Tablo 38. Karaadilli Lisesi Öğretmen ve Derslik Dağılımı (2003-2004).....	69
Tablo 39. Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin Sınıflara Göre Dağılımı (2003-2004).....	73
Tablo 40. Endüstri Meslek Lisesi Öğretmen ve Derslik Dağılımı (2003-2004).....	73
Tablo 41. Kız Meslek Lisesi Öğrencilerinin Sınıflara Göre Dağılımı (2003-2004).....	74
Tablo 42. Kız Meslek Lisesi Öğretmen ve Derslik Dağılımı (2003-2004).....	74
Tablo 43. İmam-Hatip Lisesi Öğrencilerinin Sınıflara Göre Dağılımı (2003-2004).....	75
Tablo 44. İmam-Hatip Lisesi Öğretmen ve Derslik Dağılımı (2003-2004).....	75
Tablo 45. Şuhut Çok Programlı Lisesi Öğrencilerinin Sınıflara Göre Dağılımı (2003-2004).....	77
Tablo 46. Şuhut Çok Programlı Lisesi Öğretmen ve Derslik Dağılımı (2003-2004).....	77
Tablo 47. Şuhut MYO Öğrencilerinin Bölümlere Göre Dağılımı (2003-2004).....	81
Tablo 48. Şuhut MYO Öğrencilerinin Geldikleri Bölgelere Göre Dağılımı (2003-2004).....	82
Tablo 49. Şuhut MYO Öğrencilerinin Geldikleri İllere Göre Dağılımı (2003-2004).....	83
Tablo 50. Şuhut MYO Derslik ve Personel Dağılımı (2003-2004).....	83

HARİTALAR LİSTESİ

	Sayfa
Harita 1. Araştırma Sahasının Konum Haritası.....	3
Harita 2. İlköğretim Okulları Öğrencilerinin Yerleşim Birimlerine Göre Dağılımı (2003-2004).....	27
Harita 3. Araştırma Sahasında LGS Sınavında Başarılı Olunarak Gidilen İller (2004).....	28
Harita 4. Merkez İlköğretim Okulları Öğrenci Dağılımı (2003-2004).....	38
Harita 5. Köy İlköğretim Okulları Öğrenci Dağılımı (2003-2004).....	47
Harita 6. Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okulları Öğrenci Dağılımı (2003-2004).....	55
Harita 7. Taşınmalı Eğitim Kapsamındaki Köyler ve Taşıma Merkezleri (2003-2004)...	59
Harita 8. Araştırma Sahasında ÖSS’de Başarı Sonucu Lisans Programları İçin Gidilen İller (2004).....	66
Harita 9. Araştırma Sahasında ÖSS’de Başarı Sonucu Önlisans Programları İçin Gidilen İller (2004).....	67
Harita 10. Karaadilli Lisesi Öğrencilerinin Sınıf ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).....	70
Harita 11. Mesleki ve Teknik Okul Öğrencilerinin Sınıf ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).....	72
Harita 12. Şuhut Çok Programlı Lisesi Öğrencilerinin Sınıf ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).....	78
Harita 13. Şuhut MYO Öğrencilerinin İllere Göre Dağılımı (2004).....	82

GRAFİKLER LİSTESİ

	Sayfa
Grafik 1. Şuhut İlköğretim Okullarında Öğrenci Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı (1990-2004).....	26
Grafik 2. Şuhut İlçesi'nde Nüfusun Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı (2004).....	30
Grafik 3. Şuhut Merkez İlköğretim Okulları Öğrenci Dağılımı (2003-2004).....	36
Grafik 4. Merkez İlköğretim Okulları Öğretmen Dağılımı (2003-2004).....	39
Grafik 5. Merkez İlköğretim Okullarında Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı (2003-2004).....	41
Grafik 6. Atatürk Pansiyonlu İlköğretim Okulu Yatılı Öğrencilerinin Doğum Yıllarına Göre Dağılımı (2003-2004).....	43
Grafik 7. Atatürk Pansiyonlu İlköğretim Okulu Yatılı Öğrencilerinin Sınıflara Göre Dağılımı (2003-2004).....	44
Grafik 8. Şuhut Köy İlköğretim Okulları Öğrencilerinin Yerleşmelere Göre Dağılımı (2003-2004).....	46
Grafik 9. Şuhut Köy İlköğretim Okullarında Öğretmen Dağılımı (2003-2004).....	48
Grafik 10. Köy İlköğretim Okullarında Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı (2003-2004).....	50
Grafik 11. Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okullarında Öğrenci Dağılımı (2003-2004).....	52
Grafik 12. Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okullarında Öğretmen Dağılımı (2003-2004).....	53
Grafik 13. Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okullarında Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı (2003-2004).....	54
Grafik 14. Taşınmalı Eğitim Kapsamındaki Okulların Öğrenci Dağılımı (2003-2004).....	57
Grafik 15. Taşınmalı Eğitim Kapsamındaki Okullarda Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı (2003-2004).....	58
Grafik 16. Şuhut Orta öğretim Okullarında Öğrenci Dağılımı (2003-2004).....	62

Sayfa

Grafik 17. Şuhut Ortaöğretim Okullarında Öğretmen Dağılımı (2003-2004).....	64
Grafik 18. Ortaöğretim Okullarında Öğrencilerin Yıllara Göre Dağılımı (1990-2004).....	66
Grafik 19. Karaadilli Lisesi'nde Sınıflara Göre Öğrenci Dağılımı (2003-2004).....	69
Grafik 20. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Dağılımı (2003-2004).....	71
Grafik 21. Endüstri Meslek Lisesi'nde Öğrenci Dağılımı (2003-2004).....	73
Grafik 22. Kız Meslek Lisesi'nde Öğrenci Dağılımı (2003-2004).....	74
Grafik 23. İmam-Hatip Lisesi'nde Öğrenci Dağılımı (2003-2004).....	75
Grafik 24. Şuhut Çok Programlı Lisesi'nde Öğrenci Dağılımı (2003-2004).....	77
Grafik 25. Şuhut MYO Bölümlerine Göre Öğrenci Dağılımı (2003-2004).....	82
Grafik 26. Şuhut MYO Öğrencilerinin Bölgelere Göre Dağılımı (2003-2004).....	83
Grafik 27. Şuhut MYO Öğrencilerinin Geldikleri İllere Göre Dağılımı (2003-2004).....	84

RESİMLER LİSTESİ

	Sayfa
Resim 1. Cumhuriyet İlköğretim Okulu Anasınıfı Binası.....	34
Resim 2. Kurtuluş-İhsan Küçükarslan İlköğretim Okulu.....	37
Resim 3. Zaferyolu İlköğretim Okulu.....	40
Resim 4. Atatürk Pansiyonlu İlköğretim Okulu.....	42
Resim 5. Atatürk Pansiyonlu İlköğretim Okulu Pansiyonu.....	44
Resim 6. Karaadilli İlköğretim Okulu.....	46
Resim 7. Balçıkhisar Merkez İlköğretim Okulu.....	52
Resim 8. Gazipaşa İlköğretim Okulu.....	60
Resim 9. Şuhut Endüstri Meslek Lisesi.....	63
Resim 10. Şuhut Kız Meslek Lisesi.....	68
Resim 11. Şuhut İmam-Hatip Lisesi Pansiyonu.....	75
Resim 12. Şuhut Çok Programlı Lisesi.....	75
Resim 13. Şuhut Meslek Yüksek Okulu.....	78

KISALTMALAR

Age	:	Adı Geçen Eser
Agm	:	Adı Geçen Makale
AKÜ	:	Afyon Kocatepe Üniversitesi
BSİO	:	Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okulu
C	:	Cilt
E	:	Erkek
EML	:	Endüstri Meslek Lisesi
İÖO	:	İlköğretim Okulu
İHL	:	İmam-Hatip Lisesi
YİBO	:	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
PİO	:	Pansiyonlu İlköğretim Okulu
K	:	Kız
KML	:	Kız Meslek Lisesi
MEM	:	Milli Eğitim Müdürlüğü
MYO	:	Meslek Yüksek Okulu
LGS	:	Liselere Giriş Sınavı
ÖSS	:	Öğrenci Seçme Sınavı
S	:	Sayı
s	:	Sayfa
Ş	:	Şehir
ŞÇPL	:	Şuhut Çok Programlı Lisesi
T	:	Toplam
TBMM	:	Türkiye Büyük Millet Meclisi
vb	:	Ve benzeri

I. PROBLEM

Şuhut 1946 tarihinde ilçe olmuştur. Yerleşim tarihi Osmanlı öncesine uzanmakla beraber, özellikle eğitim kurumları açısından istenen gelişmeler sağlanamamıştır. Bağlı bulunduğu Afyonkarahisar il merkezine yakın oluşu, nüfusun eğitim ihtiyacını ilçe merkezinden gidermesini sağlayacak eğitim kurumlarının kuruluşunu engellemiştir. Öğrencilerin sosyal ve kültürel ihtiyaçlarına yanıt verebilecek okullar yeterince bulunmamaktadır. Köylerdeki okul çağı nüfusunun, özellikle orta öğretime devam etmelerinde sorunlar bulunmaktadır. Şuhut İlçesi eğitim kurumları, öğrencilerin sosyal ve kültürel ihtiyaçlarına yeterli miktarda yanıt verememektedir.

II. AMAÇ

Bu araştırmanın amacı, yönetim açısından Afyonkarahisar iline bağlı olan Şuhut İlçesi'ni eğitimin dağılışı yönünden değerlendirmektir. Bu amaçla araştırma sahasındaki okullaşma oranı, eğitim kademeleri arasındaki öğrenci akışı, okul (bina, derslik vb.), öğretmen ve öğrenci arası ilişkiler araştırılmıştır.

III. ÖNEM

Nüfusun en önemli özelliklerinden birisi, eğitim bakımından sahip olduğu özelliklerdir. Çünkü; toplumların kalkınmaları ve varlıklarını sürdürebilmeleri eğitilmiş insan sayısı ile ilgilidir. Toplum için eğitilmiş insan bir güç kaynağıdır. Bu gücün büyüklüğü ve sürekliliği ise eğitimin dağılımı ile belirlenebilir. Eğitim yapısı bakımından çeşitlilik gösteren sahada, eğitimin dağılımını inceleyen detaylı bir araştırma yapılmamıştır. Zorunlu öğretimden sonra büyük bir gençlik kitlesi okul sisteminin dışına çıkmaktadır. Bu çalışma, Şuhut İlçesi'nin eğitim yönünden sahip olduğu potansiyeli araştırması açısından önem taşımakta ve Afyonkarahisar ilinin eğitim yapısının değerlendirilmesine katkı sağlaması beklenmektedir.

IV. VARSAYIMLAR

Araştırma sahası eğitim yapısının sosyal, kültürel ve ekonomik nedenlere bağlı olarak yeterince gelişmediği düşünülmektedir. Eğitim kademeleri arası geçişlerde kız ve erkek öğrenciler karşılaştırıldığında, nicel farklılıkların belirgin olduğu düşünülmektedir.

V. SINIRLILIKLAR

Araştırma, Afyonkarahisar ili Şuhut İlçesi'nde yer alan bütün ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumları ile bu kurumlardaki öğrenci ve öğretmenlerle sınırlıdır.

VI. YÖNTEM

Araştırmada, sosyal bilgiler biliminin düşünce, ilke ve tekniklerine bağlı kalınarak, eğitim faaliyetleri ele alınmıştır. Araştırma sahası ve konu seçilirken, söz konusu alan ile ilgili önceden bu tür bir çalışmanın yapılmamış olması göz önüne alınmıştır.

Çalışma için ilk olarak konunun genel yapısını ilgilendiren literatür taraması yapılmıştır. Ardından Afyonkarahisar Valiliği, İl ve ilçe Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. Araştırma sahası okulları, sağlık ocakları, belediye ve köy hizmetleri ile iletişime geçilerek ön bilgiler toplanmış, böylece çalışmanın alt yapısı oluşturulmuştur.

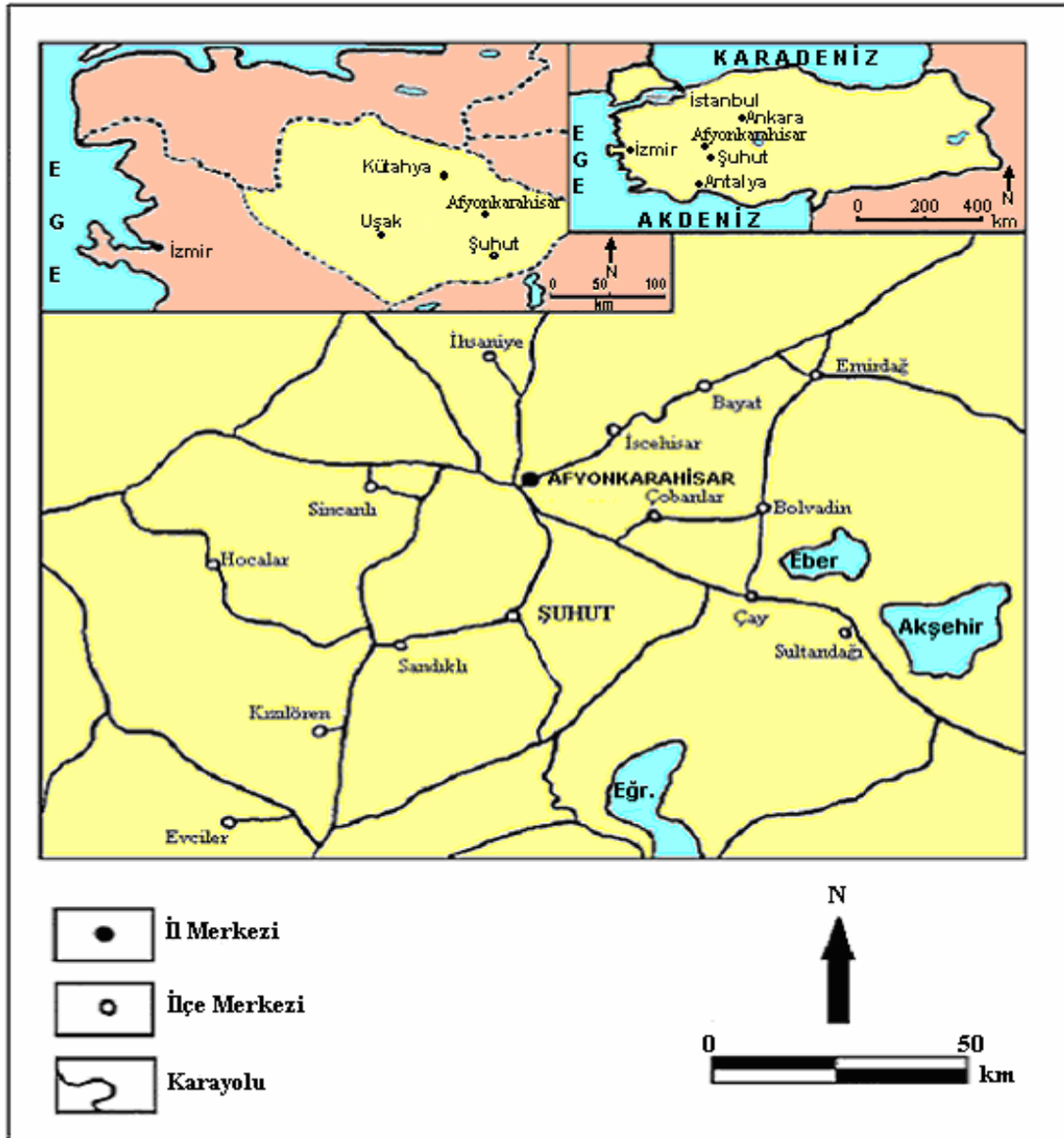
Eğitim yapısı ilköğretimden başlanarak, orta ve yükseköğretim sırasıyla incelenmiştir. Öğretmen, bina, derslik, öğrenci ve taşınmalı eğitim sayıları karşılıklı olarak ele alınmıştır. Eldeki sayısal veriler tablo ve grafik ile gösterilmiştir. Dağılım haritaları çizilmiş, fiziki ve beşeri faktörlerin etkisi açıklanmıştır. Sebep-sonuç ilişkileri kurulmuş, korelasyon ve projeksiyon ile eldeki veriler değerlendirilmiştir.

GİRİŞ

D) GENEL COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

Şuhut, Ege Bölgesi'nin İç Batı Anadolu Bölümü'nde yer almaktadır (Harita 1). İdari açıdan Afyonkarahisar iline bağlıdır. Deniz seviyesinden yüksekliği ortalama 1151 m. olan araştırma sahası, 1182 km² yüzölçümüne sahiptir.

Afyonkarahisar-Isparta karayolu üzerinde yer alan ilçe merkezi, Afyonkarahisar'a 29 km. uzaklıktadır. İnceleme alanı doğuda Çay ilçesi, batıda Sandıklı, Sincanlı ve Dinar ilçeleri, güneyde Isparta iline bağlı Yalvaç ve Senirkent ilçeleri, kuzeyde ise Afyonkarahisar il merkezi ile çevrilidir.

Harita 1. Araştırma Sahasının Konum Haritası.

Araştırma sahası, bağlı bulunduğu Afyonkarahisar ilinin en fazla yükseltiye sahip ilçelerinden birisidir. Ortalama 1151 m. yükseltisi olan ilçe merkezinin dört tarafı dağlar ile çevrilidir. İlçe, ovalık alanlar dışında engebeli bir topoğrafyaya sahiptir.

Şuhut İlçesi'nin kuzeyinde yer alan ve kuzey-güney yönünde ortalama 19 km., doğu-batı yönünde ise ortalama 7 km. uzunluğu bulunan Şuhut Ovası 125 km² yüzölçümü ile ilçenin en büyük ovasıdır. Ova, batıda yükseltisi 1500 metreyi aşan Kumalar dağı, kuzeyde 1450 m. yükseltiye sahip Işıklar Dağı, doğuda 1500 m. yükseltili Bazlar dağı, güneyde ise 1673 m. yüksekliğindeki Koçacal tepe ve 1550 m. yüksekliğindeki Kayrakdağ ile çevrilidir¹.

İnceleme alanının batısında, kuzey-güney doğrultusunda yer alan ve Şuhut Ovası ile Sandıklı Ovasını birbirinden ayıran Kumalar dağı, volkanik faaliyetler sonucunda meydana gelmiştir. Doğu-batı doğrultusunda uzanan ve ilçenin kuzeyini çevreleyen Işıklar Dağı üzerinde aşınım yüzeyleri geniş alanlar kaplar. Tepelik alanların oldukça az olduğu Işıklar Dağı'nın en yüksek noktası 1332 m. ile Kızılcakalık Tepesi'dir. İlçenin doğusu, kuzey-güney doğrultulu uzanan Bazlar dağı ile Pliosen dönemine ait göl çökelleri ve volkanitlerden oluşmaktadır. Şuhut Ovası'nın güneyinde yer alan Koçacal tepe ve Kayradağ ise Trias-Jura kalkerlerinden oluşmuştur².

Şuhut İlçesi, akarsular yönünden fakirdir. Sahanın en önemli akarsuyu Şuhut Çayı'dır. Kali Çayı, Ulu, Avda, Başören ve İlyaslı dereleri ile birleşen Şuhut Çayı, aynı zamanda ilçenin güneydoğusunda yer alan Selevir Barajı'na kaynaklık etmektedir³.

İç Batı Anadolu Bölümü'nün doğuya doğru sokulduğu ve İç Anadolu Bölgesi ile benzerliğin en fazla olduğu bir kesimde yer alması, sahanın iklimini doğrudan etkilemiştir. Şuhut İlçesi'nde karasal geçiş iklimi hakimdir. Bağlı bulunduğu Afyonkarahisar ili ile benzer iklim özellikleri gösteren araştırma sahası, il merkezinden yaklaşık 100 m. daha fazla yükseltiye sahiptir.

Şuhut'ta yıllık sıcaklık ortalaması 10.8° C'dir. En soğuk ay ortalama 0.2° C ile Ocak; en sıcak ay ise ortalama 21.6° C ile Temmuz ayıdır (Tablo 1). Sıcaklık değerlerinin az olduğu aylar güneşlenme süresinin kısa olduğu dönemlerdir. Ortalama

¹ Mehmet ARDOS, *Afyonkarahisar Bölgesi'nin Jeomorfoloji*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1978, s.129.

² Barış TAŞ, Şuhut Ovası ve Yakın Çevresi'nin Jeomorfolojisi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), s.13-16.

³ Özer YILMAZ, "Afyon İli Genel Coğrafya Özellikleri", *Anadolu'nun Kilidi Afyon*, Afyon Valiliği Yayınları, Afyon, 2004, s.12.

yükseltinin fazla ve bağıl nemin az olması sonucu kış mevsiminde sık sık don olayları meydana gelmektedir.

Tablo 1: Şuhut İlçesi'nde Ortalama, En Yüksek ve En Düşük Sıcaklık Değerlerinin Aylara Göre Dağılımı (1964-1997)⁴.

Meteorolojik Unsurlar	AYLAR												Yıllık Ort.
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Ortalama Sıcaklık (°C)	0.2	1.8	5.4	10.1	14.4	18.4	21.6	20.8	16.9	11.6	6.4	2.3	10.8
En Yüksek Sıcaklık (°C)	17.5	18.1	22.8	29.0	31.5	34.2	36.3	36.0	34.0	30.5	24.5	18.0	27.7
En Düşük Sıcaklık (°C)	-23.3	-20.2	-12.4	-6.7	-0.6	2.6	5.2	2.2	-0.5	-8.9	-11.6	-22.6	-8.1

Mevsimlik yağış değerleri incelendiğinde Şuhut İlçesi, bağılı bulunduğu Afyonkarahisar'ın en az yağış alan ilçesi durumundadır. Yıllık ortalama 360.6 mm. olan yağış miktarı en fazla kış ve ilkbahar mevsiminde; en az ise yaz ve sonbahar mevsiminde görülmektedir (Tablo 2). Etrafının dağlarla çevrili olması ilçede karasal etkinin ve kış yağışlarının artmasına neden olmaktadır. Kar yağışları en fazla Aralık, Ocak ve Şubat aylarında görülmektedir (Tablo 3).

Tablo 2: Şuhut İlçesi'nde Aylık, Mevsimlik ve Yıllık Yağış Değerlerinin Aylara Göre Dağılımı⁵.

Meteorolojik Unsurlar	AYLAR												Yıllık Ort.
	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	
Ortalama Yağış (mm)	43.5	36.6	32.2	36.6	35.5	39.3	34.8	15.8	11.9	9.1	29.3	36.0	360.6
% Oranı	12.0	10.1	8.9	10.1	9.8	10.8	9.6	4.3	3.3	2.5	8.1	9.9	100.0
Mevsimlik Yağış (mm)	KİŞ 112.3			İLKBAHAR 111.4			YAZ 62.5			SONBAHAR 74.4			360.6
% Oranı	31.2			30.9			17.3			20.6			100

Şuhut İlçesi yağış etkinliğine göre kış döneminde çok nemli, ilkbaharda nemli-yarı nemli, yazın tam kurak ve sonbaharda ise yarı kurak-yarı nemli iklim özelliklerine

⁴ YILMAZ, a.g.e., s.16.

⁵ YILMAZ, a.g.e., s.17.

sahiptir. Karasal iklim şartlarının hakim olması nedeniyle mevsimler arası ve günlük sıcaklık farkları fazladır⁶.

Tablo 3: Şuhut İlçesi'nde Aylara Göre Yağış Etkinliği (Erinç Formülüne Göre).

Meteorolojik Unsurlar	AYLAR												Yıllık Ort.
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Ortalama Yağış (mm)	36.6	32.2	36.6	35.5	39.3	34.8	15.8	11.9	9.1	29.3	36.0	43.5	360.6
Ort. Yük.	4.4	6.3	10.8	16.4	21.2	25.7	30.0	29.8	25.7	19.5	12.5	7.0	17.4
Sıc. (°C)	99.8	61.3	40.6	25.9	22.2	16.2	6.3	4.7	4.2	18.0	34.5	74.5	20.7
Aylık İndis													
Kategori ⁷	Çok Nemli	Çok Nemli	Nemli	Yarı Nemli	Yarı Kurak	Yarı Kurak	Tam Kurak	Tam Kurak	Tam Kurak	Yarı Kurak	Yarı Nemli	Çok Nemli	Yarı Kurak

Araştırma sahası bitki örtüsü yönünden fakir bir durumdadır. İlçede otsu türlerden meydana gelen step formasyonu geniş bir yayılışa sahiptir. Bunun başlıca nedeni karaçam ve meşelerden oluşan ormanların tahrip edilmesidir. Kumalar dağında yer alan ve koruma altında bulunan karaçam ve meşe ağaçları, bir zamanlar sahanın orman örtüsüyle kaplı olduğunun en güzel kanıtıdır.

İnceleme sahasında egemen olan başlıca step türleri; koyunotu, karayavşan, sütleşen, düğün çiçeği, kaya kuruğu, yumakotu, yoğurtotu, gazel boynuzu, kaya kuruğu, kekik ve üçgüldür⁸. Orman formasyonu çok az yer kaplamaktadır. Ağaç bulunan sahalarda genellikle dere boylarıdır. Bu kesimlerde genellikle kavak ve söğüt ağaçları galeri ormanları oluşturmaktadır.

Halkın temel geçim kaynağını tarım ve hayvancılık faaliyetleri oluşturmaktadır. Sulama amacıyla yapılan Selevir Barajı, az olan sulu arazi oranını arttırmıştır. Tarımsal üretimde buğday, patates, soğan, şeker pancarı, ay çiçeği, haşhaş, arpa ve baklagillerin ekimi yaygındır. Son yıllarda meyvecilik ve sebzeçilik büyük gelişme göstermektedir. Kiraz, vişne, elma, armut ve erik en çok yetiştirilen meyvelerdir. Sulama imkanının olduğu sahalarda fasulye, salatalık, domates, karpuz, kavun gibi bahçe tarımı da yapılmaktadır. Meyve ve sebze üretimi daha çok ilçe ihtiyacını karşılamaya yöneliktir. Modern tarım usullerinin kullanıldığı ilçede, tarımı geliştirmek ve üretimi arttırmak için kooperatifler kurulmuştur.

⁶ YILMAZ, a.g.e., s.21.

⁷ YILMAZ, a.g.e., s.20.

⁸ YILMAZ, a.g.e., s.28-29.

Şuhut İlçesi'nde hayvancılık faaliyetleri oldukça gelişmiştir. Çoğunlukla büyükbaş hayvan yetiştirilmektedir. Özellikle dana besiciliği gelişme göstermiştir. Büyükbaş hayvan yetiştiriciliği daha çok et kesimine yönelik yapılmaktadır. İlçede pek çok et kesimhanesi bulunmaktadır. Bu kesim haneler ilçede hayvancılığı ve hayvancılıkla uğraşanların sayısını arttırmıştır. Haftalık kesilen büyükbaş hayvan sayısı bin civarındadır. Kesilen etler ihtiyacın bir bölümünü karşılamak amacıyla büyük şehirlere gönderilmektedir. Yerli ırkların yanında kültür ırklarının sayısında artış görülmektedir. Bunun sonucunda süt ve süt ürünleri üretimi yaygınlaşmış, mandıracılık ile uğraşanların sayısı da artmıştır.

Araştırma sahasında büyükbaş hayvancılığın dışında keçi, koyun ve tavuk yetiştiriciliği de yapılmaktadır. Dağlık kesimlerde keçi, ova kenarlarında koyun yetiştiriciliği ön plandadır. Son yıllarda yumurta tavukçuluğu da gelişme göstermiştir. Türkiye yumurta borsasının Afyonkarahisar iline bağlı Başmakçı ilçesinde bulunması, ilçede yumurta tavukçuluğunun gelişmesini etkilemiştir. Modern kümeslerde yapılan tavukçuluk, ilçe ekonomisini olumlu yönde etkilemektedir. Şuhut Çayı üzerinde bulunan Selevir Barajı'nda balıkçılık faaliyetleri küçük çapta yapılmaktadır. Barajda yetiştirilen sazan balığı daha çok iç tüketime yöneliktir.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Bolvadin'e bağlı bir nahiye⁹ merkezi olan araştırma sahası, 1946 yılında Afyonkarahisar'a bağlanarak ilçe merkezi olmuştur. Bu tarihten sonra Şuhut'un nüfusu yıllar içerisinde giderek artış göstermiş ve ilçe hızla büyümüştür. 1950 yılında 27670 olan ilçe nüfusu, 2000 yılına kadar olan süre içerisinde % 128'lik artışla 63137'ye ulaşmıştır (Tablo 4). Elli yıllık dönemde nüfusta görülen bu artış, ilçenin büyüdüğünün ve gelişme gösterdiğinin kanıtıdır.

Elli yıllık sürede, ilçe merkezi ile kırsal yerleşmelerin nüfusları genel olarak düzenli bir artış göstermiştir. Fakat bazı dönemlerde dikkati çeken oranda artışlar olmuştur. İlçe merkezinde en belirgin artış 1980-1990 yılları arasında gerçekleşmiştir. Şehirselle nüfus 1980 yılından 1990 yılına kadar olan on yıllık süre içerisinde % 55'lik bir artış ile 12842 kişi olmuştur. Doğal nüfus artışının dışında, kırsal yerleşmelerden ilçe merkezine yapılan göçler, 1980-1990 yılları arasındaki nüfus artışını etkileyen en önemli faktördür. Bu dönem dışında şehirselle nüfusta aşırı bir artış gerçekleşmemiştir.

⁹ Latif DAŞDEMİR, "Cumhuriyet Döneminde Afyon", *Anadolu'nun Kilidi Afyon*, Afyon Valiliği Yayınları, Afyon, 2004, s.140.

Kırsal nüfus, en belirgin artışını şehirsal nüfustan farklı olarak 1990-2000 yılları arasında göstermiştir. 1990'dan 2000 yılına kadar olan sürede kırsal nüfusun yaklaşık % 40'lık artış ile 49275 kişiye ulaştığı görülmektedir (Tablo 4). Özellikle son 15 yılda tarım ve hayvancılık faaliyetlerinde görülen gelişmeler kırsal yerleşmelerde görülen göçü azaltmıştır.

Günümüzde nüfusun % 78'i köy ve kasabalarda, % 22'si ise ilçe merkezinde yaşamaktadır. Tüm nüfusun % 51'lik kısmını oluşturan 31925 kişi erkek, % 49'luk kısmını oluşturan 31242 kişi ise kadındır.

Tablo 4: Şuhut İlçesinde Sayım Yıllarına Göre Nüfus Artışı (1950-2000).

Sayım Yılı	Şehirsal Nüfus	Kırsal Nüfus	Toplam Nüfus
1950	5179	22491	27670
1960	5927	25526	31453
1970	6039	28052	34091
1980	8285	31892	40177
1990	12842	35329	48171
2000	13862	49275	63137

Şuhut'ta devamlı yerleşmelerin büyük çoğunluğunu köyler meydana getirmektedir. İlçeye bağlı 31 köy bulunmaktadır. Genel olarak köyler engebeli alanlarda kurulmuştur. Köyler arasında Mahmut ve Ortapınar 3'er km. ile en yakın, Kılıçkaya ve Arızlı ise 44'er km. ile en uzak köylerdir.

Araştırma sahasının en önemli yerleşim birimi, Şuhut ilçe merkezidir. İlçe merkezi, 2000 yılında sahip olduğu 13862 kişilik nüfusu ile, yönetim açısından bağlı bulunduğu Afyonkarahisar iline bağlı ilçeler arasında altıncı sırada yer almaktadır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Bolvadin'e bağlı olan Şuhut, 1946 yılında Afyonkarahisar'a bağlanarak ilçe olmuştur. Bu tarihten sonra yerleşmenin nüfusu hızla artmıştır. İlçe nüfusu, ülkemizdeki çoğu araştırmacı tarafından şehir ayrımında dikkate alınan 10000 nüfus sayısına günümüzde ulaşmış ve coğrafi anlamda şehir özelliği kazanmıştır.

İlçeye bağlı Atlıhisar, Balçıkhisar, Efe, Karacaören, Karaadilli ve Kayabelen yerleşmelerinde belediye örgütü kurulmuştur. İlçe merkezine 37 km. mesafede olan Karacaören en uzak, 10 km. mesafede olan Efe ise en yakın kasabadır. Kasabaların

1980’de 12239 olan nüfusu, 20 yıllık sürede % 132 artarak 2000 yılında 28353 kişiye ulaşmıştır (Tablo 5). Karaadilli Kasabası, ilçe merkezinden sonra nüfusu en fazla olan yerleşim birimidir. 1980 yılında 2772 olan Karaadilli kasabasının nüfusu, günümüzde % 249,6’lık bir artışla 9692’ye ulaşmıştır. 1980 yılından 2000 yılına kadar olan yirmi yıllık dönem içerisinde, % 27,8’lik oranla Efe nüfusu en az artan kasaba olmuştur (Tablo 5).

Tablo 5. Şuhut İlçesi Kasabalarının Nüfus Artışları (1980-2000).

Kasabanın Adı	Sayım Yılı		Artış Oranı (%)
	1980	2000	
Atlıhisar	2226	4836	117,2
Balçıkhisar	2947	5710	93,8
Efe	1965	2511	27,8
Karaadilli	2772	9692	249,6
Karacaören	1207	2273	88,3
Kayabelen	1122	3331	196,9
TOPLAM	12239	28353	131,7

Şuhut İlçesi’ne bağlı 6 belediye yerleşmesi dışında, 31 tane köy yerleşmesi bulunmaktadır. Köylerin 1980 yılında 19780 olan toplam nüfusu, 2000 yılına kadar olan 20 yıllık dönemde % 5,8’lik bir artışla 20922 olmuştur (Tablo 6). Bu süre içerisinde Akyuva, Aydın, Çakırözü, Hallaç, Kavaklı, Mahmut, Ortapınar, Paşacık, Tekke, Uzunpınar ve Yarışlı dışında kalan köylerde nüfus azalmıştır. Köylerin nüfuslarının azalmasında temel etken göç olayıdır. Ailelerin genişlemesi sonucu toprakların bölünerek yetersiz kalması ve eğitim kurumlarının eksikliği yaşanan göçlerin temel nedenlerini oluşturmaktadır.

Özellikle dağlık alanda bulunan köylerde nüfus belirgin bir şekilde azalmıştır. Örneğin; Kulak köyünde, 1980’de 598 olan nüfus, 2000 yılında % 50,1’lik bir azalma ile 297 kişiye düşmüştür. Köyler arasında belirtilen dönemde nüfusu en fazla artan Mahmut Köyü’dür. 1980 yılında 1222 olan köy nüfusu yirmi yıllık süre içerisinde % 81,1’lik bir artışla 2213 kişiye ulaşmıştır. Köy nüfuslarının böyle belirgin bir şekilde azalış-artış göstermesi tarımsal faaliyetler ve eğitim kurumlarının yeterli olup-olmaması ile yakından ilgilidir.

Tablo 6. Şuhut İlçesi Köylerinin Nüfus Artışları (1980-2000).

Köyün Adı	Sayım Yılı		Artış Oran (%)
	1980	2000	
Ağzıkara	925	856	-7,5
Akyuva	1336	1728	29,3
Anayurt	683	678	-0,7
Arızlı	419	282	-32,6
Aydın	538	609	13,2
Bademli	580	491	-15,3
Başören	1050	1046	-0,4
Bozan	312	165	-47,1
Çakırözü	1228	2130	73,4
Çobankaya	631	619	-0,2
Oynağan	479	312	-34,8
Dadak	901	900	-0,1
Demirbel	602	345	-42,7
Güneytepe	628	586	-6,7
Hallaç	557	637	14,4
İcikli	651	596	-8,4
İlyaslı	494	277	-43,9
İsalı	568	392	-30
Karahallı	127	75	-40,9
Karlık	308	175	-43,2
Kavaklı	655	683	4,3
Kılınçkaya	247	185	-25,1
Koçyatağı	697	620	-11,1
Kulak	598	297	-50,1
Mahmut	1222	2213	81,1
Ortapınar	643	858	33,4
Paşacık	333	191	42,6
Senir	455	450	-1,1
Tekke	336	229	31,8
Uzunpınar	292	218	25,3
Yarışlı	1295	2089	61,3
TOPLAM	19780	20922	5,8

Herhangi bir yerleşmede yaşayan insanların sayısı kadar, niteliği de önemlidir. Toplumların gelişmesini sağlayan en önemli etken eğitim düzeyleridir. Eğitim seviyesi arttıkça yaşam standardı yükselir ve toplum ilerler.

Şuhut İlçesi'nde ilk, orta veya yüksek okul kademesinin herhangi birisinden mezun olan kişi sayısı 44502'dir. Bu sayı, tüm nüfusun % 70'ini temsil etmektedir. 44502 kişinin, 35451'i ilkokul, 5299'u ortaokul, 3147'si lise, 605'i ise üniversite mezunudur (Tablo 7). Herhangi bir eğitim kademesinden mezun olarak diploma sahibi olan nüfusun, % 53'ünü oluşturan 23511 kişi erkek, % 47'sini oluşturan 20991 kişi ise kadındır. Bu durum kadın nüfusun eğitimden yeterince faydalanmadığını göstermektedir. Özellikle lise ve üniversite mezunu olan kadın sayısı, erkek sayısına göre çok düşüktür. Kadın nüfusun eğitim basamakları arasında devamlılık sağlayamaması, ilçenin eğitimde yeterince ilerleyemediğinin kanıtıdır.

Araştırma sahası nüfusunun % 30'unu oluşturan 18878 kişinin, 6630'u okur-yazar; fakat diploma sahibi olmayan, 7370'i okul çağına gelmemiş olan, 4635'i ise okur-yazar olmayan nüfusu ifade etmektedir.

Tablo 7. Şuhut İlçesinde Nüfusun Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı (2004).

Nüfusun Eğitim Durumu	Cinsiyet		Toplam
	Erkek	Kadın	
Okul Çağında Değil	3864	3506	7370
Okul-Yazar Değil	1234	3401	4635
Okur-Yazar	3286	3344	6630
İlkokul	17714	17737	35451
Ortaokul	3153	2146	5299
Lise	2223	924	3147
Üniversite	421	184	605
TOPLAM	31925	31242	63137

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü.

II) EĞİTİMİN TARİHİ GELİŞİMİ

Osmanlı Devleti'nde dine dayalı bir eğitim sistemi vardı. Bu eğitim sisteminin ilk basamağını sıbyan mektepleri, ikinci basamağını ise medreseler oluşturmuyordu¹⁰. Klasik Osmanlı Devleti'nde temel eğitim veren sıbyan mektepleri, sabi olarak adlandırılan beş-altı yaşındaki kız ve erkek çocukları okutmak amacıyla açılmış bir eğitim müessesesidir¹¹. Sıbyan mekteplerini bitiren erkek talebeler, yüksek okul düzeyindeki medreselere devam etmiştir¹².

Osmanlılar, Selçuklulardan devraldığı askeri, idari, sosyal ve kültürel mirası iyi bir şekilde değerlendirerek zamanla genişleyen topraklarında yüzlerce Selçuklu tipi medrese açmıştır¹³. Osmanlı medrese yapısına en önemli katkıyı Fatih Sultan Mehmet ve Kanuni Sultan Süleyman yapmıştır¹⁴. İstanbul'da Sosyal Bilimler Medresesi'ni Fatih Sultan Mehmet, Fen Bilimleri Medresesi'ni ise Kanuni Sultan Süleyman açmıştır¹⁵. Fatih Sultan Mehmet, medrese teşkilatını kurarken, Eyüp ve Ayasofya'da açtığı iki medresede sıbyan okullarında öğretmenlik yapacak olanlar için, ayrı dersler koydurmuş ve bu dersleri görmeyenlerin sıbyan okullarında öğretmenlik yapmalarını yasaklamıştır¹⁶.

Afyonkarahisar'da 12. yüzyıldan itibaren medreseler açılmaya başlamıştır. İlk medrese, Selçuklular dönemine ait olan Alaaddin Medresesi'dir. Selçuklular dönemine ait bir diğer medrese ise Çay Medresesi'dir¹⁷. Osmanlılar döneminde de Afyonkarahisar ve çevresinde pek çok medrese açılmıştır. Alaca, Taş Gedik Ahmet-İmarek, Çerçi Turgut-Otpazarı, Yeni Cami, Abdullah Müfti, Mollaoğlu Ahmet Ağa, Çukur, Keskin Mehmet Efendi, Mehmet Aşık-Fevziye, Aslanlar ve Dehşeti Medreseleri 20. yüzyılın

¹⁰ Hasan Ali KOÇER, *Türkiye'de Modern Eğitimin Doğuşu (1773-1923)*, Uzman Yayınları, Ankara, 1987, s.5.

¹¹ Yücel GELİŞLİ, "Osmanlı İlköğretim Kurumlarından Sıbyan Mektepleri (Kuruluşu, Gelişimi ve Dönüşümü)", *Türkler*, C. XV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 35.

¹² Yahya AKYÜZ, *Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 2001'e)*, İstanbul, 2001, s. 64-65.

¹³ Mefail HIZLI, *Mahkeme Sicillerine Göre Osmanlı Klasik Dönemi Bursa Medreselerinde Eğitim-Öğretim*, Doğan Ofset, Bursa, 1997, s.9-10.

¹⁴ KOÇER, *a.g.e.*, s.10.

¹⁵ Cemalettin TAŞKIRAN, "Atatürk İlke ve İnkılapları", *Türkler*, C.XVI, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.405.

¹⁶ KOÇER, *a.g.e.*, s.7.

¹⁷ Yusuf İLGAR, "Afyonkarahisar'da Medreseler ve Mektepler", *Afyonkarahisar Kütüğü*, C.I, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları, Afyon, 2001, s.371.

başına kadar açılan önemli medreselerdendir¹⁸. 1914 yılında Afyonkarahisar merkezinde yer alan 21 adet medresede toplam 317 öğrenci vardı¹⁹.

Osmanlılar döneminde Afyonkarahisar'a bağlı bir nahiye olan Şuhut'ta da medreselere rastlanmaktadır. İstanbul dışında yer alan medreselerin çoğunluğu orta dereceli olduğu için Afyonkarahisar'da yer alan medreselerde orta derecelidir²⁰. 1910 yılında çıkarılan Medaris-i İlmiye Nizamnamesi'ne ilave olarak yapılan bir nizamname ile taşra medreseleri hakkında rapor tutulması istenmiştir. Nizamname doğrultusunda 1914 yılında düzenlenen bir rapora göre araştırma sahasında 13 adet tespit edilmiştir. Cami-i Kebir, Hoca-zade, Büyük Hoca, Arap Dede, Yalı, Hacı Baba-zade, Kebapçı-zade, Kuyu, Çakırözü, Karlık, Hallaç, İnli, Ağzıkara Medreseleri günümüze ismi ulaşan medreselerdir. Bu medreselerdeki öğrenci sayısı 151'dir²¹. Ayrıca Seydi Sultan Zaviye Medresesi ile Demirtaş Paşa oğlu Hamza Paşa soyuna ait olan Şuhudi Medresesi araştırma sahasında bulunan diğer medreseler olarak karşımıza çıkmaktadır²².

Osmanlı eğitim yapısının temel taşlarından biri olan medreseler, 16. yüzyılın sonlarına doğru bozulmaya başlamış ve sonraları her türlü ilerlemeye engel teşkil eden cehalet ocakları olmuştur²³. Medreselerde bozukluk o kadar artmıştı ki, bir ara medrese öğrencileri Anadolu'da bazı isyanları teşvik eden ve yöneten durumuna gelmiştir²⁴. Edirne Civarı, Bursa, Balıkesir, Manisa-Muğla-Isparta, Kastamonu-Çankırı-Bolu, Tokat-Amasya-Çorum, Tarsus-Silifke-Manavgat üçgenleri ve yörelerinin yanında Afyonkarahisarı yöresinde de talebe isyanları gerçekleşmiştir²⁵.

Eğitim alanında yaşanan bu gerileme Osmanlı Devleti'nin diğer kademelerinde de ortaya çıkmıştır. Asırlarca güçlü bir devlet olarak kalan Osmanlı Devleti, 16. yüzyıldan itibaren duraklama ve gerileme sürecine girmiş, batılı devletler ise bilim ve teknikle ilerlemiştir. Bilim ve teknik üstünlüğü olan Avrupa orduları karşısında birbirini takip eden yenilgilere uğrayan Osmanlı, 18. yüzyılın başlarına gelindiğinde batının üstünlüğünü kabul etmek zorunda kalmıştır. Batının üstünlüğünü fark eden devlet

¹⁸ Süleyman GÖNÇER, *Afyon İli Tarihi*, C.II, İleri Ofset Matbaacılık, Afyon, 1991, s.83-84.

¹⁹ Yusuf İLGAR, "XX. Yüzyıl İlk çeyreğinde Afyonkarahisar Şehrinde Eğitim-Öğretim", *VI. Afyonkarahisar Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri*, Afyon Belediyesi Yayınları, Ankara, 2003, s.528.

²⁰ GÖNÇER, *a.g.e.*, s.71.

²¹ Nesimi YAZICI, "İslah-ı Medaris Öncesi Karahisar-ı Sahib'de Medreseler", *III. Afyonkarahisar Sempozyumu Bildirileri*, Afyon Belediyesi Yayınları, Afyon, 1994, s.45-47.

²² GÖNÇER, *a.g.e.*, s.85.

²³ KOÇER, *a.g.e.*, s. 14.

²⁴ Mustafa ERGÜN, *II. Meşrutiyet Devrinde Eğitim Hareketleri (1908-1914)*, Ocak Yayınları, Ankara, 1996, s.23.

²⁵ Hüseyin ATAY, *Osmanlılarda Yüksek Din Eğitimi*, Dergah Yayınları, İstanbul, 1983, s.133.

adamları devleti yeniden güçlü kılabilmek için bazı eğitim-öğretim kurumları açmaya başlamıştır. Bu nedenle, Haydarpaşa çevresinde Avrupa yöntemli talimlere başlanmıştır²⁶. Ardından 1734 yılında askeri bir okul olarak açılan Hendesehane, kısa süreli de olsa eğitim vermiştir²⁷.

Nihayet ilk askeri deniz okulu Mühendishane-i Bahri-i Hümayun adıyla 1773 yılında açılmıştır²⁸. Mühendishane-i Bahri-i Hümayun'un açılması ile birlikte batılı usullere göre eğitim veren yüksek askeri ve ihtisas okullarının tesis edilmesine başlanmıştır²⁹. 1793'te Mühendishane-i Berri-i Hümayun, 1826'da Askeri Tıbbiye, 1834'te ise Harbiye ve Mızıka Mektebi kurulmuştur³⁰.

Eğitimde yenilik hareketleri sadece askeri alanla sınırlı kalmamıştır. Devlet mekanizmasına şekil vermek amacıyla 1838 yılı başlarında açılan Meclis-i Ahkam-ı Adliye, aynı yıl içerisinde ülke ekonomisinin gelişmesinin temelinde bayındırlık ve eğitim faaliyetlerinin yattığına inanılarak Meclis-i Umur'ı Nafia'ya dönüştürülmüştür³¹. Osmanlılar da ilk rüşdiye mektebi Mekteb-i Maarif-i Adliye adıyla 1838 yılında, daha önce çıraklık yoluyla yetişen memurların seviyesini yükseltmek ve yeni memurlar yetiştirmek amacıyla açılmıştır³². Rüşdiye düzeyinde olan ve hem halka hem de memur olacaklara yanlısız yazı yazabilme, bir konuyu ele alabilme öğretimi yapmak üzere aynı yıl, Mekteb-i Ulum-ı Edebiye adıyla bir okul daha kurulmuştur³³.

Açılan bu eğitim kurumları ile beraber iki ayrı kökten kuvvet alan bir eğitim şekillenmiştir. Bir tarafta dini esasa dayanan eğitim kurumları olan sıbyan mektepleri ve medreseler varlığını devam ettirirken, diğer tarafta ise batı tarzında açılmış olan Askeri ve Teknik İhtisas Mektepleri ile Rüştiyeler, Mekteb-i Ulum-ı Edebiye ve Mekteb-i Maarif-i Adliye gibi eğitim kurumları yer almıştır. Ayrıca saray ve ordu eğitim kurumları olarak Enderun Mektebi ile Acemi Oğlanlar Mektebi de mevcuttur³⁴.

²⁶ Niyazi BERKES, *Türkiye'de Çağdaşlaşma*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2002, s. 63.

²⁷ AKYÜZ, *a.g.e.*, s.132.

²⁸ Bayram KODAMAN, *Abdülhamit Devri Eğitim Sistemi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1991, s.2.

²⁹ KOÇER, *a.g.e.*, s.6.

³⁰ KOÇER, *a.g.e.*, s.104.

³¹ Sadiye TUTSAK, "Osmanlı Devrinden Cumhuriyet Türkiye'sine Miras Kalan Ortaöğretim Kurumunun Gelişimi", *Türk Dünyası Araştırmaları*, S.135, İstanbul, 2001, s.50.

³² ERGÜN, *a.g.e.*, s.23.

³³ AKYÜZ, *a.g.e.*, s.138.

³⁴ KOÇER, *a.g.e.*, s.6-7.

Batı tarzı eğitim veren mektepler açılırken, sıbyan mekteplerinde de ıslah çalışmaları yapılmıştır³⁵. 1824 yılında II. Mahmut tarafından İstanbul ve çevresinde ilköğretimi zorunlu hale getirmek için çıkarılan bir ferman, eğitim alanında yapılan önemli yeniliklerden birisidir. İlköğretimi İstanbul'un üç semti için zorunlu kılan bu fermarda, çocuklara ilk kez dünyaya yönelik bilgiler verilmesinin ve onlara beceriler kazandırılmasının önemi vurgulanmıştır³⁶. Müslüman çocuklarının okula devam etme zorunluluğu, taşradaki sıbyan mekteplerine yayılmak istenmiş ise de başarı sağlanamamıştır³⁷. Afyonkarahisar şehrinde 20. yüzyılın başında 13; 20. yüzyılın ilk çeyreğinde ise 22 sıbyan mektebi yer almaktadır³⁸. Afyonkarahisar merkez, köy ve kasabalarında 1876 yılında mevcut 276 mektepte 3690 öğrenci öğrenim görmüştür³⁹. Afyonkarahisar köy ve nahiyelerinde de en az birer mektep yer almıştır⁴⁰.

II. Mahmut döneminde sıbyan mekteplerine ilave olarak yeni bir okul açılmıştır. Çocukların rüşd yaşına kadar bu okullarda okutulmaları düşünüldüğünden bunlara rüşdiye adı verilmiştir⁴¹. Zamanla sıbyan mekteplerini düzenlemek amacıyla çalışmalar yapılmış ve bu okulların yerini ibtidai mektepleri almıştır⁴². Afyonkarahisar ve çevresinde sıbyan ve medrese eğitimi dışında İptidai Mektep'lerde de eğitim verildiği görülmektedir. 1865'den önce İhtisab-zade Mektebi, 1907'den önce Çıracık Mektebi, 1914'den önce Mecidiye Kız Mektebi, 1915'ten önce ise Sahibata Mektebi, Ulu Cami Mektebi, Yusuf Hoca Mektebi, Yetimler Mektebi İptidaisi, Feyz-i Meşrutiyet Mektebi ve Dârü'l Eytam açılmıştır⁴³. Cumhuriyet öncesinde Şuhut'ta da ibtidai mektebi bulunmaktadır. Ali, Ziya, Mehmet ve Sami Efendi'nin muallim olarak görev yaptığı Şuhut Mekteb-i İbtidai'sinin açılış tarihi tespit edilememektedir⁴⁴.

Tanzimat'tan önce Meclis-i Umur-u Nafia, Darü's-Şüra-yı Bab-ı Ali, Meclis-i Vala-yı Ahkam-ı Adliye, Mekatib-i Rüşdiye Nezareti eğitim meselelerini ele alıp

³⁵ GELİŞLİ, a.g.m., s.35.

³⁶ Cavit BİNBAŞIOĞLU, *Türkiye'de Eğitim Bilimleri Tarihi*, Milli Eğitim Yayınları, İstanbul, 1995, s.34.

³⁷ İbrahim Ethem BAŞARAN, *Türkiye Eğitim Sistemi*, Yargıcı Matbaası, Ankara, 1996, s.76.

³⁸ İLGAR, "XX. Yüzyıl...", s.528.

³⁹ Kamil ŞAHİN, "Afyonkarahisar'da XIX-XX. Asırlarda Mektepler", *III. Afyonkarahisar Sempozyumu Bildirileri*, Afyon Belediyesi Yayınları, Afyon, 1994, s.49.

⁴⁰ Muharrem BAYAR, "Afyonkarahisar Vilayetinde Milli Eğitimin Tarihi", *III. Afyonkarahisar Sempozyumu Bildirileri*, Afyon Belediyesi Yayınları, Afyon, 1994, s.37.

⁴¹ ERGÜN, a.g.e., s.208.

⁴² Şefika KURNAZ, *Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını (1838-1923)*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1992, s.18.

⁴³ İLGAR, "XX. Yüzyıl...", s.531-532.

⁴⁴ GÖNÇER, a.g.e., s.82.

düzeltilmesi için çaba harcayan kuruluşlardır. İlk üç müessese tüm eğitim kademeleri ile ilgilenirken, Mekatib-i Rüşdiye Nezareti'nin ilgileneceği saha ve yetkiler ilköğretime yönelmiştir. Sıbyan ve rüşdiye mekteplerinin idaresi Mekatib-i Rüşdiye Nezareti'ne bırakılmıştır⁴⁵.

İlköğretim ile ilgili en önemli adım 1869 yılında Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile atılmıştır⁴⁶. Maarif-i Umumiye Nizamnamesi, eğitim yönetimine, okullaşmaya ve her kademedeki eğitim-öğretime yenilik getirdiği gibi modernleşmede gelecekteki hedefleri, rüşdiyelerin eğitim-öğretimi ile yeniden yapılandırılması ve ülke genelinde açılacak yerlerin özelliklerini de belirtmiştir⁴⁷. Böylece batılılaşma devrinin başlangıcından beri parça parça yapılan eğitim yenilikleri bir nizamnameye bağlanıp, teşkilatlandırılmıştır. Eğitim, medrese düzeninin aksine, tam bir devlet işi olarak ele alınmıştır⁴⁸. Bu nedenle nizamname eğitimimizin bir mihenk taşıdır⁴⁹.

1869 Maarif-i Umumiye Nizamnamesi'nde görülen ve kurulan merkezi teşkilat, I. Meşrutiyet'e kadar devam etmiştir. Bu merkezi teşkilatın yapısını yeniden düzene koyma ihtiyacı doğmuş ve Tanzimat'ın ileri gelenleri padişah II. Abdülhamit'e 1876 yılında Kanuni Esasi'yi ilan ettirmişlerdir⁵⁰. Kanuni Esasi'de eğitimle ilgili maddelere baktığımızda devletin eğitim işini ödev olarak eline aldığı görülmektedir⁵¹.

Tanzimat döneminde orta öğretim Rüşdiye, İdadiye, Sultaniye olmak üzere üç tür okul halinde şekillenmiştir⁵². Çeşitli düzenlemelere uğrasada, bu okullar II. Meşrutiyet'e kadar ortaöğretim kurumları olmuştur⁵³. Tanzimat'ın ilk yıllarında rüşdiyeler Harbiye, Bahriye, Mühendishane ve Tıbbiye gibi yüksekokullara öğrenci hazırlamıştır. Rüşdiyelerin çoğalması, 1846'da Mekatib-i Umumiye Nezareti kurulduktan sonra olmuştur. 1848'de, rüşdiyelere öğretmen yetiştirecek Darülmuallimin-i Rüşdi adlı öğretmen okulu açılmıştır. Öğretmen okulları ilk mezunlarını vermeye başlayınca, rüşdiye okullarını vilayet merkezlerine yaymak için çalışmalar

⁴⁵ KODAMAN, *a.g.e.*, s. 2.

⁴⁶ AKYÜZ, *a.g.e.*, s.150.

⁴⁷ Muammer DEMİREL, "Türk Eğitiminin Modernleşmesinde Rüşdiye Mektepleri", *Türkler*, C.XV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.52-53.

⁴⁸ KOÇER, *a.g.e.*, s.83.

⁴⁹ TUTSAK, *a.g.m.*, s.52.

⁵⁰ KODAMAN, *a.g.e.*, s.28.

⁵¹ KOÇER, *a.g.e.*, s.125.

⁵² AKYÜZ, *a.g.e.*, s.151.

⁵³ ERGÜN, *a.g.e.*, s.208.

yapılmıştır⁵⁴. 1853 yılına kadar rüşdiyelerin sayısı 10'a çıkmıştır. Aynı yıl 7'si Anadolu'da, 15'i Rumeli'de, 3'ü Ege Adaları'nda olmak üzere toplam 25 rüşdiye mektebinin daha açılmasına karar verilmiştir⁵⁵.

1859 yılına kadar kız öğrencilerinin devam edebilecekleri sıbyan okullarının üstünde bir okul yoktur⁵⁶. İlk kız rüşdiyesi 1859'da İstanbul'da Cevri Kalfa İnas Rüştiyesi adıyla açılmıştır⁵⁷. Kız rüşdiyelerinin taşrada yaygınlaşmaya başlaması, 1870 tarihinde Darümuallimat'ın (Kız Öğretmen Okulu) açılarak bu okullara bayan öğretmenlerin yetiştirilmesinden sonra olmuştur⁵⁸.

Afyonkarahisar'da İptida-i Mekteplere muallim yetiştirmek amacıyla, eğitim sürelerine göre bir, iki, üç ve dört yıllık Dar-ül Muallimler açılmıştır. Sırasıyla 1907, 1910, 1911 ve 1915 yıllarında açılan Dar-ül Muallimler Afyonkarahisar'da yüksekokul derecesinde eğitimin verilmesini sağlamıştır⁵⁹.

İdadi mektepleri, Harp Okulu ve Askeri Tıbbiye'de tahsil görmek isteyen gençlerin rüşdiyeden sonra eksik bilgilerini tamamlamaları amacıyla hazırlık sınıfları olarak açılmıştır. 1869 Maarif Nizamnamesinin 33. maddesi ile idadi mektepleri, rüşdiye tahsilini tamamlayan Müslüman ve gayrimüslim çocukların karma bir öğretim görebilecekleri bir eğitim müessesesi olarak tanımlanmıştır⁶⁰.

Tanzimat'ın ilanından sonra rüşdiyelerin batı tarzında açılan okullara iyi öğrenci yetiştiremediği, İstanbul'da bulunan gayrimüslim mekteplerinin ise daha iyi eğitim ve öğretim verdiği görülmüştür. Müslümanlara ait temel ve yükseköğretim kurumları arasındaki ara eğitimi güçlendirecek yeni mekteplerin açılması buradan hareketle ortaya çıkmıştır⁶¹.

1882-1890 yılları arasında rüşdiyeyi içine alan idadilerin yaygın olarak taşrada da açıldığı görülür. Bunlar, il merkezlerinde rüşdiye ile beraber 7; sancak merkezlerinde rüşdiye ile birlikte 5 yıllık idadilerdir. Böylece gelişen orta öğretim, kaza ve büyük bucak merkezlerine kadar yayılan rüşdiyelerle beraber, kent ve kasaba halkı arasından, yüksek öğretim için öğrenci; serbest meslekler, mahalli ve resmi hizmetler için de

⁵⁴ ERGÜN, *a.g.e.*, s.24.

⁵⁵ TUTSAK, *a.g.m.*, s.50-51.

⁵⁶ KOÇER, *a.g.e.*, s.66.

⁵⁷ AKYÜZ, *a.g.e.*, s.151.

⁵⁸ ERGÜN, *a.g.e.*, s.24.

⁵⁹ İLGAR, "XX. Yüzyıl...", s.538-540.

⁶⁰ TUTSAK, *a.g.m.*, s.54.

⁶¹ TUTSAK, *a.g.m.*, s.52.

elemen yetiştirir hale gelmiştir. Osmanlılarda 1881 yılında 331 olan rüştiye sayısı, 1888 yılında 440'a yükselmiştir⁶².

Afyonkarahisar merkezinde ilk rüştiye mektebi 1864 yılında açılan Afyon Rüştiyesidir. Daha sonra 1869 yılında Bolvadin, 1870 yılında Emirdağ, 1892 yılında Kız ve Erkek Ermeni, 1896 yılında Sandıklı, 1912 yılında ise Çay rüştiyesi açılmıştır⁶³.

Islahat Fermanının üzerinden on yıl geçmesine rağmen Osmanlının, vaat ettiği yenilikleri gerçekleştirmemesi üzerine dış isteklerin, özellikle de Fransa'nın etkisiyle 1868 yılında Mekteb-i Sultani açılmıştır⁶⁴. Galatasaray Sultanisi, Osmanlı Devleti'nde açılmış olan batılı tarzı eğitim kurumları arasında önemli bir yer tutmaktadır⁶⁵. 1873 yılında İstanbul'da açılan sultani düzeyinde bir okulda Darüşşafaka'dır. Cemiyet-i Tedrisiye-i İslamiye'nin çabasıyla açılan Darüşşafaka, anne ve babasız, fakir çocukların alındığı önemli bir okul olmuştur⁶⁶.

Saray okulu olarak anılan Enderun Mektebi⁶⁷, Osmanlı Devleti'nde ileri bir eğitim kurumudur. Enderun Mektebi'nin öğrencileri devşirme çocuklardır. Bu eğitim kurumunun en eskisi Edirne Sarayı, en kısa ömürlüsü İskender Çelebi Sarayı, en uzun ömürlü ve verimli ise Galatasaray'dır. Enderun Mektebi, saray hizmetleri için görgülü ve bilgili adam yetiştirmek amacıyla kurulmuştur. Batı usullerine uygun okulların çoğalması ve rağbet görmesi, Enderun'a olan önemi azaltmıştır. 1908'de Meşrutiyet'in ilanını izleyen günlerde, Galatasaray hariç Enderun mektepleri kapatılmıştır⁶⁸.

Osmanlı Devleti'nde askeriye dışındaki mesleki-teknik öğretimle ilgilenilmesi Tanzimat dönemiyle başlamıştır. Bu alanda Tanzimat'tan Cumhuriyet'e kadar çeşitli okullar açılmıştır⁶⁹. Mesleki-teknik eğitim-öğretim alanında, plansızda olsa bazı girişimlerde bulunulmuştur⁷⁰. Tanzimat döneminde mesleki-teknik öğretim alanında daha önemli girişimler erkek ve kız teknik eğitim-öğretim alanında yapılmıştır⁷¹.

⁶² DEMİREL, a.g.m., s.56.

⁶³ BAYAR, a.g.m., s.38.

⁶⁴ KOÇER, a.g.e., s.102.

⁶⁵ Adnan ŞİŞMAN, *Galatasaray Mektebi Sultanisi'nin Kuruluşu ve İlk Eğitim Yılları(1868-1871)*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1989, s.10.

⁶⁶ AKYÜZ, a.g.e., s.154.

⁶⁷ İlhan TEKELİ, Selim İLKİN, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Eğitim ve Bilgi Üretim Sisteminin Oluşumu ve Dönüşümü*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1993, s.18.

⁶⁸ KOÇER, a.g.e., s.15-19.

⁶⁹ Tayyip DUMAN, "Mesleki ve Teknik Eğitimin Gelişimi", *Türkler*, C.XV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.66.

⁷⁰ AKYÜZ, a.g.e., s.156.

⁷¹ DUMAN, a.g.m., s.67.

Tanzimat'tan sonra kalifiye eleman yetiştirmek amacıyla ilk örgün meslek eğitim kurumu olan sanayi mektebi kurulmuştur⁷². Afyonkarahisar şehrinde de 1911 yılından önce sanayi mektebi açılmış ve şehrin sanayisinin temelini oluşturmuştur⁷³.

II. Meşrutiyet döneminde de eğitimde yenilikler devam etmiştir. Bu dönemde Osmanlı eğitiminin en çok ve en esaslı değişime uğrayan kademesi, ortaöğretim olmuştur⁷⁴.

Bir Osmanlı Üniversitesi açma çabaları II. Meşrutiyet öncesine kadar başarılı olamamıştır. Darülfünun kurulması 1846 yılında kararlaştırıldıysa da bu kurum ancak 1863 yılında açılabilmiştir⁷⁵. Osmanlılar da 1900 yılına kadar yeni bir yükseköğretim yaratma çabaları amacına ulaşamamış ve engellenmiştir. 1900 yılında Abdülhamid'in tahta geçişinin 25. yıldönümü şerefine kurulan Darülfünun-u Şahane üniversite kurma çabalarının dördüncüsüdür. Darülfünun'un esas gelişimi 1908 yılından sonra olmuştur. Darülfünun, Mülkiye Mektebi binasından çıkarılarak Zeynep Hanım Konağı'na nakledilmiş ve adı Darülfünun-u Osmani olarak değiştirilmiştir⁷⁶.

1909'da Orman Mekteb-i Alisi ve Dişçi Mektebi, 1911'de Kadastro Mekteb-i Alisi açılmıştır⁷⁷. 1910 yılında bir Tedrisat-i Aliye (Yüksek öğretim) Dairesi, bağımsız bir Kütüphaneler Müfettişliği kurulmuş, bakanlık müfettişleri Meclis-i Kebir-i Maarif'e bağlanmıştır⁷⁸. 1919 Nizamnamesi ile özerklik kazanan Darülfünun-u Osmani, bu dönemde yükseköğretimin temeli sayılabilecek niteliktedir⁷⁹.

Bu dönemde gelişen eğitim kademelerinden birisi ise okul öncesi eğitimidir. Bu alanda ilk defa Ana Mektebi ve Çocuk Bahçeleri kurulmaya başlanmıştır⁸⁰. 1913 tarihinde Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-ı Muvakkati (İlköğretim Geçici Kanunu) çıkarılmış ve kanun geçici başlığına rağmen Cumhuriyet yıllarında da bir çok maddesi yürürlükte kalmıştır. Bu kanun ilköğretimin zorunlu ve devlet okullarında parasız olduğunu hükme bağlamış, ilköğretim öncesi eğitim hakkında hükümler getirmiştir. Parasız öğretim ilk kez bu kanunla kabul edilmiştir. Kanun, okulların örgütsel yapısı bakımından da önemli

⁷² Yusuf EKİNCİ, *Ahilik ve Meslek Eğitimi*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1990, s.57.

⁷³ İLGAR, "Afyonkarahisar'da Medreseler...", s.381.

⁷⁴ ERGÜN, *a.g.e.*, s.218.

⁷⁵ AKYÜZ, *a.g.e.*, s.154.

⁷⁶ ERGÜN, *a.g.e.*, s.259.

⁷⁷ AKYÜZ, *a.g.e.*, s.250.

⁷⁸ KOÇER, *a.g.e.*, s.186.

⁷⁹ Yahya AKYÜZ, *Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I/1, Türk İnkılabı'nın Hazırlık Dönemi ve Türk İstiklal Savaşı*, Yüksek Öğretim Kurulu Yayınları, Ankara, 1997, s.64.

⁸⁰ ERGÜN, *a.g.e.*, s.192.

değişiklik getirmiştir. O zamana kadar iptidai ve rüşdi adıyla bilinen okullar birleştirilmiş ve Mekatib-i İptidaiye-i Umumiye adını almışlardır⁸¹. Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-u Muvakkati aynı zamanda temel eğitimde düzenlenen ilk kanundur⁸².

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilan edilmesinin ardından, yeni çağdaş eğitim sistemi hızla kurulmaya başlanmıştır⁸³. Mustafa Kemal Atatürk, bir taraftan askeri savaşı zaferle sonuçlandırmaya çalışırken diğer taraftan da çeşitli fırsatlardan yararlanarak eğitimle ilgili savaş sonrasına ait düşüncelerini ortaya koymuştur. O, düşüncelerini meclis konuşmalarında, 1921 yılında Ankara'da toplanan Maarif Kongresi'nde ve çeşitli toplantılarda açıklamıştır⁸⁴.

Meclis tarafından 3 Mart 1924 tarihinde Tevhid-i Tedrisat Kanunu kabul edilmiştir. Böylece Tanzimat'tan beri devam eden eğitimdeki sistem karmaşasına son verilmiş, çağdaş eğitim sisteminin temelleri atılmıştır⁸⁵. Nisan 1847 Talimatı ile 6 yıl olarak belirlenen ve Ekim 1913 tarihli Geçici İlköğretim Kanunu'nda aynı şekilde tekrarlanan zorunlu ilköğretim, Cumhuriyet Dönemi'nde 1924'lerden itibaren 5 yıla indirilmiştir⁸⁶. Sultanilerin ilk devresinin adı ortaokul, ikinci devresinin adı ise lise olmuştur. Kızların daha kısa süren öğrenimlerine 1924 yılında son verilmiş, kız ve erkekler için açılan lise ve ortaokulların öğrenim süreleri eşitlenmiştir⁸⁷.

22 Mart 1926'da kabul edilen ve devletin izni olmaksızın hiçbir okul açılmayacağını öngören Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun aynı zamanda çağdışı bütün derslerin okul müfredat programlarından çıkarılmasına imkan vermiştir⁸⁸. Bu kanunla Türkiye'nin maarif teşkilatı on iki mıntıkeye ayrılmış ve vilayet maarif müdürleri yeni kurulan Mıntıka Maarif Emirlikleri'ne bağlanmıştır. Maarif Emirliği Teşkilatı Kanunu 1834 sayılı ve 29.6.1931 tarihli kanunla kaldırılmıştır⁸⁹.

⁸¹ AKYÜZ, *Türk Eğitim...*, s.243-244.

⁸² Sadiye TUTSAK, *İzmir'de Eğitim ve Eğitimciler(1850-1950)*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002, s.8.

⁸³ Ö. KÜRKÇÜOĞLU ve diğerleri, *Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I/2 Atatürk İlkeleri*, Yüksek Öğretim Kurumu Yayınları, Ankara, 1995, s.46.

⁸⁴ BİNBAŞIOĞLU, *a.g.e.*, s.173.

⁸⁵ Mustafa ERGÜN, *Atatürk Devri Türk Eğitimi*, Ocak Yayınları, Ankara, 1997, s.59.

⁸⁶ Murat GÜLCAN, Yahya TÜRKELİ, Fatma PARABAKAN, Aysun ŞÖLEN, Fadime ALBAYRAK, *Türkiye'de İlköğretim(Dünü, Bugünü, Yarını)*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2003, s.20.

⁸⁷ BAŞARAN, *a.g.e.*, s.83.

⁸⁸ Hamza EROĞLU, *Türk İnkılap Tarihi*, Savaş Yayınları, Ankara, 1990, s.265.

⁸⁹ TUTSAK, *a.g.e.*, s.14.

Eğitimi yaygınlaştırmak amacıyla köylerde okuma odaları ve Millet Mektepleri açılmış, 1932 yılında ise halk evleri kurulmuřtur⁹⁰. 1930 ve 1940'lı yıllarda köylerde  yıllık olarak açılan eğitmenli okullar, 1946'da beş yıla ıkarılmıřtır⁹¹. Afyonkarahisar Milli Eğitim Müdürlüğü, okulu olmayan köylerdeki öğrencilerin eğitimi için her kazada yirmişer kişinin kalabileceği yurda sahip birer dershaneyi 1929 yılında açmış ve bu iş için Afyonkarahisar'da Dinarlızade Medresesi'nin binasını tahsis etmiřtir⁹².

Afyonkarahisar ilinde 1926'da 86 ilkokulda 182 ğretmen ile 7364 ğrenci bulunurken; bu sayılar yıllar içinde artmış, 1971 yılında 546 ilkokulda 2478 ğretmen ile 45152 öğrenciye ulařmıřtır⁹³. 2001 yılında ilköğretim kademesinde 500 ilköğretim okulu, 4298 ğretmen, 102548 ğrenci; ortaöğretim kademesinde ise 97 lise, 1504 ğretmen ve 18415 ğrenci bulunmaktadır⁹⁴.

1930 tarihli Lise ve Orta Mektepler Talimatnamesi ile öğretmenlerden Cumhuriyet eğitimi vermek için programları ve programlar dışındaki her fırsatı değerlendirmeleri istenmiřtir⁹⁵. Aynı dönemde Afyon Maarif Müdürlüğü raporlarına göre; iptidai ve lise ğretmenlerinin eğitimde daha çok başarı elde etmeleri için her hafta cuma geceleri vilayet öğretmenleriyle toplantılar yapılmıřtır⁹⁶.

1923-1924 Öğretim yılında ülke genelinde 23 olan genel lise sayısı, 69 kat artarak 1992-1993 ğretim yılında 1578'e yükselmiştir. Aynı yıllar itibariyle 1241 olan ğrenci sayısı 714 kat artarak 885545'e ulařmıřtır⁹⁷. Araştırma sahasında 1952-1953 ğretim yılında açılan şuhut Ortaokulu 1969-1970 ğretim yılında iki devreli şuhut Lisesi haline getirilmiřtir⁹⁸.

Cumhuriyet'in ilanından sonra Darülfünun-u Osmani, İstanbul Darülfünun-u adıyla 1924 yılında yeniden kurulmuřtur⁹⁹. 3 Mart 1924'te ıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu'ndan sonra 11 Mart'ta medreselerin kapatılmasıyla İstanbul Darülfünun'u Türkiye Cumhuriyeti'nin tek niversitesi olmuş; fakat 1933 yılında kapatılmıřtır¹⁰⁰.

⁹⁰ Milli Eğitim Bakanlığı, *2002 Yılı Başında Milli Eğitim*, Ankara, 2001, s.25.

⁹¹ BAşARAN, *a.g.e.*, s.76.

⁹² Yusuf İLGAR, "Afyonkarahisar Eğitim Tarihi", *Anadolu'nun Kilidi Afyon*, Afyon Valiliği Yayınları, Afyon, 2004, s.300.

⁹³ Kadir KILIÇ, *Afyon Eğitim Tarihi*, Afyon Valiliği Yayınları, Afyon, 1998, s.56.

⁹⁴ Afyon Valiliği, *Afyon 2001 Yıllığı*, Afyon, 2001, s.78.

⁹⁵ AKYÜZ, *Türk Eğitim...*, s.320.

⁹⁶ İLGAR, "XX. Yüzyıl...", s. 548.

⁹⁷ Milli Eğitim Bakanlığı, *Ortaöğretimin Dn Bugünü*, İstanbul, 1993, s.56.

⁹⁸ KILIÇ, *a.g.e.*, s.57.

⁹⁹ BAşARAN, *a.g.e.*, s. 95.

¹⁰⁰ TAşKIRAN, *a.g.e.*, s.406.

TBMM'nin kabul ettiği 2252 sayılı kanunla kapatılan İstanbul Darülfünun'unun yerine 1933 yılında İstanbul Üniversitesi adı ile yeni bir yükseköğretim kurumu açılmıştır¹⁰¹. Ankara'da, 1925'te açılan Hukuk Mektebi'nin ardından 1930'lu ve 1940'lı yıllarda çeşitli fakülteler kurulmuştur¹⁰².

1946 yılı tek üniversitelilikten çok üniversiteliliğe ve özerk üniversiteye geçiş yılı olmuştur. İstanbul, Ankara ve İstanbul Teknik Üniversitesi'ne ek olarak 1946'dan 1973 yılına kadar Karadeniz Teknik, Ege, Orta Doğu Teknik, Atatürk, Hacettepe ve Boğaziçi üniversiteleri olmak üzere altı üniversite daha kurulmuştur. 1973 yılında çıkarılan 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu ile 1981 yılına kadar Diyarbakır, Çukurova, Anadolu, İnönü, Cumhuriyet, Fırat, 19 Mayıs, Uludağ ve Selçuk üniversiteleri açılmıştır. 1981 yılında, 1750 Üniversiteler Kanunu kaldırılarak 2517 sayılı Yükseköğretim Kanunu kabul edilmiş ve 1982 yılında üniversite sayısı yirmi sekize çıkarılmıştır. 1992 yılında çıkarılan 3837 sayılı yasa ile var olan üniversite sayısına yirmi bir üniversite daha eklenmiştir¹⁰³.

Bu üniversitelerden birisi de Afyonkarahisar'da açılmıştır. Afyon Kocatepe Üniversitesi, 3 Temmuz 1992 yılında 3837 sayılı kanunla kurulmuş¹⁰⁴ ve 10 Kasım 1992'de tüzel kişiliğini kazanmıştır¹⁰⁵. 1992 yılında tüzel kişiliğini kazanan Afyon Kocatepe Üniversite'nin temeli Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine bağlı olarak 1974 yılında kurulan Afyon Maliye Muhasebe Okulu'na dayanmaktadır. Okul 1987 yılında Anadolu Üniversitesi Afyon İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi adını almıştır. 1992-1993 öğretim yılına, kuruluş kanununda yer alan 5 fakülte, 2 Enstitü, Anadolu ve Ege Üniversitelerinden devralınan 3 Meslek Yüksekokulu ile girmiştir.

¹⁰¹ Yüksek Öğretim Kurumu, *Kasım 1981-Kasım 1988 Döneminde Yükseköğretimdeki Gelişmeler*, Ankara, 1988, s.3.

¹⁰² AKYÜZ, *Türk Eğitim...*, s.327.

¹⁰³ BAŞARAN, *a.g.e.*, s.96-97.

¹⁰⁴ BAYAR, *a.g.m.*, s.42.

¹⁰⁵ KILIÇ, *a.g.e.*, s.57.

BİRİNCİ BÖLÜM**İLKÖĞRETİM**

D) İLKÖĞRETİMİN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU

Şuhut İlçesi'nde eğitimin dağılımını incelediğimiz bu araştırmanın temelini ilköğretime ait bilgiler oluşturmaktadır. 2000 yılı genel nüfus sayımı sonuçlarına göre ilçede 63137 kişi yaşamaktadır¹⁰⁶. Araştırma sahasının en büyük nüfuslu yerleşim birimi ilçe merkezidir. 63137 kişinin % 21'lik kısmını oluşturan 13862 kişi ilçe merkezinde; % 79'luk kısmını oluşturan 49275 kişi ise köy ve kasabalarda yaşamaktadır.

2003-2004 eğitim-öğretim yılı verilerine göre araştırma sahasında 33 ilköğretim okulu, 5774 öğrenci, 284 öğretmen ve 248 derslik bulunmaktadır (Tablo 8). İnceleme alanındaki okulların % 85'i, öğrencilerin % 80'i, öğretmenlerin % 75'i, dersliklerin ise % 82'si ilköğretim kademesinde yer almaktadır. Bu oranlar, ilköğretim kademesinin eğitim sistemi içerisindeki önemini ortaya koymaktadır.

Okul, öğrenci, öğretmen ve derslik oranının en fazla ilköğretim kademesinde yer alması, ilköğretimin eğitim kademeleri içerisinde belirgin bir ağırlığı ve önemi olduğunun en güzel kanıtıdır. Fakat, aynı zamanda ilköğretim sonrası eğitime devamlılığın sağlanamadığının da ifadesidir.

Tablo 8. Şuhut İlköğretim Okulları Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayılarının Yerleşim Yerine Göre Dağılımı (2003-2004).

Okul Türü	Okul			Öğrenci			Öğretmen			Derslik		
	Ş	Köy	T	Ş	Köy	T	Ş	Köy	T	Ş	Köy	T
B.S.İ.O.	-	10	10	-	591	591	-	22	22	-	29	29
P.İ.O.	1	-	1	488	-	488	22	-	22	12	-	12
İ.Ö.O.	5	17	22	1408	3287	4695	70	170	240	66	141	207
TOPLAM	6	27	33	1896	3878	5774	92	192	284	78	170	248

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

Araştırma sahası eğitim verileri, sağlıklı bir değerlendirme yapılabilmesi için 1990 yılından itibaren incelenmiştir. İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü ve okullardan alınan istatistikler, 1990'lı yıllardan itibaren düzenli bir kayıt yapıldığını göstermektedir. Köy ve kasaba okulları ile ilgili 1990 öncesine ait tüm okulları kapsayan istatistiksel bilgi bulunmamaktadır. Ayrıca ilçenin nüfusu 1990 yılından sonra daha da artmıştır. Bu nedenle eğitim dağılımı incelenirken son 14 eğitim-öğretim yılı dikkate alınmıştır.

¹⁰⁶ T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *2000 Yılı Nüfus Sayımı*, Ankara, 2003.

1990 yılından 2004 yılına kadar olan süre içerisinde okul, yeni kayıt, öğrenci ve öğretmen sayılarına baktığımızda dönemler arasında artış ve azalışların düzenli bir seyir izlemediği görülür (Tablo 9, Grafik 1). Bu düzensizlik ilçede yer alan ilköğretim okullarının ihtiyacı karşılama, verimlilik ve eğitimde kalite açısından farklı özelliklere sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 9. İlköğretim Okullarında Okul, Yeni Kayıt, Öğrenci ve Öğretmen Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı (1990-2004).

Yıllar	Okul Sayısı	Artış (%)	Yeni Kayıt	Artış (%)	Öğrenci Sayısı	Artış (%)	Öğretmen Sayısı	Artış (%)
1990-1991	43	-	916	-	6497	-	171	-
1991-1992	43	-	985	8	6509	0,2	182	6
1992-1993	43	-	916	-8	6398	-2	161	-12
1993-1994	43	-	963	5	6482	1	205	27
1994-1995	43	-	894	-7	6447	-1	202	-1
1995-1996	43	-	789	-12	6334	-2	194	-4
1996-1997	43	-	753	-5	6090	4	169	-13
1997-1998	43	-	841	12	6063	-0,4	160	-5
1998-1999	38	-12	728	-13	6130	1	181	13
1999-2000	40	5	736	1	6115	-0,2	210	16
2000-2001	36	-10	710	-4	6021	-2	227	8
2001-2002	37	3	687	-3,2	6281	4,3	267	18
2002-2003	37	-	677	-1,5	5849	-7	254	-5
2003-2004	33	-11	750	11	5774	-1,3	284	12

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

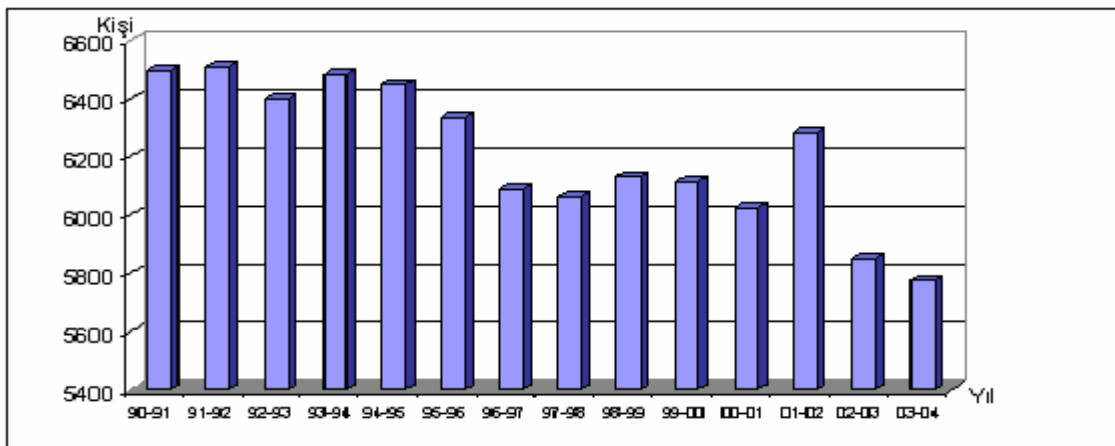
1990-1998 yılları arasındaki sekiz öğretim yılında eğitim verilen 43 ilköğretim okulu, 1998-1999 öğretim yılında % 12'lik düşüşle 38 olmuştur. 1997-1998 öğretim yılından sonra okul sayısında düşüş yaşanmasının temel nedeni, sekiz yıllık zorunlu eğitimin uygulanmaya başlaması ile öğrenci sayısı az olan okulların kapatılmasıdır. Okul sayısı, 2003-2004 öğretim yılında 33'e düşmüştür. Özellikle köyde ikamet eden öğrencilerin eğitim imkanlarından faydalanabilmeleri için okulun varlığı önemlidir. Okulu olmayan köylerde, öğrenciler taşınmalı eğitim uygulaması ile okula devam etmektedir.

1990-2004 yılları arasında ilköğretime yeni kayıt olan öğrenci sayısı incelendiğinde bazı dönemlerde artış olsa bile genel olarak azalma olduğu görülmektedir. 1990-2004 yılları arasında ilköğretim birinci sınıfa en fazla kayıt 985 öğrenci ile 1991-1992 öğretim yılında, en az kayıt ise 677 öğrenci ile 2002-2003

öğretim yılında gerçekleşmiştir. Kayıt olan öğrenci sayısında görülen düşüş 2003-2004 öğretim yılında tersine dönmüştür. Bu yılda % 11'lik artış ile 750 öğrenci ilköğretime kayıt olmuştur.

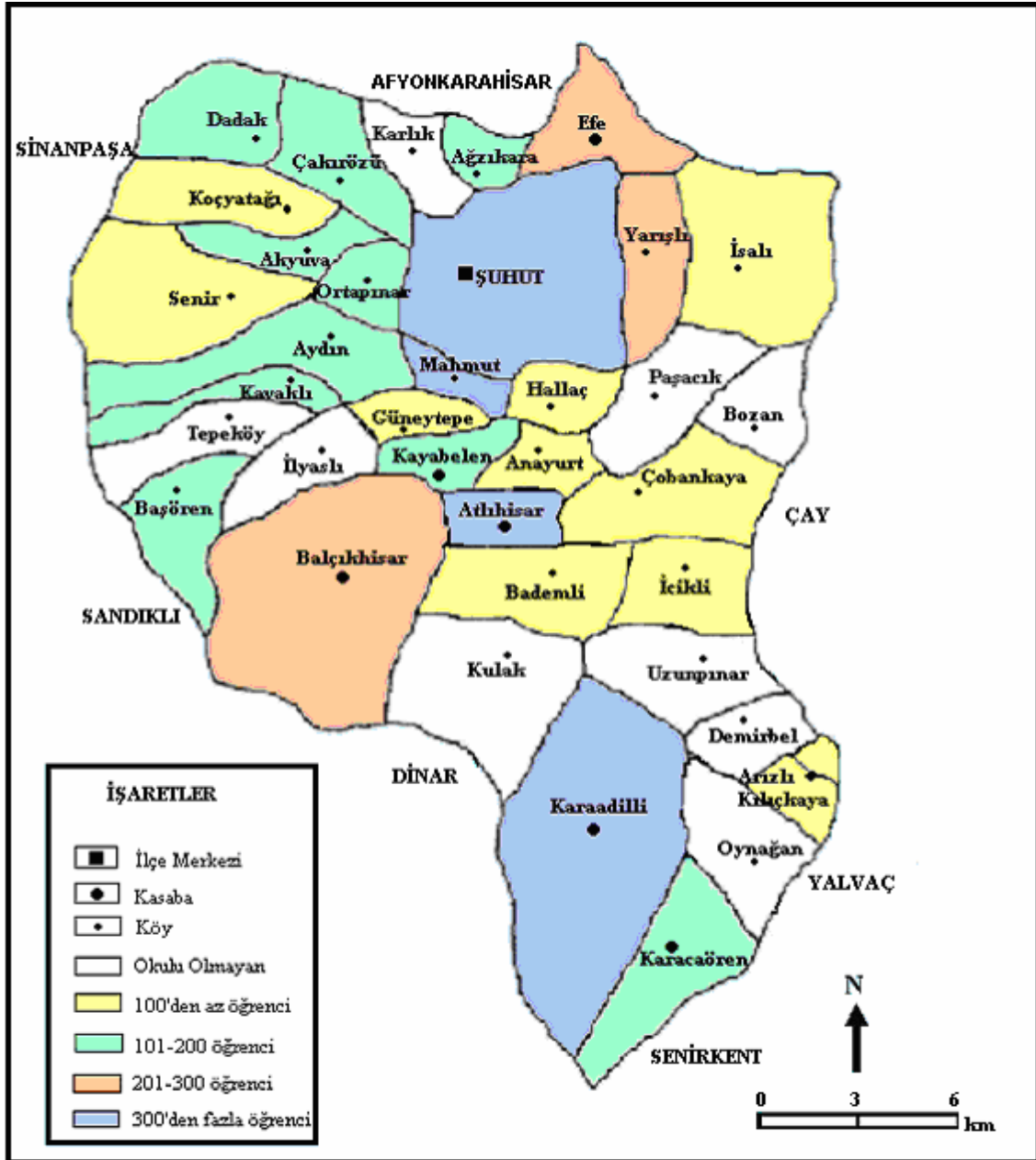
İlköğretim öğrenci sayılarına bakıldığında, 1991-1992 öğretim yılı 6509 öğrenci ile en fazla öğrencinin, 2003-2004 öğretim yılı ise 5774 öğrenci ile en az öğrencinin okuduğu dönemler olmuştur. İlköğretime yeni kayıt ve ilköğretimde bulunan öğrenci sayılarında yıllar içinde düşüş görülmesinde ekonomik nedenli göçün ve eğitim amacıyla il merkezine yapılan öğrenci akışının etkisi vardır. Kırsal kesimde nüfusun artmasına paralel olarak, işgücüne olan ihtiyacın artmaması işsizliği beraberinde getirmiştir. Büyüyen aileler toprakların bölünmesine, dolayısıyla aile başına düşen toprak miktarının azalmasına neden olmuştur. Bunun neticesinde ekonomik sıkıntı yaşayan aileler göç etmek durumunda kalmıştır.

1990-2004 yılları arasında ilköğretim okulları öğretmen dağılımı incelendiğinde, son altı yıllık dönemde belirgin bir artış olduğu gözlenmiştir. İlköğretimin 5 yıldan 8 yıla çıkarılması ile beraber branş öğretmenlerine olan ihtiyacın artması, öğretmen sayısının son yıllarda artış göstermesinin nedenidir. İlköğretim okullarında 284 öğretmen ile 2003-2004 öğretim yılı en fazla öğretmenin, 161 öğretmen ile 1992-1993 öğretim yılı ise en az öğretmenin çalıştığı dönem olmuştur.

Grafik 1. Şuhut İlköğretim Okullarında Öğrenci Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı (1990-2004).

2003-2004 eğitim-öğretim yılı verilerine göre araştırma sahasında bulunan 33 ilköğretim okulunun % 18'lik kısmını oluşturan 6 ilköğretim okulu ilçe merkezinde, % 82'lik kısmını oluşturan 27 ilköğretim okulu ise köy ve kasabalarda bulunmaktadır (Harita 2).

Harita 2. İlköğretim Okulları Öğrencilerinin Yerleşim Birimlerine Göre Dağılımı (2003-2004).

İlköğretim okulları ile ilgili veriler karşılaştırıldığında, ilginç sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Köy ve kasabalarda yer alan 27 ilköğretim okulunun % 37'lik kısmını oluşturan 10 okul birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okulu konumundadır. Bu okullarda bulunan 591 öğrenci tüm ilköğretim öğrencilerinin % 10'unu oluşturmaktadır. Fakat okul dağılımına baktığımızda birleştirilmiş sınıflı eğitim veren okul sayısının, tüm ilköğretim okullarının % 30'luk kısmını kapsadığı görülür. Okul oranının fazla ve öğrenci oranının az olması dağınık yerleşmelerin yaygın olduğunu göstermektedir.

Araştırma sahası ilköğretim okullarında 2003-2004 öğretim yılında 284 öğretmen çalışmaktadır. 284 öğretmenin 32'si idareci, 142'si sınıf öğretmeni, 110'u ise branş öğretmeni olarak hizmet vermektedir. Öğretmenlerin % 32'sini kapsayan 92 kişi ilçe merkezinde, % 68'i kapsayan 192 kişi ise köy ve kasabalarda çalışmaktadır. İlçe merkezinde çalışan 92 öğretmenin 13'ü idareci, 38'i sınıf öğretmeni, 41'i branş öğretmenidir. Köy ve kasabalardaki 192 öğretmenin ise 19'u idareci, 104'ü sınıf öğretmeni, 69'u branş öğretmeni olarak çalışmaktadır.

Araştırma sahası ilköğretim okullarında yer alan toplam 248 dersliğin 78'i ilçe merkezinde, 170'i ise köy ve kasabalarda bulunmaktadır. İlköğretim okulu başına ortalama 8 derslik düşmektedir. Yerleşim yerine göre ilköğretim okulu başına düşen derslik sayısı ilçe merkezinde 13, köy ve kasabalarda ise 6'dır. Araştırma sahası ilköğretim okullarında öğretmen başına 20; derslik başına ise yaklaşık 23 öğrenci düşmektedir.

2003-2004 liselere giriş sınavında 10 ayrı okuldan toplam 40 öğrenci başarılı olmuştur¹⁰⁷. Sınavda başarılı olan öğrencilerin % 59'u ilçe merkezinde, % 41'i ise köy ve kasabalarda okuyan öğrencilerdir. Liselere giriş sınavında başarılı olan 40 öğrencinin 33'ü Afyonkarahisar, 2'si Isparta, 1'er tanesi ise İzmir, Muğla, Bilecik, Burdur ve Gaziantep'teki okullarda okumaya hak kazanmıştır (Harita 3).

Harita 3. Araştırma Sahasında LGS Sınavında Başarılı Olunarak Gidilen İller (2004).

¹⁰⁷ Şuhut İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, *İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistikleri*, Şuhut, 2004.

Araştırma sahası ilköğretim okullarında toplam 20 öğrenci burs almaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından verilen burs, eğitimini sürdüren öğrencilere maddi destek sağlaması ve onları teşvik etmesi bakımından önemlidir. 2003-2004 eğitim-öğretim yılında burs alan 20 ilköğretim okulu öğrencisinin 12'si erkek, 8'i kız öğrencidir (Tablo 10). Burs alan öğrencilerin % 60'ını kapsayan 12 öğrenci Kurtuluş-İhsan Küçükarslan, % 20'sini kapsayan 4 öğrenci Cumhuriyet, % 10'ünü kapsayan 2 öğrenci Zaferyolu, % 5'ini kapsayan 1'er öğrenci ise Karaadilli ve Atatürk Pansiyonlu İlköğretim Okulunda okumaktadır.

Burs alanların % 95'i, eğitimlerini ilçe merkezinde sürdüren öğrencilerdir. Köy ve kasaba okullarında bursluluk sınavlarına yeterli ilginin olmaması bu oranı etkileyen en önemli faktördür. Burs alan öğrencileri sınıflara göre karşılaştırdığımızda, 8 öğrencinin sekizinci sınıfta, 5 öğrencinin beşinci sınıfta, 4 öğrencinin altıncı sınıfta, 3 öğrencinin ise yedinci sınıfta okuduğu görülmektedir. Burs almaya hak kazanan öğrencinin başarılı olması yanında, ailesinin ekonomik durumu da ölçüt alınmaktadır.

Ayrıca kırsal kesimde yaşayan ve öğrenime devam etmek isteyen ilköğretim öğrencilerinin barınma sorununu çözmek amacıyla Atatürk Pansiyonlu İlköğretim Okulu bünyesinde 120'si erkek, 136'sı kız olmak üzere toplam 256 öğrenci yatılı olarak kalmaktadır.

Tablo 10. Şuhut İlköğretim Okullarında Burslu ve Yatılı Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).

	Erkek	Kız	Toplam
Toplam Öğrenci Sayısı	2911	2863	5774
Burs alan Öğrenci Sayısı	12	8	20
Yatılı Öğrenci Sayısı	120	136	256

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

Nüfusun eğitim durumu sözü çoğu kez, okur-yazar olan ve olmayan nüfusu ifade etmektedir¹⁰⁸. İlçe nüfus müdürlüğü verilerine göre araştırma sahasında 63137 kişi yaşamaktadır¹⁰⁹. Şuhut İlçesi'nde ilk, orta veya yüksekokul kademesinin herhangi birisinden mezun olan kişi sayısı 44502'dir. Bu sayı tüm nüfusun % 70'ini temsil

¹⁰⁸ Hayati DOĞANAY, *Türkiye Beşeri Coğrafyası*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1997, s.171.

¹⁰⁹ *2000 Yılı Nüfus Sayımı*, Ankara, 2003.

etmektedir. 44502 kişinin 35451'i ilkokul, 5299'u ortaokul, 3147'si lise, 605'i ise üniversite mezunudur (Tablo 11).

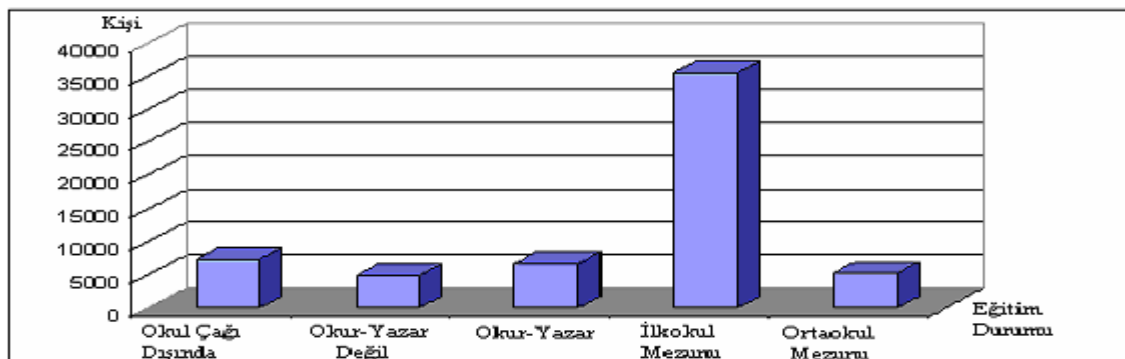
Tablo 11. Şuhut İlçesi'nde Nüfusun Mezuniyet Düzeyine Göre Dağılımı (2004).

Mezuniyet Durumu	Cinsiyet		Toplam
	Erkek	Kız	
İlkokul	17714	17737	35451
Ortaokul	3153	2146	5299
Lise	2223	924	3147
Üniversite	421	184	605
TOPLAM	23511	20991	44502

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü.

Araştırma sahası nüfusunun % 30'unu oluşturan 18878 kişinin 6630'u okur-yazar fakat diploma sahibi olmayan, 7370'i okul çağına gelmemiş olan, 4635'i ise okur-yazar olmayan nüfusu ifade etmektedir (Grafik 2). Okur-yazarlık verileri incelendiğinde kadın nüfusun eğitimden yeterince faydalanmadığı dikkati çekmektedir. Ülkemizde okula başlama yaşı 7'dir. Şuhut İlçesi'nde okur-yazar olmayan 7 yaş üzeri 4635 kişi bulunmaktadır. 4635 kişinin % 73'lük kısmını oluşturan 3383 kişi kadındır.

Okur yazar olmayan kadın sayısı özellikle köy ve kasaba yerleşmelerinde fazlalık göstermektedir. Kadınlar gelişmekte olan ülkeler için yeterince değerlendirilmemiş güçlü insan kaynaklarıdır¹¹⁰. Kadının eğitilmiş olması eğitime önem verildiğinin göstergesidir. Bu veriler araştırma sahasında eğitimin yeterince gelişmediğini göstermektedir.

Grafik 2. Şuhut İlçesi'nde Nüfusun Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı (2004).

İlköğretime başlayacak çocuğun okula hazırlanması ve en üst düzeyde başarılı olmasında okul öncesi eğitimin büyük önemi vardır. Çünkü, okul öncesi eğitim çocuğa

¹¹⁰ E. Murat ÖZGÜR, *Türkiye Nüfus Coğrafyası*, GMC Yayıncılık, Ankara, 1998, s.96.

yeterlilik kazandırıp, yaşamını daha iyi hale getirmesini sağlar¹¹¹. İlköğretim birinci sınıfa başlayan çocuğun okul öncesi eğitimden gelmesi öğretmen ile öğrenci arasındaki bilgi alışverişini kolaylaştırır. Okul öncesi eğitim, bireyin gelecek eğitim yaşantısına olumlu katkılar yapacağı için önemlidir.

Araştırma sahasında 0-6 yaş arası toplam 7370 çocuk bulunmaktadır. Okul öncesi eğitimden ağırlıklı olarak 4-5-6 yaşlarındaki çocuklar yararlanmaktadır. 0-6 yaş arasında yer alan 7370 çocuğun % 47'sini oluşturan 3464 çocuk, 4-5-6 yaşlarındadır. Fakat, 3464 çocuğun yalnızca % 7'si okul öncesi eğitimden faydalanmaktadır. Bu oran okul öncesi eğitimin öneminin, aileler tarafından yeterince benimsenmediğinin en güzel kanıtıdır.

Araştırma sahası ilköğretim okullarında 1990-2004 yılları arasındaki okul öncesi eğitim verileri incelendiğinde, okul, öğrenci ve öğretmen sayılarında yıllara göre düzensiz bir dağılım görülmektedir (Tablo 12). 1990-2004 yılları arasında okul öncesine ait gelişim incelendiğinde kırılma noktasının 1997 yılı olduğu görülmektedir. 1997-1998 öğretim yılında başlatılan uygulama ile zorunlu temel eğitim 5 yıldan 8 yıla çıkarılmıştır. Yapılan bu değişiklik ile okul öncesi eğitim verilerinde önceki dönemlere göre belirgin artışlar olmuştur.

1990-1997 öğretim yılları içerisinde, sadece bir ilköğretim okulunda, okul öncesi eğitim amacıyla sınıf açılmıştır. İlçe merkezinde bulunan, 32 öğrenci ile 2 öğretmenden oluşan bu okul dışında, 7 öğretim yılı içerisinde köy ve kasabalarda okul öncesi eğitim amacıyla sınıf açılmamıştır. Oysaki, bu öğretim yıllarında araştırma sahasında 43 ilköğretim okulu hizmet vermektedir. Bir başka ifade ile 1990-1997 yılları arasında araştırma sahası ilköğretim okullarının % 98'inde, okul öncesi öğrencisi bulunmamaktadır. Bu oran okul öncesi eğitime belirtilen yıllar arasında yeterli önemin verilmediğini ortaya koymaktadır.

1990'dan 1997 yılına kadar olan süre içerisinde, okul öncesi öğrenci sayılarında artış ve azalışlar vardır. 1990-1992 yılları arasında 32 olan öğrenci sayısı, 1992-1995 yılları arasında sürekli bir azalış göstermiş ve 1994-1995 öğretim yılında 17 öğrenciye düşmüştür. Bu öğretim yılı, okul öncesi eğitimden en az öğrencinin yararlandığı dönem olmuştur. 1995-1996 öğretim yılında 20 olan öğrenci sayısı bir sonraki yıl % 50'lik bir artışla 30 öğrenciye ulaşmıştır.

¹¹¹ Ayşe B. AKSOY, "Okul Öncesi Eğitime Ebeveyn Katılımının Sağlanması", *VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, C.II, Selçuk Üniversitesi Yayınları, Konya, 1998, s.97.

Belirtilen dönemlerde öğretmen sayısında, okul ve öğrenci sayılarında olduğu gibi fazlaca bir değişiklik olmamıştır. 1990-1992 yılları arasındaki iki öğretim yılında 2 olan öğretmen sayısı, ardından gelen beş yıllık dönemde sadece 1 öğretmende kalmıştır. 1990-1991 öğretim yılında öğretmen başına 16 okul öncesi öğrencisi düşerken, bu sayı 1996-1997 öğretim yılında 30 öğrenciye yükselmiştir.

Tablo 12. Okul Öncesi Eğitimde Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı (1990-2004).

Yıllar	Okul Sayısı	Artış Oranı (%)	Öğrenci Sayısı	Artış Oranı (%)	Öğretmen Sayısı	Artış Oranı (%)
1990-1991	1	-	32	-	2	-
1991-1992	1	-	32	-	2	-
1992-1993	1	-	25	-22	1	-50
1993-1994	1	-	23	-8	1	-
1994-1995	1	-	17	-26	1	-
1995-1996	1	-	20	18	1	-
1996-1997	1	-	30	50	1	-
1997-1998	3	200	40	33	3	200
1998-1999	3	-	43	8	3	-
1999-2000	4	33	64	49	4	100
2000-2001	7	75	77	20	7	75
2001-2002	10	43	134	74	10	67
2002-2003	10	-	138	3	10	-
2003-2004	15	50	235	70	16	60

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

1990-2004 yılları arasındaki ilk yedi yıllık dönemde görülen okul, öğrenci ve öğretmen sayılarında görülen düzensizlik, 1997 yılından itibaren düzenli bir artış içerisine girmiştir. 1997-1998 öğretim yılında okul öncesi verilerine bakıldığında bir önceki yıla göre okul ve öğretmen sayılarında % 200'lük, öğrenci sayısında ise % 33'lük bir artış karşımıza çıkmaktadır. Ardından gelen yılda okul ve öğretmen sayısı aynı kalırken öğrenci sayısı % 8'lik bir artışla 43'e yükselmiştir.

1999-2000 öğretim yılında 4'er olan okul ve öğretmen sayısı bir sonraki öğretim yılında % 75'lik bir artışla 7'ye, 64 olan öğrenci sayısı ise % 20'lik artışla 77'ye çıkmıştır. 2001-2002 öğretim yılında okul ve öğretmen sayıları % 43'lük artışla 10, öğrenci sayısı ise % 74'lük artışla 134 olmuştur. Sonraki öğretim yılında okul ve

öğretmen sayılarında bir değişiklik olmamış, sadece öğrenci sayısında % 3'lük bir artış görülmüştür.

2003-2004 öğretim yılı, okul öncesi eğitime ait okul, öğrenci ve öğretmen sayılarının en üst seviyeye ulaştığı dönem olmuştur. Bu dönemde 15 farklı okulda toplam 235 öğrenciye 16 öğretmen hizmet sunmuştur.

1990-2004 yılları arasında okul öncesi eğitimden yararlanarak bir sonraki yıl ilköğretime başlayan öğrenci sayıları incelendiğinde 1995-1996 öğretim yılında okul öncesi eğitimden gelen öğrenci sayısının en az olduğu görülmektedir. 1994-1995 öğretim yılında sadece 17 öğrenci okul öncesi eğitim için kayıt yaptırmıştır. Oysaki 1995-1996 öğretim yılında ilköğretime yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısı 753'tür. Diğer bir ifadeyle 1995-1996 öğretim yılında ilköğretime yeni başlayan 753 öğrenciden 736'sı, bir önceki yıl okul öncesi eğitimden yararlanmamıştır. Bu sayı yaklaşık % 98'lik bir kısmı ifade etmektedir.

Okul öncesi eğitimden yararlanarak ilköğretime başlayan öğrenci sayısı en çok 2003-2004 öğretim yılında gerçekleşmiştir. Bu öğretim yılında ilköğretime başlayan 750 öğrencinin % 18'lik kısmını ifade eden 138 öğrenci bir önceki yıl okul öncesi eğitimden faydalanmıştır. Ailelerde okul öncesi eğitimin önemi konusundaki bilgi noksanlığı, bu sayılarda temel etkindir. Araştırma sahasında, tüm ilköğretim okullarında okul öncesi sınıflarının olması için çalışmalar yapılmaktadır.

Araştırma sahasında 2003-2004 öğretim yılında yer alan 33 ilköğretim okulunun % 45'ini kapsayan 15 ilköğretim okulunda okul öncesi eğitim için derslikler açılmıştır. İlçe merkezinde yer alan 6 okuldan sadece 4'ünde okul öncesi eğitim verilirken, bu sayı merkez ilköğretim okulları için % 67'lik bir oranı temsil etmektedir. Köy ve kasabalarda yer alan 27 ilköğretim okulunun 11 tanesinde verilen okul öncesi eğitim % 41'lik bir dilimi ifade etmektedir (Tablo 13).

Tablo 13. İlköğretim Okullarında Yerleşim Yerine Göre Okul Öncesi Eğitim Oranı(2003-2004).

	Yerleşim Yeri		Toplam
	Şehir	Köy-Kasaba	
Toplam İlköğretim Okulu	6	27	33
Anasınıfı İlköğretim Okulu	4	11	15
Anasınıfı Açılma Oranı (%)	67	41	

Kaynak: İlçe M.E.M. istatistikleri.

Devlet-vatandaş işbirliğiyle Cumhuriyet İlköğretim Okulu bünyesinde 150 m² alan üzerine iki katlı olarak inşa edilen anasınıfı binası 2005 yılında tamamlanmıştır (Resim 1). Cumhuriyet İlköğretim Okulu bünyesinde açılan ana sınıfı binası ile beraber, ilçe merkezinde okul öncesi eğitim veren ilköğretim sayısı, 2005-2006 öğretim yılında beşe yükselecektir.

Resim 1. Cumhuriyet İlköğretim Okulu Ana Sınıfı Binası.

İlçe merkezinde en az okul öncesi öğrencisi Gazipaşa İlköğretim Okulunda, en fazla ise Kurtuluş İlköğretim Okulunda yer almaktadır. Köy ve kasabalarda en az okul öncesi öğrencisi Aydın köyünde, en fazla ise Karaadilli kasabasında bulunmaktadır.

2003-2004 eğitim-öğretim yılında okul öncesi eğitimden yararlanan öğrencilerin % 51'ini oluşturan 119 öğrenci erkek, % 49'unu oluşturan 116 öğrenci ise kız çocuklarından oluşmaktadır. Erkek çocukların % 17'sini oluşturan 20 çocuk 2000 yılı, % 38'ini oluşturan 45 çocuk 1999 yılı, % 45'ini oluşturan 54 çocuk ise 1998 yılı doğumludur. Kız çocuklarının ise % 4'ünü oluşturan 5 çocuk 2000 yılı, % 43'ünü oluşturan 50 çocuk 1999 yılı, % 53'ünü oluşturan 61 çocuk 1998 doğumludur. Kız ve erkek çocuklarının doğum yıllarına göre tasnifi karşılaştırıldığında, 2000 yılı doğumlularda erkek çocuklarının, 1999 ve 1998 yılı doğumlularda ise kız çocuklarının sayıca fazla olduğu görülmektedir (Tablo 14).

Tablo 14. Okul Öncesi Öğrencilerinin Doğum Yılları ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).

Doğum Yılları	Öğrenci Sayı ve Dağılımı					
	Erkek	%	Kız	%	Toplam	%
2000	20	17	5	4	25	11
1999	45	38	50	43	95	40
1998	54	45	61	53	115	49
TOPLAM	119	100	116	100	235	100

Kaynak: İlçe M.E.M. istatistikleri.

İlköğretim okullarında okul öncesi eğitim için kayıtlı öğrenci sayısı 235'tir. Okul öncesi eğitime kayıtlı öğrenciler, tüm ilköğretim öğrencilerinin % 4'ünü oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin % 30'unu oluşturan 70'i ilçe merkezindeki, % 70'ini oluşturan 165'i ise köy ve kasabalardaki okullarda bulunmaktadır. İlçe merkezinde 4 olan okul öncesi eğitim veren okul sayısı, köy ve kasabalarda 11'dir. Okul öncesi eğitim kurumlarında 2003-2004 eğitim-öğretim yılında toplam 16 öğretmen görev almıştır (Tablo 15).

Tablo 15. Okul Öncesi Eğitimde Yerleşim Yerine Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Dağılımı (2003-2004).

	Yerleşim Yeri					
	Şehir	%	Köy Kasaba	%	Toplam	%
Okul-Kurum Sayısı	4	27	11	73	15	100
Öğrenci Sayısı	70	30	165	70	235	100
Öğretmen Sayısı	4	25	12	75	16	100
Derslik Sayısı	4	27	11	73	15	100

Kaynak: İlçe M.E.M. istatistikleri.

Okul öncesi eğitimde, ilçe merkezinde öğretmen başına 18, köy ve kasabalarda 14 öğrenci düşmektedir. Derslik başına ise ilçe merkezinde 18, köy ve kasabalarda ise 15 öğrenci düşmektedir (Tablo 16). Bu oranlar ilçe merkezinde, okul öncesi eğitime daha fazla önem verildiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 16. Okul Öncesi Eğitimde Yerleşim Yerine Göre Öğretmen ve Derslik Başına Düşen Öğrenci Dağılımı (2003-2004).

	Yerleşim Yeri		Ortalama
	Şehir	Köy	
Öğrenci/Öğretmen	18	14	15
Öğrenci/Derslik	18	15	16

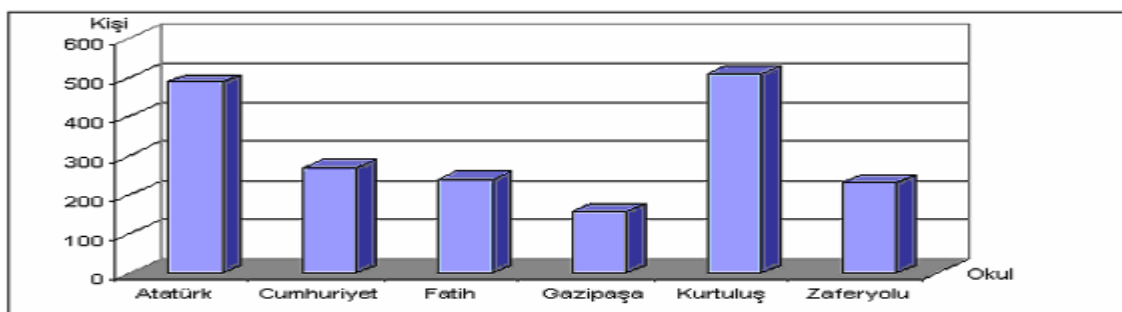
Kaynak: İlçe M.E.M. istatistikleri.

II) MERKEZ İLKÖĞRETİM OKULLARI

Araştırma sahasının sosyal, kültürel ve ekonomik yönden olduğu gibi nüfus ve eğitim oranı bakımından da en gelişmiş yerleşimi ilçe merkezidir. 1946 yılında ilçe merkezi olan inceleme alanının nüfusu 1950 yılında 5179 kişi iken, sayım yıllarına göre 1960 yılında 5927, 1965 yılında 6039, 1980 yılında 8116, 1990 yılında ise 12982'ye ulaşmıştır¹¹².

2000 yılında yapılan nüfus sayımına göre ilçe merkezinin nüfusu 13862 kişi olmuştur¹¹³. Son 50 yılda Şuhut'un nüfusu 2,7 kat artmıştır. Bu artış Şuhut'un ovalık bir alanda kurulmasıyla yakından ilgilidir. Yükselti ile nüfus arasında önemli bağlantı vardır¹¹⁴. Nüfus sayısındaki artış merkez ilçenin coğrafi konumunun doğal bir sonucudur. Geniş bir ova üzerine kurulan ilçe merkezi ekonomik yönden köy ve kasabalar için bir çekim merkezi durumuna gelmiştir.

İlçe merkezinde, 2003-2004 öğretim yılında 6 ilköğretim okulunda 961'i erkek, 935'i kız olmak üzere toplam 1896 öğrenci eğitim görmektedir (Grafik 3).

Grafik 3. Şuhut Merkez İlköğretim Okulları Öğrenci Dağılımı (2003-2004).

¹¹² Latif DAŞDEMİR, "Cumhuriyet Döneminde Afyon", *Anadolu'nun Kilidi Afyon*, Afyon Valiliği Yayınları, Afyon, 2004, s.148.

¹¹³ *2000 Yılı Nüfus Sayımı*, Ankara, 2003.

¹¹⁴ İbrahim ATALAY, *Türkiye Coğrafyası*, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir, 1997, s.273.

İlçe merkezi ilköğretim okullarında en fazla öğrenci Kurtuluş-İhsan Küçükarslan; en az öğrenci ise Gazipaşa İlköğretim Okulunda yer almaktadır. Zaferyolu İlköğretim Okulunda 232, Cumhuriyet İlköğretim Okulunda 269, Fatih İlköğretim Okulu'nda 240, Atatürk Pansiyonlu İlköğretim Okulu'nda ise 488 öğrenci öğrenim görmektedir (Tablo 17).

Tablo 17. Şuhut Merkez İlköğretim Okullarında Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).

Okulun Adı	Şube	Cinsiyet		Toplam
		Erkek	Kız	
Atatürk PiÖO	16	245	243	488
Cumhuriyet	11	130	139	269
Fatih	8	119	121	240
Gazipaşa	8	82	75	157
Kurtuluş-İhsan K.	19	279	231	510
Zaferyolu	9	106	126	232
TOPLAM	71	961	935	1896

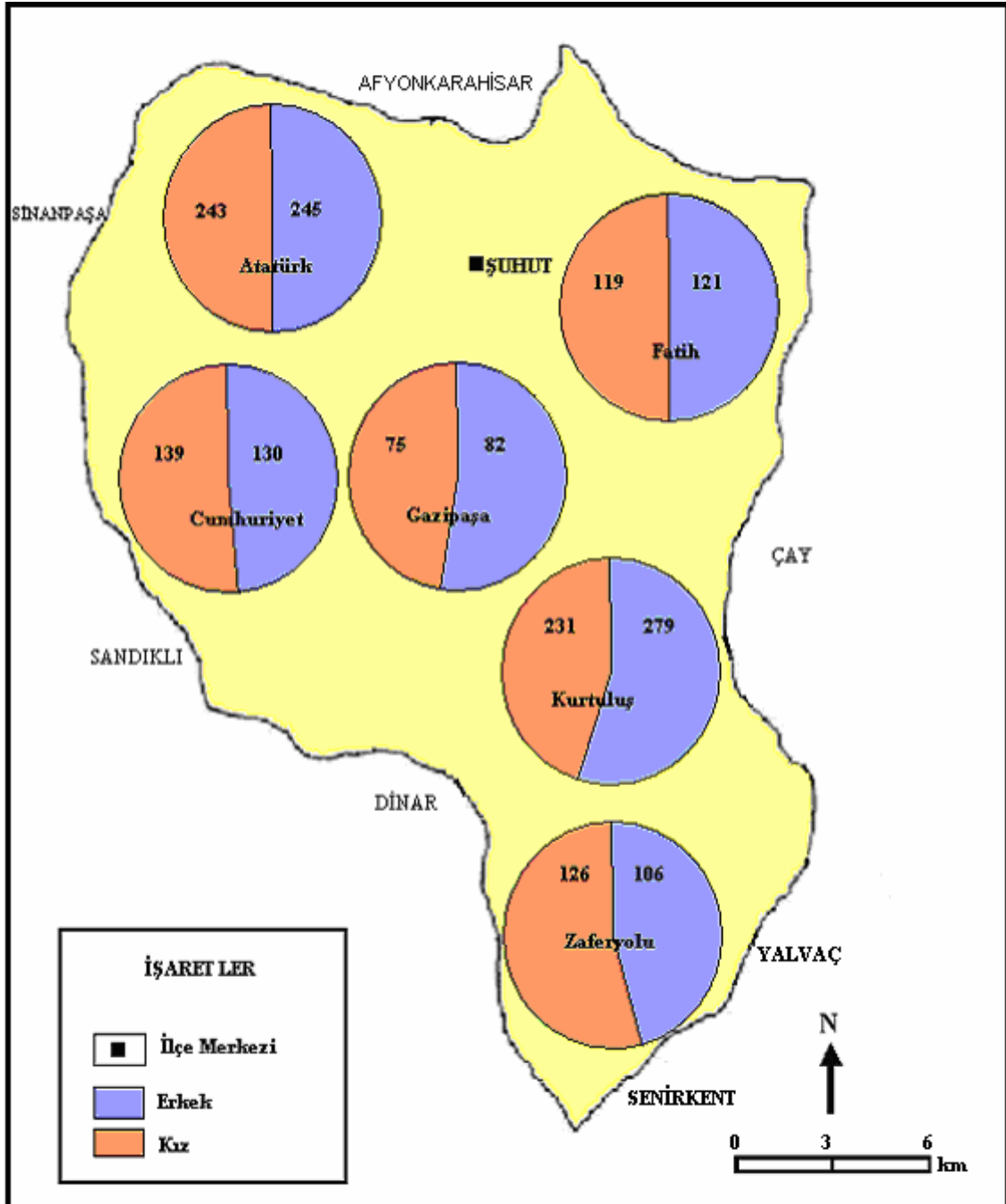
Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

1942 yılında açılan Kurtuluş-İhsan Küçükarslan İlköğretim Okulu sahada açılan ilk ilköğretim okuludur. Okulda yer alan 510 öğrencinin 279'u erkek, 231'i kızdır. Okulda 2 ayrı binada toplam 19 şubede sınıf açılmıştır (Resim 2). Araştırma sahasında en son açılan Gazipaşa İlköğretim Okulunda ise 82'si erkek, 75'i kız olmak üzere toplam 157 öğrenci vardır. Okulda 8 şubede eğitim verilmektedir.

Resim 2. Kurtuluş-İhsan Küçükarslan İlköğretim Okulu.

1953 yılında açılan Zaferyolu İlköğretim Okulunda bulunan 232 öğrencinin 106'sı erkek, 126'sı kızdır. 1973 yılında açılan Cumhuriyet İlköğretim Okulunda 130'u erkek, 139'u kız olmak üzere toplam 269 öğrenci vardır. 1975 yılında açılan Fatih İlköğretim Okulu'nda bulunan 240 öğrencinin 119'u erkek, 121'i ise kızdır. 1997 yılında açılan Atatürk Pansiyonlu İlköğretim Okulu'nda ise 245'i erkek, 243'ü kız toplam 488 öğrenci öğrenim görmektedir (Harita 4).

Harita 4. Merkez İlköğretim Okulları Öğrenci Dağılımı (2003-2004).

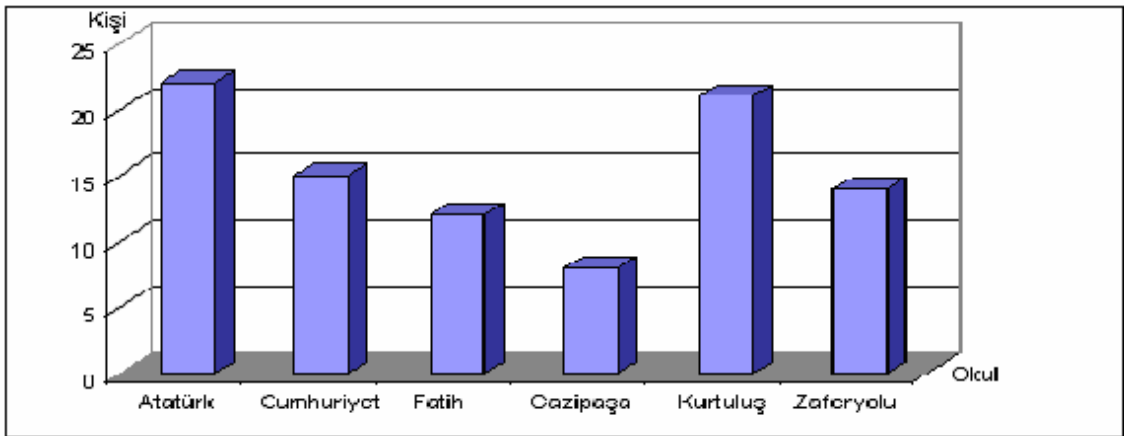
Merkez ilköğretim okullarında toplam 92 öğretmen görevlidir. Öğretmenlerin 13'ü idareci, 38'i sınıf öğretmeni, 41'i ise branş öğretmeni olarak çalışmaktadır. Merkez ilköğretim okullarında toplam 78 derslik bulunmaktadır (Tablo 18). Bu, tüm dersliklerin % 31'ini kapsamaktadır. En fazla derslik Kurtuluş-İhsan Küçükarslan, en az derslik ise Zaferyolu İlköğretim Okulunda bulunmaktadır (Resim 3). Merkez ilköğretim okullarında öğretmen başına 21, derslik başına ise 31 öğrenci düşmektedir.

Tablo 18. Merkez İlköğretim Okullarına Göre Öğretmen ve Derslik Dağılımı (2003-2004).

Okulun Adı	Derslik Sayısı	Öğretmen Durumu			Toplam
		İdareci	Sınıf	Branş	
Atatürk PİO	12	4	5	13	22
Cumhuriyet	10	2	6	7	15
Fatih	10	2	5	5	12
Gazipaşa	18	1	5	2	8
Kurtuluş-İhsan Küçükarslan	20	2	10	9	21
Zaferyolu	8	2	7	5	14
TOPLAM	78	13	38	41	92

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

En fazla idareci 4 kişi ile Atatürk Pansiyonlu İlköğretim Okulunda, en az idareci ise 1 kişi ile Gazipaşa İlköğretim Okulundadır. En fazla sınıf öğretmeni 10 kişi ile Kurtuluş İlköğretim Okulunda, en az sınıf öğretmeni ise 5'er kişi ile Gazipaşa ve Fatih İlköğretim Okulunda çalışmaktadır. En fazla branş öğretmeni 13 kişi ile Atatürk Pansiyonlu İlköğretim Okulunda, en az branş öğretmeni ise 2 kişi ile Gazipaşa İlköğretim Okulunda yer almaktadır (Grafik 4).

Grafik 4. Merkez İlköğretim Okulları Öğretmen Dağılımı (2003-2004).

Resim 3. Zaferyolu İlköğretim Okulu.

Araştırma sahası merkez ilköğretim okullarında 2003-2004 öğretim yılında, öğrenim gören 1896 ilköğretim öğrencisinin 1047'si ilköğretimin birinci kademesi olarak tanımlanan ilk 5 sınıfta yer almaktadır. 1047 öğrencinin 224'ü birinci, 189'u ikinci, 204'ü üçüncü, 209'u dördüncü, 221'i beşinci sınıf öğrencileridir (Tablo 19).

Tablo 19. Merkez İlköğretim Okulları Birinci Kademe Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).

Okulun Adı	1. Sınıf			2. Sınıf			3. Sınıf			4. Sınıf			5. Sınıf		
	Şube	Erkek	Kız	Şube	Erkek	Kız	Şube	Erkek	Kız	Şube	Erkek	Kız	Şube	Erkek	Kız
Atatürk PİO	1	15	21	1	20	17	1	19	20	1	17	24	1	29	28
Cumhuriyet	1	13	29	1	12	17	2	21	15	1	17	15	1	14	7
Fatih	1	12	18	1	17	14	1	17	11	1	20	15	1	15	17
Gazipaşa	1	11	13	1	9	9	1	7	7	1	4	5	1	10	6
Kurtuluş	2	32	21	2	30	29	2	36	35	2	25	21	2	40	32
Zaferyolu	2	14	15	1	5	10	1	10	6	1	26	20	1	11	12
TOPLAM	8	97	127	7	93	96	8	110	94	7	109	100	7	119	102

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

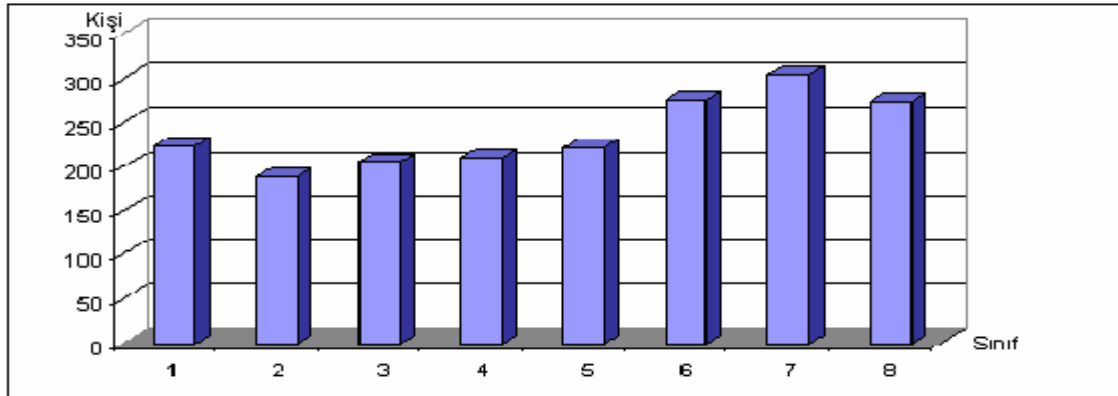
Merkez ilköğretimde yer alan 1896 öğrencinin 849'u ise ilköğretim ikinci kademe olarak adlandırılan 6., 7., ve 8. sınıflarda yer almaktadır. 849 öğrencinin 274'ü altıncı, 303'ü yedinci, 272'si ise sekizinci sınıfta öğrenim görmektedir (Tablo 20, Grafik 5).

Tablo 20. Merkez İlköğretim Okulları İkinci Kademe Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).

Okulun Adı	6. Sınıf			7. Sınıf			8. Sınıf		
	Şube	Erkek	Kız	Şube	Erkek	Kız	Şube	Erkek	Kız
Atatürk PİO	3	43	39	4	55	44	4	47	50
Cumhuriyet	1	12	14	2	23	24	2	18	18
Fatih	1	16	17	1	11	17	1	11	12
Gazipaşa	1	15	14	1	15	6	1	11	15
Kurtuluş	3	37	31	3	36	38	3	43	24
Zaferyolu	1	15	21	1	16	18	1	9	14
TOPLAM	10	138	136	12	156	147	12	139	133

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

Merkez ilköğretim okulları içerisinde en fazla 7. sınıf, en az ise 2. sınıf öğrencisi vardır. Öğrencilerin % 16'sını oluşturan 303 öğrenci yedinci, % 10'unu oluşturan 189 öğrenci ise ikinci sınıf öğrencisidir.

Grafik 5. Merkez İlköğretim Okullarında Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı (2003-2004).

1739 sayılı “Milli Eğitim Temel Yasası”nın 25. maddesi ve 222 sayılı “İlköğretim ve Eğitim Yasası”nın 9. maddesi hükümleri gereğince; nüfusu az ve dağınık olan yerleşim birimlerinde bulunan ilköğretim çağındaki çocuklar ile maddi olanaklardan yoksun ailelerin çocuklarına çağdaş ortamlarda eğitim-öğretim vermek amacıyla yatılı ilköğretim bölge okulu ve pansiyonlu ilköğretim okulu açılmaktadır¹¹⁵.

¹¹⁵ 2002 Yılı Başında Milli Eğitim, s. 72.

Bu amaçla araştırma sahasında 488 öğrencili Atatürk Pansiyonlu İlköğretim Okulu açılmıştır (Resim 4). İlçe merkezinde bulunan okul, araştırma sahasında yer alan tek pansiyonlu ilköğretim okuludur.

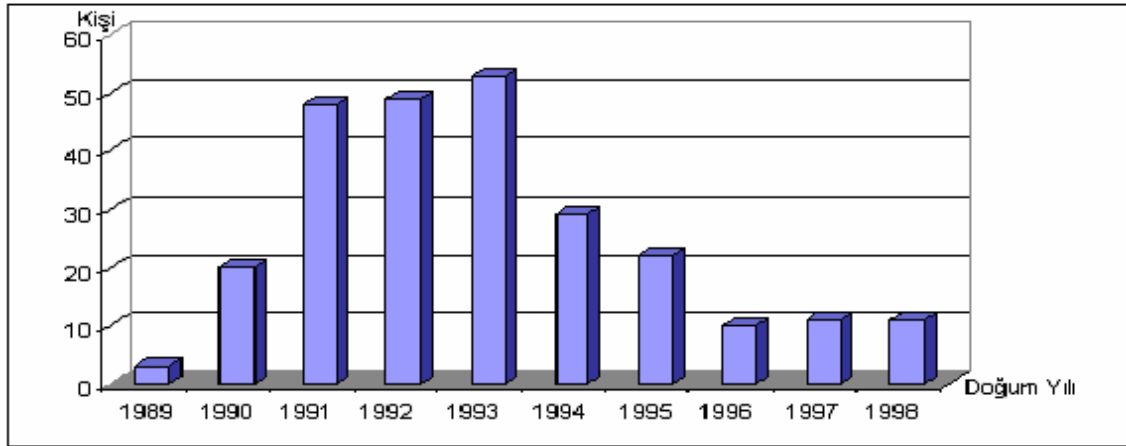
Resim 4. Atatürk Pansiyonlu İlköğretim Okulu.

Okul bünyesinde yatılı bir pansiyon bulunmakta ve 6-15 yaş arası 256 öğrenci kalmaktadır (Tablo 21, Grafik 6). Pansiyonda en fazla 1993, en az ise 1989 doğumlu öğrenci kalmaktadır. 21'i erkek, 32'si kız toplam 53 öğrenci 1993; 1'i erkek, 2'si kız toplam 3 öğrenci ise 1989 doğumludur.

Tablo 21. Atatürk Pansiyonlu İlköğretim Okulu Yatılı Öğrencilerinin Doğum Yıllarına Göre Dağılımı (2003-2004).

Doğum Yılı	Erkek	Kız	Toplam
1989	1	2	3
1990	9	11	20
1991	30	18	48
1992	22	27	49
1993	21	32	53
1994	9	20	29
1995	11	11	22
1996	5	5	10
1997	4	7	11
1998	8	3	11
TOPLAM	120	136	256

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

Grafik 6. Atatürk Pansiyonlu İlköğretim Okulu Yatılı Öğrencilerinin Doğum Yıllarına Göre Dağılımı (2003-2004).

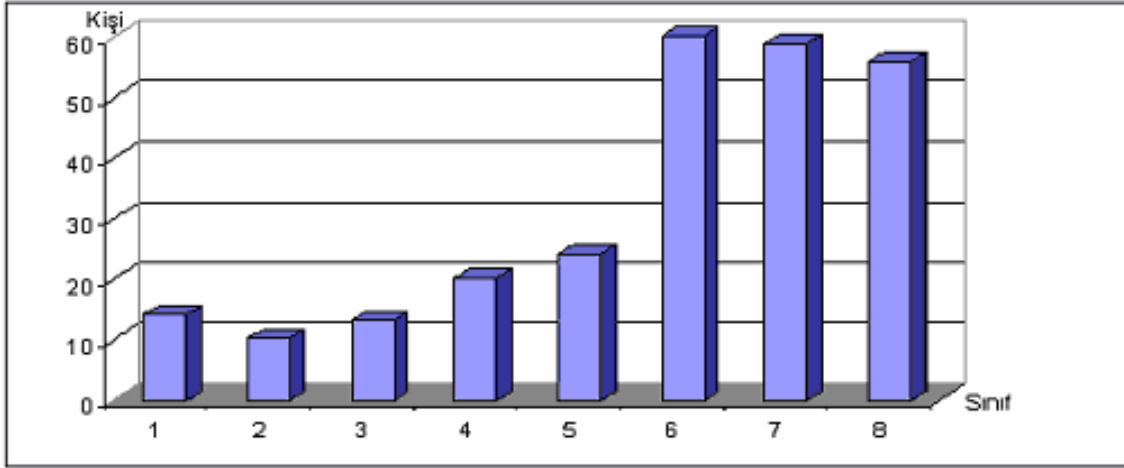
Pansiyonda ilköğretimin her sınıfından öğrenci bulunmaktadır. En fazla 6. sınıfa, en az ise 2. sınıfa devam eden öğrenci vardır. 27'si erkek, 33'ü toplam 60 öğrenci altıncı; 3'ü erkek, 7'si kız toplam 10 öğrenci ise ikinci sınıfta okumaktadır (Tablo 22, Grafik 7).

Tablo 22. Atatürk Pansiyonlu İlköğretim Okulu Yatılı Öğrencilerinin Sınıflara Göre Dağılımı (2003-2004).

Sınıf	Erkek	Kız	Toplam
1	10	4	14
2	3	7	10
3	6	7	13
4	8	12	20
5	9	15	24
6	27	33	60
7	30	29	59
8	27	29	56
TOPLAM	120	136	256

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

1997-1998 yılında öğretime başlayan Atatürk Pansiyonlu İlköğretim Okuluna, genel olarak taşımacılığı iptal olmuş kapalı köy okullarından öğrenci gelmektedir. Okulda yer alan ve merkez ilköğretim öğrencilerinin % 26'sını ifade eden 488 öğrencinin; 245'i erkek, 243'ü ise kız öğrencidir.

Grafik 7. Atatürk Pansiyonlu İlköğretim Okulu Yatılı Öğrencilerinin Sınıflara Göre Dağılımı (2003-2004).

Okul bünyesinde öğrenim gören öğrencilerin ihtiyacını karşılamak amacıyla pansiyon bulunmaktadır (Resim 5). Okula 900 m. uzaklıkta yer alan pansiyon, köy ve kasabalardan gelen öğrencilerin barınma ihtiyacını karşılamaktadır. 120'si erkek, 136'sı kız olmak üzere toplam 256 öğrenci pansiyonda kalmaktadır. En fazla öğrenci 60 kişi ile 6. sınıfta, en az öğrenci ise 10 kişi ile 2. sınıftadır.

Resim 5. Atatürk Pansiyonlu İlköğretim Okulu Pansiyonu.

III) KÖY İLKÖĞRETİM OKULLARI

Araştırma sahası köy ve kasabaları sosyal, kültürel ve ekonomik yönden ilçe merkezinin gerisinde kalmıştır. Bu durum eğitimi de etkilemiştir. Köy ve kasabalarda yer alan okulların özellikle fiziksel imkanları yeterli değildir. Bu sebeple köy ve kasabalarda yer alan ilköğretim okulları, ilgili başlık altında incelenecektir.

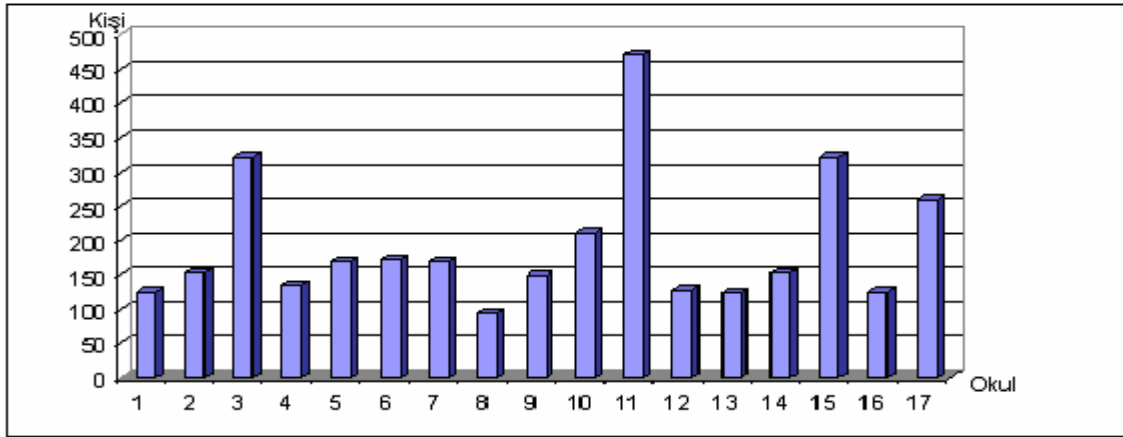
2003-2004 eğitim-öğretim yılında köy ve kasabalarda yer alan 17 ilköğretim okulunda 1658'i erkek, 1629'u kız olmak üzere toplam 3287 öğrenci eğitim görmektedir (Tablo 23, Grafik 8, Harita 5).

Tablo 23. Şuhut Köy İlköğretim Okullarında Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).

Okulun Adı	Şube Sayısı	Öğrenci Sayısı		
		Erkek	Kız	Toplam
1 Ağzıkara	8	66	60	126
2 Akyuva	8	74	79	153
3 Atlıhisar	11	168	153	321
4 Aydın	8	56	78	134
5 Balçıkhisar	10	86	84	170
6 Başören	8	77	96	173
7 Çakırözü	8	92	78	170
8 Çobankaya	8	42	53	95
9 Dadak	8	78	72	150
10 Efe	9	110	102	212
11 Karaadilli	19	246	226	472
12 Karacaören	8	64	64	128
13 Kavaklı	8	54	69	123
14 Kayabelen	8	84	69	153
15 Mahmut	10	159	162	321
16 Ortapınar	8	66	60	126
17 Yarışlı	8	136	124	260
TOPLAM	155	1658	1629	3287

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

Köy ilköğretim okulları arasında, en fazla öğrenci Karaadilli İlköğretim Okulundadır (Resim 6). Köy ilköğretim okulu öğrencilerinin % 14'ünü kapsayan 472 öğrenci burada bulunmaktadır. Karaadilli İlköğretim Okulunu öğrenci sayılarına göre sırasıyla; Mahmut, Atlıhisar, Yarışlı, Efe, Başören, Balçıkhisar, Çakırözü, Akyuva, Kayabelen, Dadak, Aydın, Karacaören, Ağzıkara, Ortapınar, Kavaklı ve Çobankaya İlköğretim okulları izlemektedir.

Grafik 8. Şuhut Köy İlköğretim Okulları Öğrencilerinin Yerleşmelere Göre Dağılımı (2003-2004).

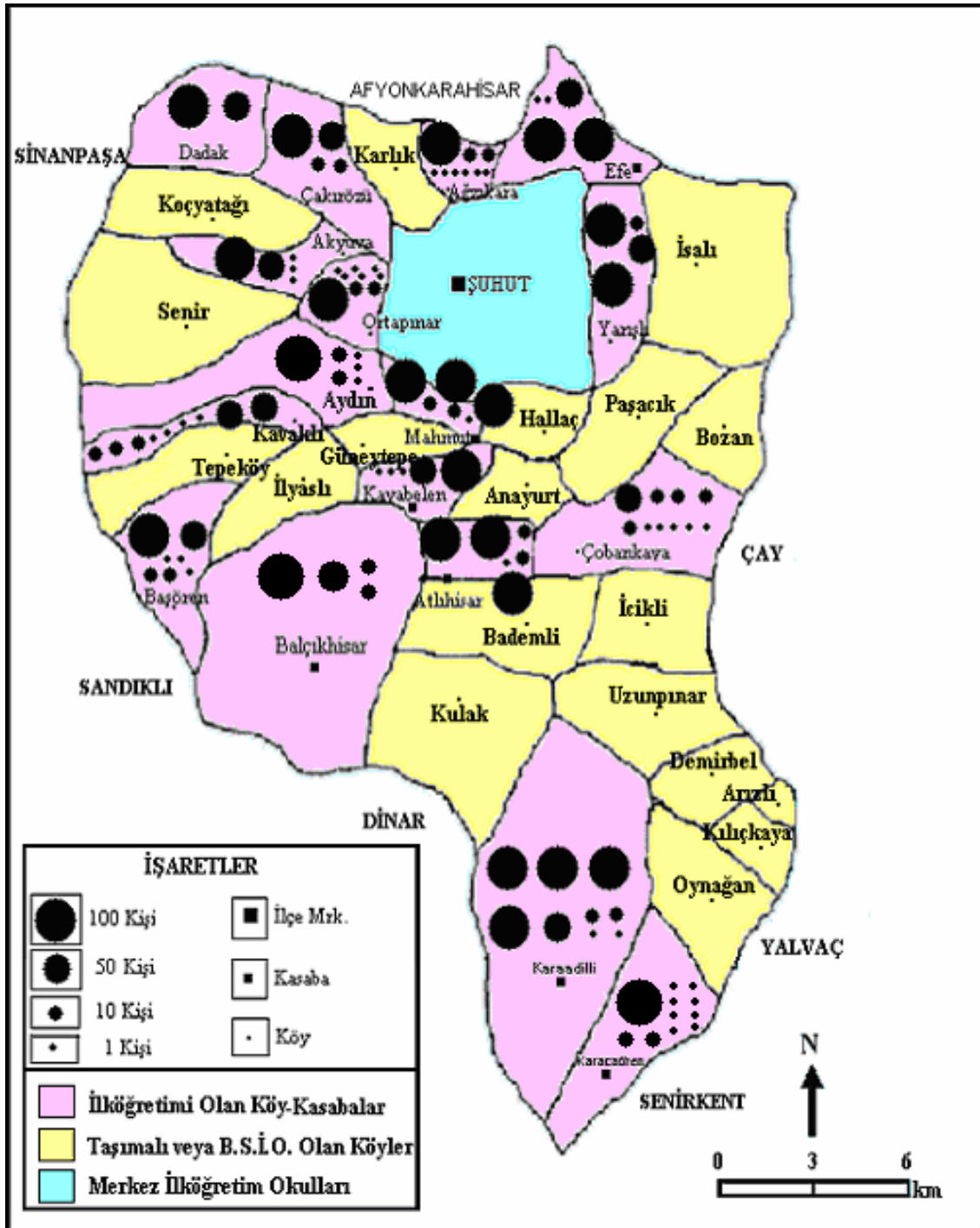
Köy ilköğretim okullarında toplam 170 öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin 18'i idareci, 83'ü sınıf öğretmeni, 69'u ise branş öğretmeni olarak görev yapmaktadır (Tablo 24, Grafik 9). En fazla idareci 2'şer kişi ile Atlıhisar ve Karaadilli İlköğretim Okulunda yer almaktadır.

Resim 6. Karaadilli İlköğretim Okulu.

Diğer ilköğretim okullarında birer tane idareci görev yapmaktadır. En fazla sınıf öğretmeni 12 kişi ile Karaadilli İlköğretim Okulunda, en az sınıf öğretmeni ise 3'er kişi ile Balçıkhisar, Başören, Dadak ve Kavaklı İlköğretim Okulunda bulunmaktadır. Bu okullarda öğretmeni eksik olan sınıflar için toplam 8 ücretli öğretmen görev yapmaktadır. En fazla branş öğretmeni Karaadilli İlköğretim Okulunda, en az branş

öğretmeni ise Dadak İlköğretim Okulunda yer almaktadır. Karadilli İlköğretim Okulunda 10, Dadak İlköğretim Okulunda ise 2 branş öğretmeni vardır.

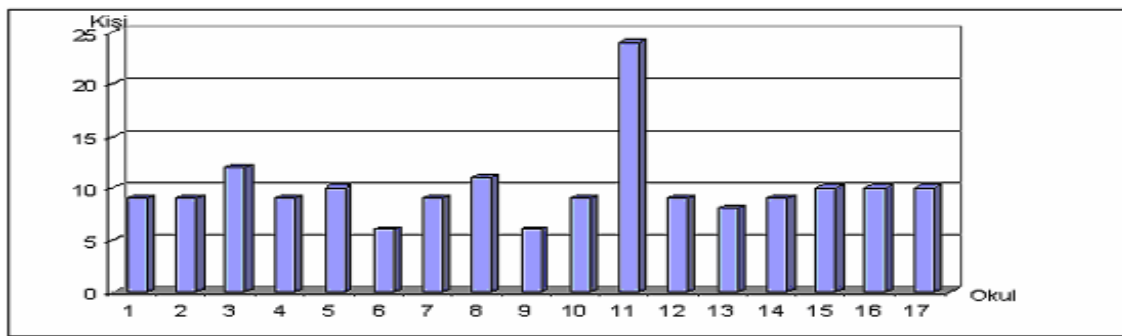
Harita 5. Köy İlköğretim Okulları Öğrenci Dağılımı (2003-2004).

Tablo 24. Şuhut Köy İlköğretim Okulları Öğretmen ve Derslik Dağılımı (2003-2004).

Okulun Adı	Derslik Sayısı	Öğretmen Durumu			Toplam	
		İdareci	Sınıf	Branş		
1	Ağzıkara	5	1	5	3	9
2	Akyuva	5	1	5	3	9
3	Atlıhisar	13	2	5	5	12
4	Aydın	8	1	4	4	9
5	Balçıkhisar	13	1	3	6	10
6	Başören	5	0	3	3	6
7	Çakırözü	8	1	5	3	9
8	Çobankaya	5	1	6	4	11
9	Dadak	5	1	3	2	6
10	Efe	11	1	5	3	9
11	Karaadilli	20	2	12	10	24
12	Karacaören	8	1	5	3	9
13	Kavaklı	5	1	3	4	8
14	Kayabelen	8	1	4	4	9
15	Mahmut	10	1	5	4	10
16	Ortapınar	4	1	5	4	10
17	Yarışlı	8	1	5	4	10
TOPLAM		141	18	83	69	170

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

Köy ilköğretim okullarında bulunan 141 derslik, ilköğretim okullarının tamamında yer alan 248 dersliğin % 57'sini kapsamaktadır. En fazla derslik Karaadilli, en az derslik ise Ortapınar İlköğretim Okulundadır. (Tablo 24). Öğretmen başına 19 öğrenci, derslik başına ise 23 öğrenci düşmektedir. İlçe merkezinden sonra yerleşim birimleri arasında en gelişmiş ve kalabalık olanı Karaadilli kasabasıdır. Bu özelliği, kasabanın eğitim verilerinde ilçe merkezinden sonra üst değerleri taşımasını sağlamıştır.

Grafik 9. Şuhut Köy İlköğretim Okullarında Öğretmen Dağılımı (2003-2004).

Araştırma sahası köy ilköğretim okullarında en fazla öğrenci 493 kişi ile 7. sınıfta, en az öğrenci ise 351 kişi ile 3. sınıfta yer almaktadır. Araştırma sahası köy ilköğretim okullarında 2003-2004 öğretim yılında, öğrenim gören 3287 ilköğretim öğrencisinin 1919'u ilköğretimin birinci kademesi olarak tanımlanan ilk 5 sınıfta yer almaktadır. 1919 öğrencinin 412'si birinci, 356'sı ikinci, 351'i üçüncü, 422'si dördüncü, 378'i ise beşinci sınıf öğrencileridir (Tablo 25).

Tablo 25. Köy İlköğretim Okulları Birinci Kademe Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).

Okulun Adı	1. Sınıf			2. Sınıf			3. Sınıf			4. Sınıf			5. Sınıf		
	Şube	E	K	Şube	E	K	Şube	E	K	Şube	E	K	Şube	E	K
1 Ağzıkara	1	9	6	1	11	7	1	9	8	1	9	7	1	10	7
2 Akyuva	1	11	18	1	14	6	1	8	8	1	9	9	1	12	10
3 Atlıhisar	1	21	14	1	14	17	1	17	13	1	19	13	1	14	13
4 Aydın	1	7	3	1	7	13	1	6	8	1	8	17	1	5	8
5 Balçıkhisar	1	5	7	1	10	2	1	6	4	1	8	8	1	2	12
6 Başören	1	13	18	1	9	7	1	9	3	1	7	13	1	6	7
7 Çakırözü	1	7	7	1	13	6	1	14	14	1	14	10	1	8	9
8 Çobankaya	1	4	7	1	2	9	1	5	5	1	8	7	1	7	5
9 Dadak	1	12	9	1	10	10	1	11	8	1	7	14	1	14	7
10 Efe	2	19	16	1	11	12	1	16	13	1	12	17	1	14	8
11 Karaadilli	2	31	24	2	21	20	2	24	17	2	32	28	3	34	31
12 Karacaören	1	8	8	1	7	9	1	10	8	1	7	7	1	11	7
13 Kavaklı	1	9	9	1	7	9	1	6	6	1	11	8	1	5	8
14 Kayabelen	1	10	10	1	5	5	1	11	6	1	10	11	1	11	9
15 Mahmut	1	23	19	1	17	15	1	15	18	1	17	23	1	18	18
16 Ortapınar	1	10	7	1	13	10	1	9	8	1	6	6	1	9	3
17 Yarışlı	1	21	10	1	13	15	1	13	15	1	13	27	1	20	16
TOPLAM	19	220	192	18	184	172	18	189	162	18	197	225	19	200	178

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

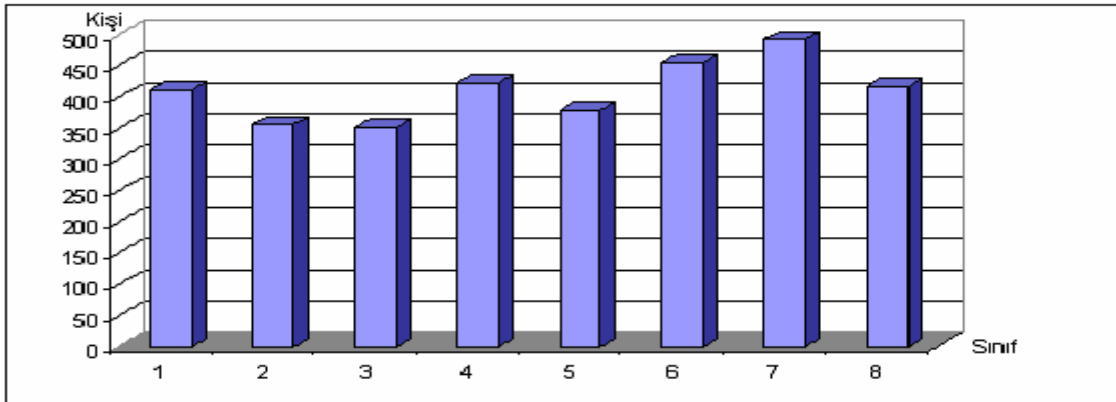
Köy ilköğretim okullarında yer alan 3287 öğrencinin 1368'i ise ilköğretim ikinci kademe olarak adlandırılan 6., 7., ve 8. sınıflarda yer almaktadır. 1368 öğrencinin 457'si altıncı, 493'ü yedinci, 418'i ise sekizinci sınıfta öğrenim görmektedir (Tablo 26, Grafik 10).

Tablo 26. Köy İlköğretim Okulları İkinci Kademe Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).

Okulun Adı		6. Sınıf			7. Sınıf			8. Sınıf		
		Şube	E	K	Şube	E	K	Şube	E	K
1	Ağzıkara	1	8	7	1	7	7	1	3	11
2	Akyuva	1	9	14	1	6	7	1	5	7
3	Atlıhisar	2	28	23	2	37	35	2	18	25
4	Aydın	1	8	13	1	7	10	1	8	6
5	Balçıkhisar	1	18	16	2	20	15	2	17	20
6	Başören	1	5	14	1	14	21	1	14	13
7	Çakırözü	1	14	14	1	11	11	1	11	7
8	Çobankaya	1	6	8	1	8	3	1	2	9
9	Dadak	1	13	5	1	6	10	1	5	9
10	Efe	1	11	11	1	17	8	1	10	17
11	Karaadilli	3	28	37	3	42	47	2	34	22
12	Karacaören	1	7	9	1	10	6	1	4	10
13	Kavaklı	1	7	9	1	6	11	1	3	9
14	Kayabelen	1	10	10	1	13	9	1	14	9
15	Mahmut	1	20	23	2	28	15	2	21	31
16	Ortapınar	1	9	8	1	5	8	1	5	10
17	Yarışlı	1	18	17	1	19	14	1	19	10
TOPLAM		20	219	238	22	256	237	21	193	225

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

Köy ilköğretim okullarında en fazla öğrenci yedinci, en az öğrenci ise üçüncü sınıfta yer almaktadır. Yedinci sınıfta yer alan 493 öğrenci köy ilköğretim öğrencilerinin % 15'ini, üçüncü sınıfta yer alan 351 öğrenci ise % 11'ini oluşturmaktadır.

Grafik 10. Köy İlköğretim Okullarında Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı (2003-2004).

IV) BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFLI İLKÖĞRETİM OKULLARI

Birden fazla sınıfın birleştirilerek bir grup oluşturmak suretiyle, bir öğretmen tarafından yetiştirilmesine “Birleştirilmiş Sınıf Öğretimi” denir¹¹⁶. Her sınıf için birkaç öğrencinin bulunduğu ve genel olarak öğrencilerin toplam sayılarının bir okul açılması için yeterli olmadığı sahalarda birleştirilmiş sınıf uygulamasına gidilmiştir.

İlçe merkezi ovalık bir alanda kurulmasına rağmen, araştırma sahası genel olarak engebeli bir topoğrafya göstermektedir. Bu ise nüfusu, yerleşmeyi, ekonomik faaliyetleri ve en önemlisi eğitimi etkilemektedir. Böyle sahalarda öğrenci, öğretmen ve ders-araç gereci bakımından yeterli bir okul açılması zor olmaktadır. Çünkü, her sınıf için yeterli öğrenci bulmak güçleşmektedir. Birleştirilmiş sınıf uygulamasına eğitimdeki bu eksikliği gidermek amacıyla gidilmiştir¹¹⁷. Bu sayede köyleri okula kavuşturma imkanı sağlanmaktadır¹¹⁸.

Araştırma sahası birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okullarında 2003-2004 öğretim yılında 10 okulda 292’si erkek, 299’u kız olmak üzere toplam 591 öğrenci eğitim görmektedir (Tablo 27, Grafik 11, Harita 6).

Tablo 27. Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okullarında Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).

Okulun Adı	Şube Sayısı	Cinsiyet		Toplam Öğrenci Sayısı
		E	K	
1 Anayurt	5	36	31	67
2 Arızlı-Kılıçkaya	5	31	22	53
3 Bademli	5	19	28	47
4 Balçıkhisar Merkez	5	48	40	88
5 Güneytepe	5	27	21	48
6 Hallaç	5	28	33	61
7 İcikli	5	40	37	77
8 İsalı	5	22	29	51
9 Koçyatağı	5	11	32	43
10 Senir	5	30	26	56
TOPLAM	50	292	299	591

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

¹¹⁶ GÜLCAN ve diğerleri, a.g.e., s.226.

¹¹⁷ Ahmet Rüfai DOĞAN, *Birleştirilmiş Sınıflarda Eğitim Öğretim*, Selim Ofset, Trabzon, 2000, s.4.

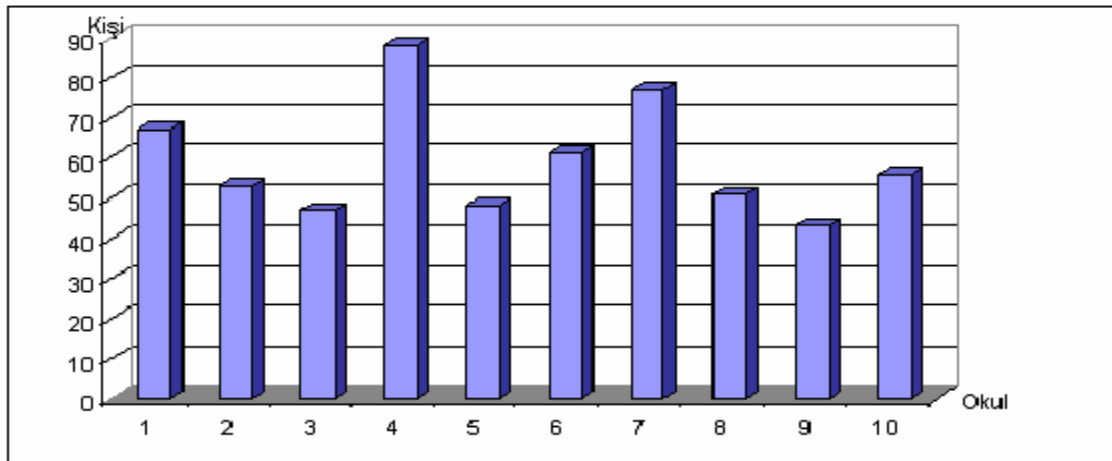
¹¹⁸ İlhami CEYHUN, Osman SAVAŞ, A.Vahap TOSUN, *Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim ve Derslerin Planlanması*, Aktif Yayınları, Erzurum, 1999, s.8.

Birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okullarında en fazla öğrenci Balçıkhisar Merkez (Resim 7), en az öğrenci ise Koçyatağı İlköğretim Okulunda yer almaktadır. Balçıkhisar Merkez İlköğretim Okulunda yer alan 88 öğrenci, birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okullarındaki öğrencilerin % 15'ini, Koçyatağı İlköğretim Okulunda yer alan 43 öğrenci ise % 7'sini oluşturmaktadır.

Resim 7. Balçıkhisar Merkez İlköğretim Okulu.

Balçıkhisar Merkez İlköğretim Okulunu öğrenci sayılarına göre İçikli, Anayurt, Hallaç, Senir, Arızlı-Kılıçkaya, İsalı, Güneytepe, Bademli ve Koçyatağı köyleri izlemektedir. Bu sıralamada, okulların bulunduğu yerleşim birimlerinin nüfusu etkilidir. Balçıkhisar Merkez İlköğretim Okulunun bulunduğu yerleşim biriminde on derslikli ve toplam 170 öğrencili bir ilköğretim okulu daha bulunmaktadır.

Grafik 11. Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okullarında Öğrenci Dağılımı (2003-2004).

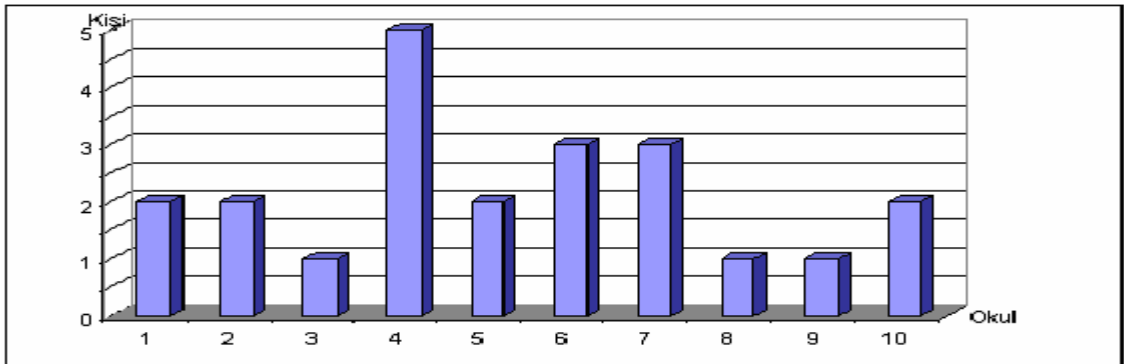
Birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okullarında toplam 22 öğretmen çalışmaktadır. Öğretmenlerin 1'i idareci, 21'i ise sınıf öğretmeni olarak görev yapmaktadır (Tablo 28, Grafik 12). Tek idareci, Balçıkhisar Merkez İlköğretim Okulunda yer almaktadır. En fazla sınıf öğretmeni 4 kişi ile Balçıkhisar Merkez İlköğretim Okulunda, en az sınıf öğretmeni ise 1'er kişi ile Bademli, İsalı ve Koçyatağı İlköğretim Okulundadır.

Tablo 28. Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okullarında Öğretmen ve Derslik Dağılımı (2003-2004).

Okulun Adı	Derslik Sayısı	Öğretmen Durumu		Toplam
		İdareci	Sınıf	
1 Anayurt	4	-	2	2
2 Arızlı-Kılıçkaya	4	-	2	2
3 Bademli	2	-	1	1
4 Balçıkhisar Merkez	5	1	4	5
5 Güneytepe	3	-	2	2
6 Hallaç	3	-	3	3
7 İcikli	3	-	3	3
8 İsalı	2	-	1	1
9 Koçyatağı	1	-	1	1
10 Senir	2	-	2	2
TOPLAM	29	1	21	22

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

Birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okullarında toplam 29 derslik bulunmaktadır. Bu derslikler ilçede yer alan tüm dersliklerin % 12'sini kapsamaktadır. En fazla derslik 5 derslik ile Balçıkhisar Merkez İlköğretim Okulunda, en az derslik ise 1 derslik ile Koçyatağı İlköğretim Okulunda bulunmaktadır. Birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okullarında öğretmen başına 27, derslik başına ise 20 öğrenci düşmektedir.

Grafik 12. Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okullarında Öğretmen Dağılımı (2003-2004).

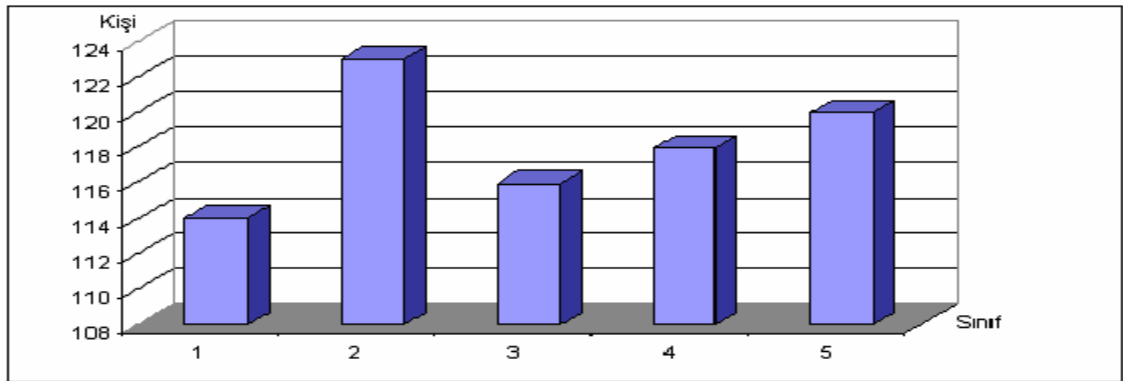
Araştırma sahası birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okullarında sınıflara göre öğrenci dağılımına bakıldığında; en fazla öğrenci 123 kişi ile 2. sınıfta, en az öğrenci ise 114 kişi ile 1. sınıfta yer almaktadır (Tablo 29, Grafik 13).

Tablo 29. Şuhut Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okullarında Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).

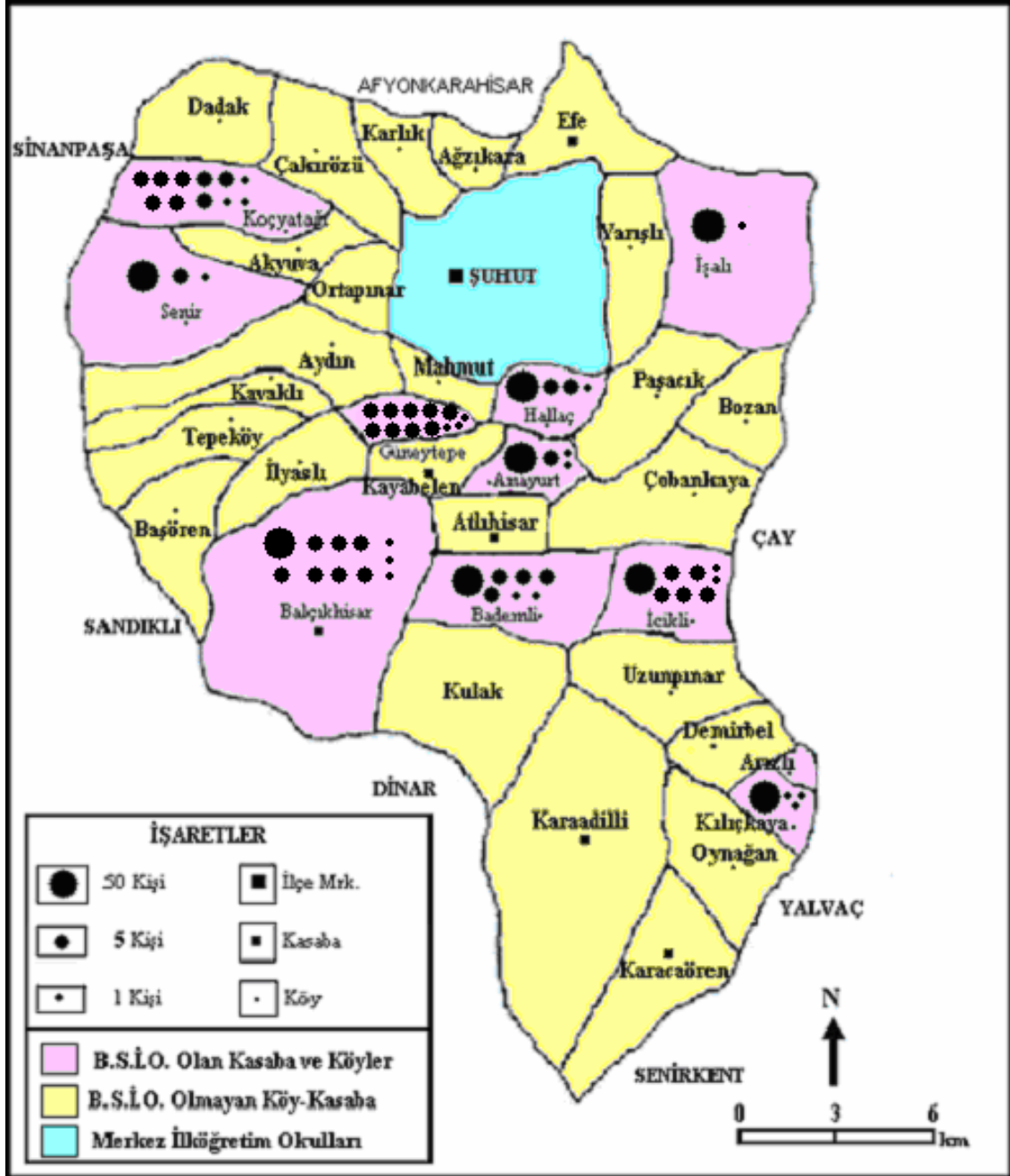
Okulun Adı	1. Sınıf			2. Sınıf			3. Sınıf			4. Sınıf			5. Sınıf		
	Şube	E	K	Şube	E	K	Şube	E	K	Şube	E	K	Şube	E	K
1 Anayurt	1	5	6	1	7	4	1	9	6	1	9	6	1	6	9
2 Arızlı-Kılıçkaya	1	7	3	1	9	6	1	2	2	1	7	5	1	6	6
3 Bademli	1	3	4	1	1	10	1	7	7	1	5	6	1	3	2
4 Balçıkhisar Merkez	1	11	6	1	11	11	1	9	7	1	7	5	1	10	10
5 Güneytepe	1	9	5	1	5	5	1	2	4	1	5	9	1	6	2
6 Hallaç	1	3	9	1	8	5	1	5	5	1	5	9	1	7	5
7 İcikli	1	8	8	1	7	6	1	6	5	1	6	7	1	13	9
8 İsalı	1	5	4	1	5	3	1	6	9	1	3	7	1	3	6
9 Koçyatağı	1	3	6	1	3	3	1	3	11	1	5	6	1	1	5
10 Senir	1	4	5	1	8	6	1	6	5	1	5	6	1	7	4
TOPLAM	10	58	56	10	64	59	10	55	61	10	53	65	10	62	58

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

Birleştirilmiş sınıf öğrencilerinin % 21'ini oluşturan 123 öğrenci ikinci, % 19'unu oluşturan 114 öğrenci birinci sınıftadır. Birleştirilmiş sınıflı okullarda 1., 2. ve 5. sınıflarda erkek; 3. ve 4. sınıflarda ise kız öğrenci daha fazladır.

Grafik 13. Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okullarında Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı (2003-2004).

Harita 6. Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okulları Öğrenci Dağılımı (2003-2004).

Birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan ilköğretim okullarında öğrenci sayısı 40'ın altında olan okul bulunmamaktadır (Tablo 30). Öğrenci sayısı 41-50 arası olan 3 okulda toplam 138 öğrenci ve 6 derslik bulunmaktadır. Öğrenci sayısı 51-60 arası olan 3 okulda toplam 160 öğrenci ve 8 derslik bulunmaktadır. Öğrenci sayısı 61 ve üzerinde olan 4 okulda toplam 293 öğrenci ve 15 derslik bulunmaktadır.

Tablo 30. Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okullarında Gruplara Göre Okul, Öğrenci ve Derslik Dağılımı (2003-2004).

Gruplar	Okul	Öğrenci	Derslik
40 ve daha az öğrencisi olan	-	-	-
41-50 öğrencisi olan	3	138	6
51-60 öğrencisi olan	3	160	8
60 ve daha fazla öğrencisi olan	4	293	15
TOPLAM	10	591	29

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

V) TAŞIMALI EĞİTİM

Anayasanın 42. maddesi gereğince kimsenin eğitim-öğretim hakkından yoksun bırakılmayacağı, ilköğretimin kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunlu ve devlet okullarında parasız olduğu belirtilmiştir.

Okulu bulunmayan, nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerindeki ilköğretim çağı çocukları ile birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan okullardaki öğrencilerin daha kaliteli eğitim olanaklarına kavuşturulması, eğitimde fırsat ve olanak eşitliğinin sağlanması, sekiz yıllık ilköğretimin yaygınlaştırılması amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğünce “Taşımali İlköğretim” uygulaması başlatılmıştır. Seçilen ilköğretim okullarına günü birlik taşınan öğrencilerin eğitim-öğretim görmelerini sağlamak amacıyla yapılan bir uygulamadır¹¹⁹. Taşımali ilköğretim, birleştirilmiş sınıf sisteminden bağımsız sınıflara geçişi ve dağınık yerleşim birimlerine eğitim hizmeti götürmeyi sağlamakta¹²⁰ ve bütün giderleri devlet tarafından karşılanmaktadır¹²¹.

Araştırma sahasında taşımali eğitim kapsamında bulunan 4 okula, 10 farklı yerleşim biriminden 149’u erkek, 154’ü ise kız olmak üzere toplam 303 öğrenci taşınmaktadır (Tablo 31, Grafik 14). Atlıhisar, Karaadilli, Kayabelen ve Gazipaşa taşımali eğitim uygulaması sonucunda belirlenen taşıma merkezleridir.

¹¹⁹ GÜLCAN ve diğerleri, *a.g.e.*, s.227.

¹²⁰ Yalçın ERGÜNEŞ, Abdullah ALTUN SARAY, “Taşımali İlköğretim Uygulamasının Değerlendirilmesi”, *Cumhuriyet’in 75. Yılında İlköğretim*, Tekışık yayıncılık, Ankara, 1998, s.189.

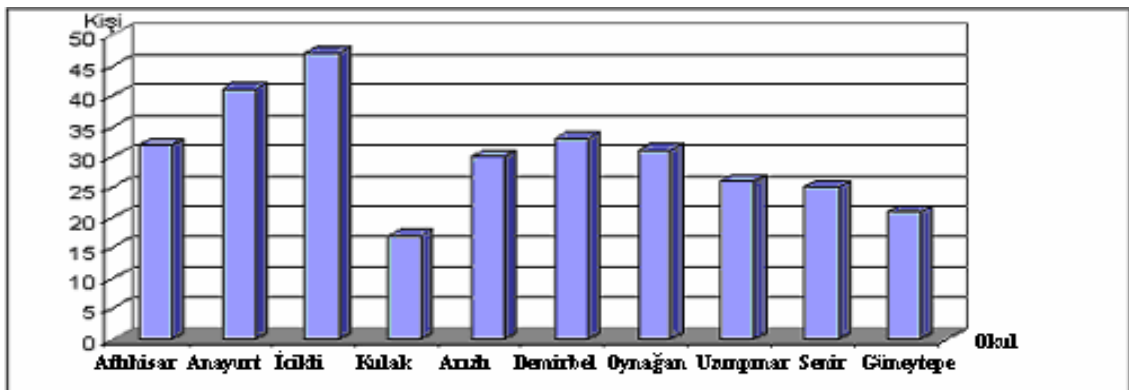
¹²¹ Lütfi ÖZAV, *Sivaslı İlçesi’nin Coğrafi Etüdü*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları, Afyon, 2002, s.75.

Tablo 31. Taşımali Eğitim Kapsamındaki Okullarda Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).

Taşıma Merkezi Okul	Taşınan Okul	Derslik Sayısı	Taşıma Merkezine Uzaklığı (km)	Taşınan Öğrenci		
				K	E	T
Atlıhisar İlköğretim Okulu	Atlıhisar Zafer İÖÖ	1	5	19	13	32
	Anayurt İÖÖ	4	3	22	19	41
	İcikli İÖÖ	3	10	22	25	47
	Kulak İÖÖ	2	12	7	10	17
Karaadilli İlköğretim Okulu	Arızlı-Kılıçkaya İÖÖ	4	15	15	15	30
	Demirbel İÖÖ	2	10	19	14	33
	Oynağan İÖÖ	3	9	17	14	31
	Uzunpınar İÖÖ	2	8	14	12	26
Gazipaşa	Senir İÖÖ	2	4	10	15	25
Kayabelen	Güneytepe İÖÖ	3	3	9	12	21
TOPLAM	10	26	79	154	149	303

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

Taşıma merkezleri içinde en fazla öğrenci Atlıhisar, en az öğrenci Kayabelen İlköğretim Okuluna taşınmaktadır. Atlıhisar İlköğretim Okuluna 4 ayrı okuldan gelen 137 öğrenci taşımali eğitim öğrencilerinin % 45'ini, Karaadilli İlköğretim Okuluna 4 ayrı okuldan gelen 120 öğrenci taşımali eğitim öğrencilerinin % 40'ını, Gazipaşa İlköğretim Okuluna 1 okuldan gelen 25 öğrenci taşımali eğitim öğrencilerinin % 8'ini, Kayabelen İlköğretim Okuluna 1 okuldan gelen 21 öğrenci ise taşımali eğitim öğrencilerinin % 7'sini oluşturmaktadır.

Grafik 14. Taşımali Eğitim Kapsamındaki Okulların Öğrenci Dağılımı (2003-2004).

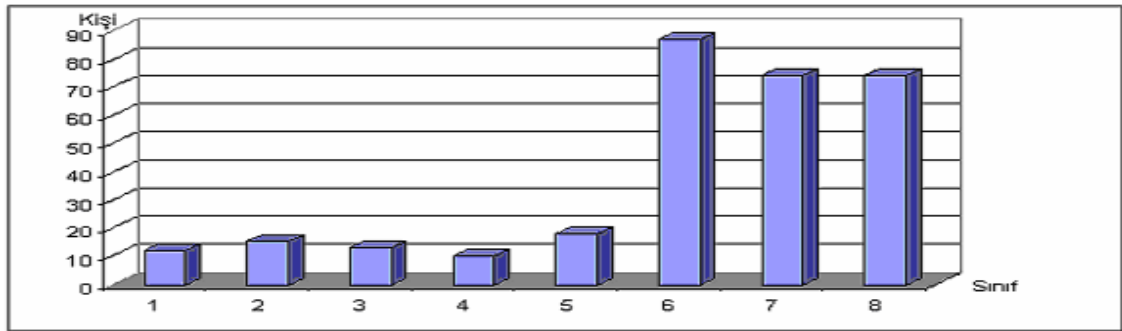
Araştırma sahasında taşımali eğitime dahil öğrencilerin sınıflara göre dağılımı incelendiğinde; en fazla öğrenci 87 kişi ile 6. sınıflarda, en az öğrenci ise 10 kişi ile 4. sınıflarda yer almaktadır (Tablo 32, Grafik 15).

Tablo 32. Taşımali Eğitim Kapsamındaki Okullarda Öğrenci Dağılımı (2003-2004).

Taşıma Merkezi Okulun Adı	Taşınan Okulun Adı	Sınıflara Göre Öğrenci Sayısı																Genel Toplam		
		1		2		3		4		5		6		7		8		K	E	T
		K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E					
Atlıhisar	Atlıhisar Zafer	1		2	1	3	2	1	1	3	3	1	2	4	1	4	3	19	13	32
	Anayurt										9	6	6	6	7	7	22	19	41	
	İcikli										9	11	5	9	8	5	22	25	47	
	Kulak	1	1			1	1	1	1		2		1	4			4	7	10	17
Karaadilli	Arızlı-Kılıçkaya										6	6	5	4	4	5	15	15	30	
	Demirbel	2	1	1	2	1	2	1	1	1	3	5	1	5	2	3	2	19	14	33
	Oynağan	2	1	3	2	1			2	4	1	4	3		2	3	3	17	14	31
	Uzunpınar	2	1	2	2	1	1	1	1	1		2	3	4	3	1	1	14	12	26
Gazipaşa	Senir										4	6	4	5	2	4	10	15	25	
Kayabelen	Güneytepe									2	6	3	2	4	4	9	9	12	21	
TOPLAM	10	8	4	8	7	7	6	4	6	9	9	42	45	40	34	36	38	154	149	303

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

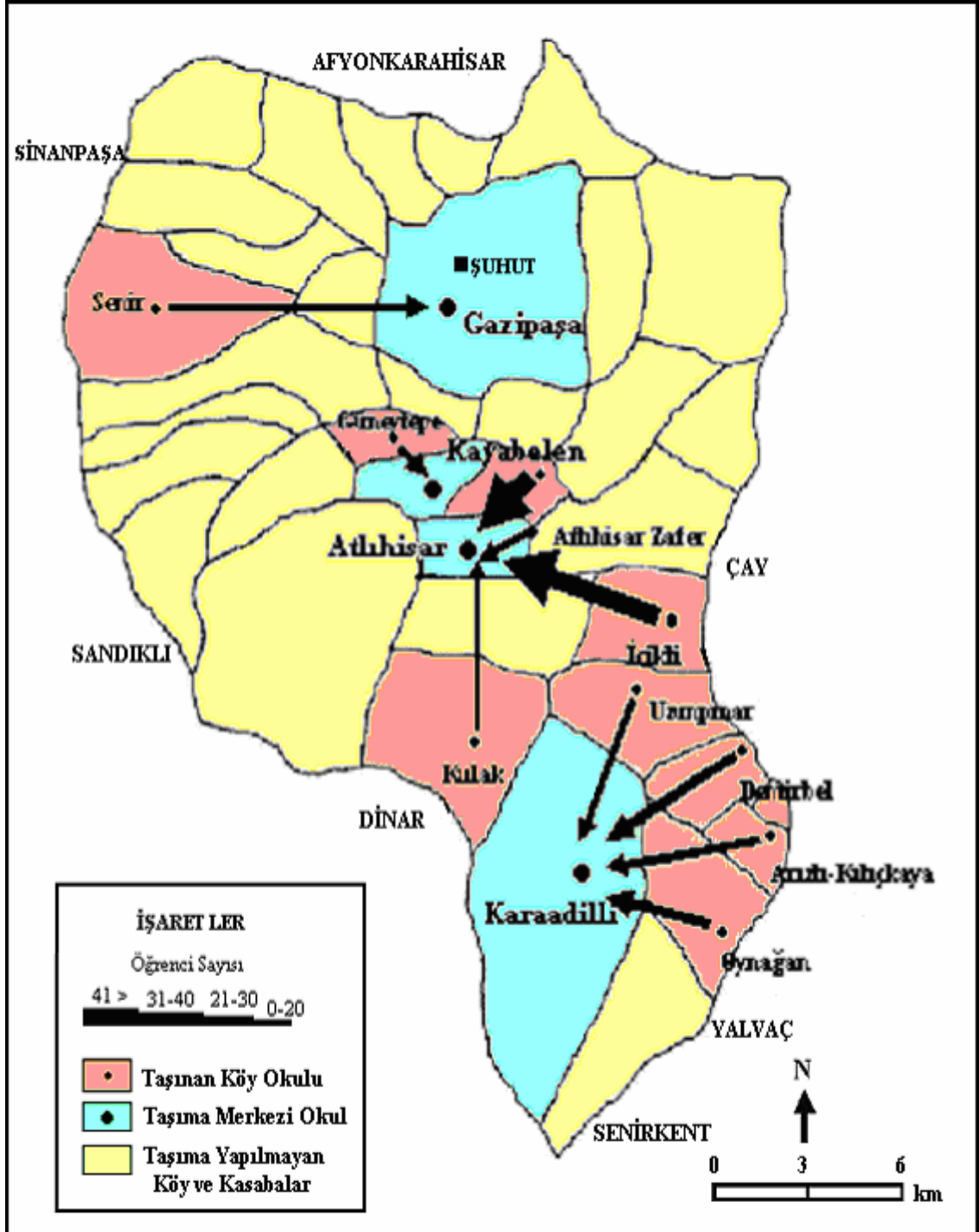
Karaadilli İlköğretim Okuluna 30 öğrenci gönderen Arızlı-Kılıçkaya İlköğretim Okulu 15 km. ile taşıma merkezine en uzak okuldur. Atlıhisar İlköğretim Okuluna 41 öğrenci gönderen Anayurt, Kayabelen İlköğretim Okuluna 21 öğrenci gönderen Güneytepe İlköğretim Okulu 3'er km. ile taşıma merkezine en yakın olan okullardır.

Grafik 15. Taşımali Eğitim Kapsamındaki Okullarda Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı (2003-2004).

Taşımali eğitim kapsamında en fazla öğrenci İcikli İlköğretim Okulundan, en az öğrenci ise Kulak İlköğretim Okulundan gelmektedir (Harita 7). İlköğretim sadece 6., 7. ve 8. sınıfları oluşturan ikinci kademeye 5 ayrı okuldan toplam 145 öğrenci

gitmektedir. İkinci kademe için taşınmalı eğitime dahil olan öğrenciler, tüm taşınmalı öğrencilerin % 48'ini oluşturmaktadır.

Harita 7. Taşınmalı Eğitim Kapsamındaki Köyler ve Taşıma Merkezleri (2003-2004).

Taşıma merkezleri içerisindeki okullar arasında, sadece Gazipaşa İlköğretim Okulu ilçe merkezindedir (Resim 8). 2003 yılında eğitim-öğretime başlayan okula taşınmalı eğitim kapsamında; 10'u kız, 15'i erkek olmak üzere toplam 25 öğrenci gelmektedir.

Resim 8. Gazipaşa İlköğretim Okulu.

İKİNCİ BÖLÜM

ORTA ÖĞRETİM

D) ORTA ÖĞRETİMİN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU

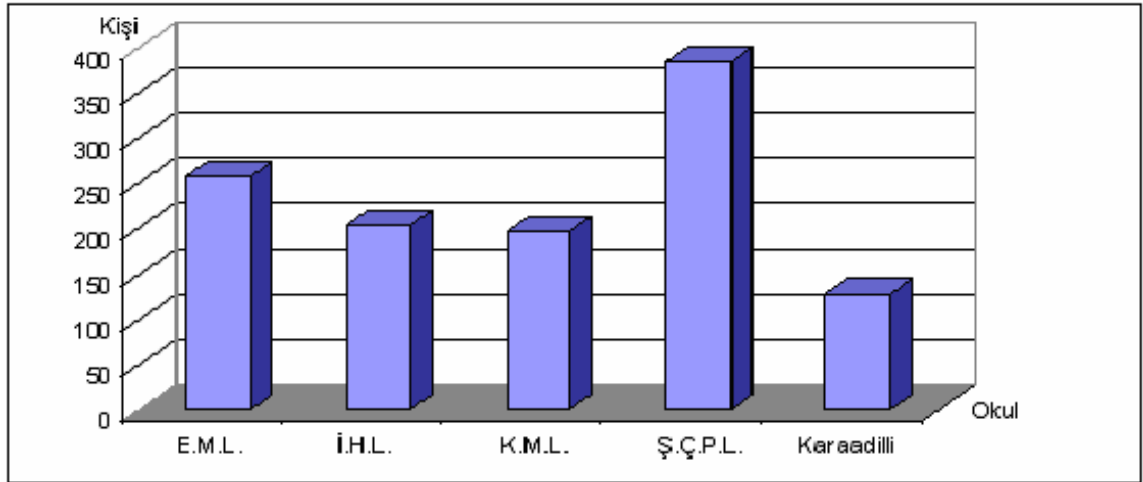
Orta öğretim, ilköğretime dayalı en az üç yıllık öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsamaktadır¹²². 2003-2004 eğitim-öğretim yılı orta öğretim verilerine göre, araştırma sahasında 5 orta öğretim okulunda toplam 1174 öğrenci öğrenim görmektedir (Tablo 33, Grafik 16).

Tablo 33. Şuhut Orta öğretim Okulları Öğrenci Dağılımı (2003-2004).

Okulun Adı	Şube Sayısı	Cinsiyet		Toplam
		E	K	
EML	12	258	-	258
İHL	9	149	55	204
KML	8	-	198	198
ŞÇPL	15	273	113	386
Karaadilli	7	76	52	128
TOPLAM	48	756	418	1174

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

Araştırma sahasında öğrenim gören 1174 orta öğretim öğrencisinin 386'sı Şuhut Çok Programlı Lisesinde, 258'i Endüstri Meslek Lisesinde, 204'ü İmam-Hatip Lisesinde, 198'i Kız Meslek Lisesinde, 128'i ise Karaadilli Lisesinde okumaktadır.

Grafik 16. Şuhut Orta öğretim Okulları Öğrenci Dağılımı (2003-2004).

Araştırma sahası orta öğretim kurumları öğrenci sayısı, tüm öğrencilerin % 17'sini ifade etmektedir. Orta öğretim kurumlarının % 80'lik kısmını oluşturan 4 okul

¹²² 2002 Yılı Başında Milli Eğitim, s.135.

ilçe merkezinde bulunmaktadır. Orta öğretim kurumlarının ilçe merkezinde yoğunlaşması, köy ve kasabalardaki ilköğretim öğrencilerini olumsuz etkilemektedir. İlköğretim 8. sınıftan sonra barınma, ulaşım ve ekonomik nedenlere bağlı olarak öğrencilerin orta öğretime geçişlerinde büyük düşüşler göze çarpmaktadır. Tüm öğrencilerin % 80'i ilköğretimde yer alırken, sadece % 17'sinin orta öğretime devam etmesi, eğitim kademeleri arasındaki düşüşü açıkça göstermektedir.

İlçe merkezi dışındaki tek orta öğretim kurumu, aynı zamanda araştırma sahasının ikinci büyük nüfuslu yeri olan Karaadilli kasabasında yer almaktadır. İlçe merkezindeki orta öğretim okullarında bulunan 1046 öğrenci, tüm orta öğretim öğrencilerinin % 89'unu, Karaadilli kasabesindeki orta öğretim okulunda yer alan 128 öğrenci ise tüm orta öğretim öğrencilerinin % 11'ini kapsamaktadır.

Orta öğretimde toplam 89 öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin 16'sı idareci; 73'ü ise branş öğretmeni olarak hizmet vermektedir (Tablo 34). Öğretmenlerin % 88'i ilçe merkezinde, % 12'si ise Karaadilli kasabasında görev yapmaktadır. İlçe merkezinde yer alan öğretmenlerin % 18'i idareci, % 82'si ise branş öğretmenidir. En fazla öğretmen Şuhut Endüstri Meslek Lisesinde görevlidir (Resim 9).

Resim 9. Şuhut Endüstri Meslek Lisesi.

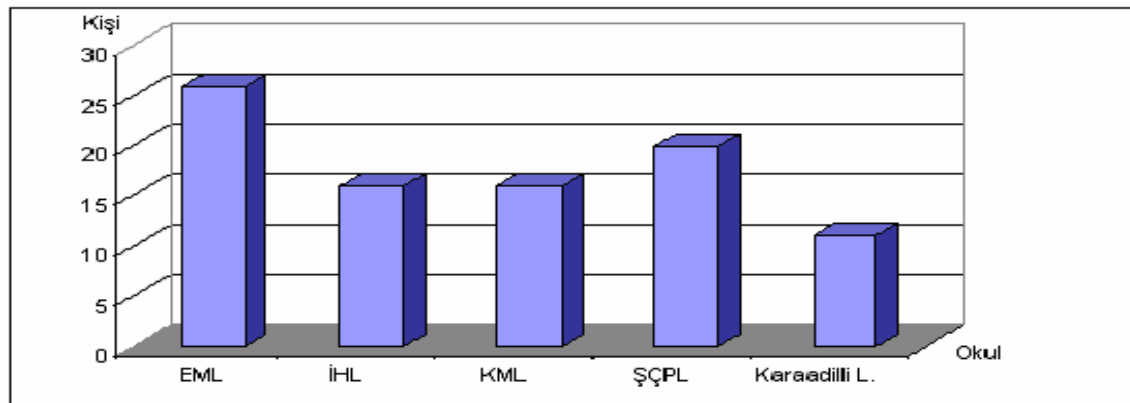
Ortaöğretim kurumlarında yer alan Öğretmenlerin 26'sı Endüstri Meslek Lisesinde, 20'si Şuhut Çok Programlı Lisesinde, 16'şar tanesi ise İmam-Hatip Lisesi ile Kız Meslek Lisesinde, 11 tanesi ise Karaadilli Lisesinde çalışmaktadır (Grafik 17).

Tablo 34. Şuhut Orta öğretim Okullarında Öğretmen ve Derslik Dağılımı (2003-2004).

Okulun Adı	Derslik Durumu	Öğretmen Durumu		
		İdareci	Branş	Toplam
EML	10	22	22	26
İHL	9	12	12	16
KML	8	14	14	16
ŞÇPL	16	16	16	20
Karaadilli	8	9	9	11
TOPLAM	51	16	73	89

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

Araştırma sahası orta öğretim okullarında yer alan toplam 51 dersliğin 43'ü ilçe merkezinde; 8'i ise Karaadilli kasabasında bulunmaktadır. Orta öğretim okulu başına ortalama 10 derslik düşmektedir. Yerleşim yerine göre düşen derslik sayısı, ilçe merkezinde 11, Karaadilli kasabasında ise 8'dir.

Grafik 17. Şuhut Orta öğretim Okullarında Öğretmen Dağılımı (2003-2004).

1990-2004 yılları arasında orta öğretime yeni kayıt, öğrenci ve öğretmen sayılarında dönemler arasında artış ve azalışlar görülmektedir. İlköğretim kademesinde olduğu gibi orta öğretimde de esas gelişme 1997 yılından sonra olmuştur. 1997 yılında başlayan zorunlu ilköğretimin olumlu bir sonucu olarak orta öğretime geçişlerde artış görülmüştür. Özellikle ilk mezunların verildiği ve öğrencilerin bir üst eğitim kademesine başlayacağı 1999-2000 yılında bir önceki döneme göre yeni kayıt oranında

% 26'lık bir artış olmuştur. Yeni kayıt sayısı giderek artmış ve 2003-2004 öğretim yılında en üst seviyeye ulaşmıştır (Tablo 35, Grafik 18). Bu dönemde 5 farklı okulda toplam 1174 öğrenci orta öğretimden faydalanmıştır. En az öğrenci ise 516 kişi ile 1990-1991 eğitim-öğretim yılında orta öğretimden yararlanmıştır. Eğitim seviyesinin artması ve kırsal kesimden orta öğretime geçişlerde artış olması ile birlikte gelecek yıllarda bu sayının daha da artacağı tahmin edilmektedir.

Eğitimde istenen başarı, fiziksel şartların yanında, alanında uzman branş öğretmeninin varlığıyla sağlanabilir. Araştırma sahasında branş öğretmeni yeterliliği konusunda bir süreklilik yaşanmamaktadır. 1990-2004 yılları arasında ortaöğretimde en fazla öğretmen 94 kişi ile 1995-1996, en az öğretmen ise 66 kişi ile 1992-1993 öğretim yılında görev yapmıştır. 1995-1996 öğretim yılı başında eğitim fakültesi mezunları dışında da öğretmen alımı, 1992-1993 öğretim yılı başında ise ilçe dışı tayinler ve öğretmen alımının az olması, öğretmen sayılarında etkili olmuştur. 2003-2004 öğretim yılında 16'sı idareci toplam 89 öğretmen çalışmaktadır.

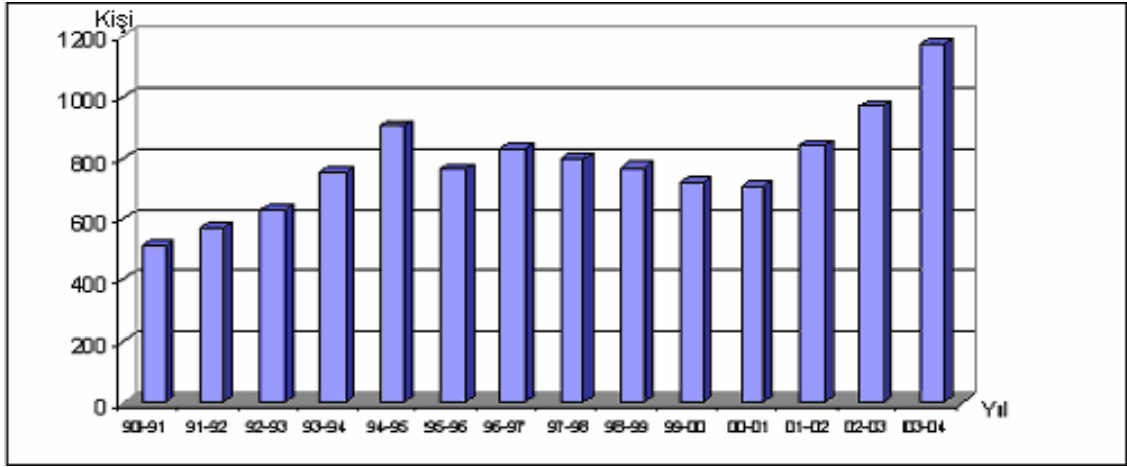
Tablo 35. Orta öğretim Okullarında Okul, Yeni Kayıt, Öğrenci ve Öğretmen Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı (1990-2004).

Yıllar	Okul Sayısı	Yeni Kayıt	Artış (%)	Öğrenci Sayısı	Artış (%)	Öğretmen Sayısı	Artış (%)
1990-1991	5	164		516		80	
1991-1992	5	209	27	571	11	74	-8
1992-1993	5	238	14	628	10	66	-11
1993-1994	5	292	23	755	20	81	23
1994-1995	5	278	-5	905	20	87	7
1995-1996	5	265	-5	763	-16	94	8
1996-1997	5	236	-11	830	9	86	-9
1997-1998	5	256	8	796	-4	78	-9
1998-1999	5	271	6	770	-3	75	-4
1999-2000	5	234	-14	721	-6	76	1
2000-2001	5	294	26	710	4	77	1
2001-2002	5	365	24	842	19	80	4
2002-2003	5	442	21	968	15	84	5
2003-2004	5	466	5	1174	21	89	6

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri

2003-2004 ÖSS'de 5 ortaöğretim okulundan toplam 56 öğrenci ön lisans veya lisans bölümlerine girerek başarılı olmuştur (Harita 8, Harita 9). ÖSS'de başarılı olan öğrencilerin % 30'luk kısmını kapsayan 17 kişi lisans; % 70'lik kısmını kapsayan 39 kişi ise ön lisans programını kazanmıştır. Lisans programını kazanan öğrencilerin 4'er

tanisi Konya ve Eskişehir, 3 tanesi İstanbul, 2 tanesi Ankara, 1'er tanesi ise Afyonkarahisar, Rize, Bursa ve İzmir'de yer alan üniversiteleri tercih etmiştir.

Grafik 18. Orta öğretim Okullarında Öğrencilerin Yıllara Göre Dağılımı (1990-2004).

Önlisans programını kazanan öğrencilerin il tercihinde Afyonkarahisar, % 77'lik tercihle ilk sıradadır. Önlisans öğrencilerinin 30 tanesi Afyonkarahisar, 3 tanesi Konya, 2 tanesi Ankara, 1'er tanesi ise Manisa, Kütahya, Eskişehir ve Kırşehir'de yer alan üniversiteleri tercih etmiştir.

Harita 8. Araştırma Sahasında ÖSS'de Başarı Sonucu Lisans Programları İçin Gidilen İller(2004).

2003-2004 eğitim-öğretim yılında orta öğretim kademesinde yer alan iki öğrenci burs almaktadır. Burs alan iki ortaöğretim öğrencisi Kız Meslek Lisesi'nde öğrenim görmektedir.

Harita 9. Araştırma Sahasında ÖSS'de Başarı Sonucu Önlisans Programları İçin Gidilen İller (2004).

İl sağlık müdürlüğü verilerine göre araştırma sahasında toplam 3147 kişi orta öğretim mezunudur¹²³. Bu sayı toplam nüfusun % 5'ini kapsamaktadır (Tablo 36). İlköğretim kademesinden sonra ortaöğretime geçişler özellikle köy ve kasaba yerleşmelerinde azalmaktadır. Sekiz yıllık zorunlu temel eğitimden sonra, başta kız çocukları olmak üzere öğrencilerin eğitime devamlılığı sağlanamamaktadır. Ailelerin eğitime bakışı yanında, Karaadilli kasabası dışında köy ve kasabalarda orta öğretim kurumunun olmaması devamlılığı etkileyen başlıca nedendir.

Tablo 36. Şuhut İlçesi'nde Ortaöğretim ve Üniversite Mezunlarının Cinsiyete Göre Nüfus Dağılımı (2004).

Cinsiyet	Lise Mezunu		Üniversite Mezunu	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Erkek	2223	3.5	421	0.7
Kız	924	1.5	184	0.3
TOPLAM	3147	5.0	605	1.0

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri

¹²³ Afyonkarahisar İl Sağlık Müdürlüğü, *İl Sağlık Müdürlüğü İstatistikleri*, Afyonkarahisar, 2004.

İlçe merkezinde yer alan orta öğretim kurumlarının da ihtiyacı karşılayamadığı görülmektedir. Çünkü, araştırma sahasından Afyonkarahisar il merkezinde bulunan orta öğretim kurumlarına günlük gidiş-geliş yapan 96'sı erkek, 72'si kız olmak üzere toplam 168 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerin bir bölümü orta öğretim kurumları sınavı sonucunda il merkezinde yer alan okullara gitmektedir.

Ayrıca Afyonkarahisar il merkezinde ikamet eden 11'i erkek, 9'u kız olmak üzere toplam 20 öğrenci, Şuhut ilçesi orta öğretim okullarına gitmektedir. Gelen kız öğrencilerin hepsi Kız Meslek Lisesine devam etmektedir (Resim 10).

Araştırma sahasında üniversite sınavına hazırlık amacıyla dersane bulunmamaktadır. Bu eksiklik sebebiyle 105'i erkek, 81'i kız toplam 186 öğrenci Afyon il merkezinde yer alan dershanelere günlük gidiş-geliş yapmaktadır¹²⁴.

Resim 10. Şuhut Kız Meslek Lisesi.

II) GENEL ORTAÖĞRETİM OKULLARI

Genel orta öğretim, ilköğretim üzerine en az üç yıl öğrenim veren ve 15-17 yaş grubu çocukların eğitimini kapsamaktadır¹²⁵. Bu gruba sadece Karaadilli Lisesi girmektedir. Araştırma sahasının nüfus bakımından ikinci büyük yerleşim yeri

¹²⁴ Şuhut Belediyesi, *Şuhut Belediyesi İstatistikleri*, Şuhut, 2004.

¹²⁵ 2002 Yılı Başında Milli Eğitim, s.135.

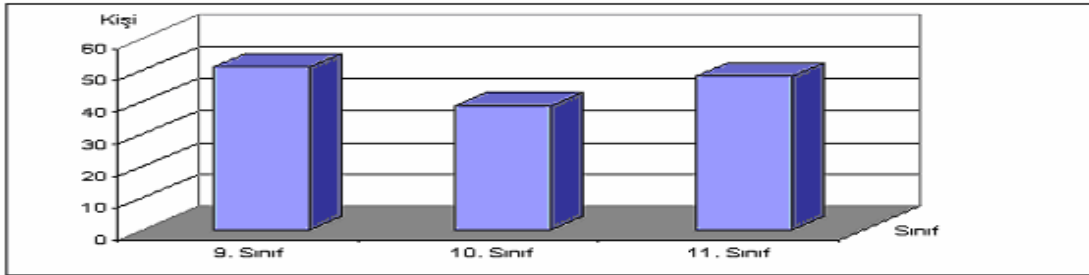
Karaadilli kasabasıdır. Kasabanın 2000 yılında yapılan nüfus sayımına göre nüfusu 9692 kişidir¹²⁶. 2003-2004 öğretim yılında Karaadilli Lisesinde 76'sı erkek, 52'si kız olmak üzere toplam 128 öğrenci öğrenim görmektedir (Tablo 37, Harita 10).

Tablo 37. Karaadilli Lisesi'nde Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).

Okul	9. Sınıf				10. Sınıf				11. Sınıf			
	Şube	E	K	T	Şube	E	K	T	Şube	E	K	T
Karaadilli Lisesi	2	28	23	51	2	17	12	29	3	31	17	48

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

2003-2004 öğretim yılında öğrencilerin sınıflara göre dağılımına bakıldığında, en fazla öğrenci 51 kişi ile 9. sınıflarda; en az öğrenci ise 29 kişi ile 10. sınıflarda yer almaktadır (Grafik 19). 11. sınıfta ise toplam 48 öğrenci öğrenim görmektedir. Doğum yıllarına göre öğrenci sayıları incelendiğinde Karaadilli Lisesinde en fazla 1987 doğumlu öğrenci; en az ise 1990 doğumlu öğrenci eğitim görmektedir.

Grafik 19. Karaadilli Lisesi'nde Sınıflara Göre Öğrenci Dağılımı (2003-2004).

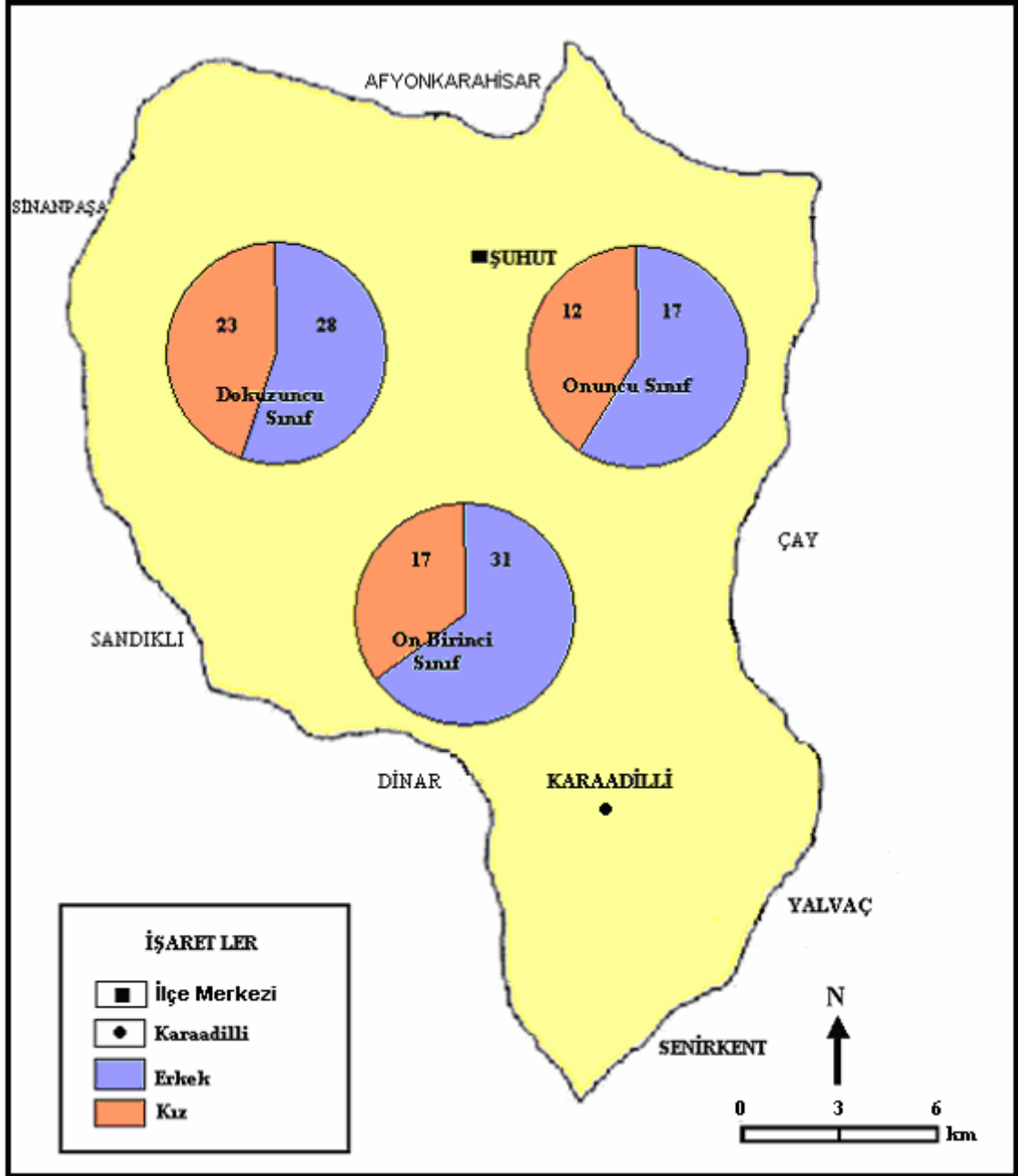
Karaadilli Lisesinde toplam 11 öğretmen çalışmaktadır. Öğretmenlerin 2'si idareci, 9'u ise branş öğretmeni olarak görev yapmaktadır (Tablo 38). Lisede yer alan 8 derslik tüm ortaöğretim dersliklerinin % 16'sını kapsamaktadır. Karaadilli Lisesinde öğretmen başına 12; derslik başına ise 16 öğrenci düşmektedir.

Tablo 38. Karaadilli Lisesi Öğretmen ve Derslik Dağılımı (2003-2004).

Okul	Derslik Durumu	Öğretmen Durumu		
		İdareci	Branş	Toplam
Karaadilli Lisesi	8	2	9	11

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

¹²⁶ 2000 Yılı Nüfus Sayımı, Ankara, 2003.

Harita 10. Karaadilli Lisesi Öğrencilerinin Sınıf ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).

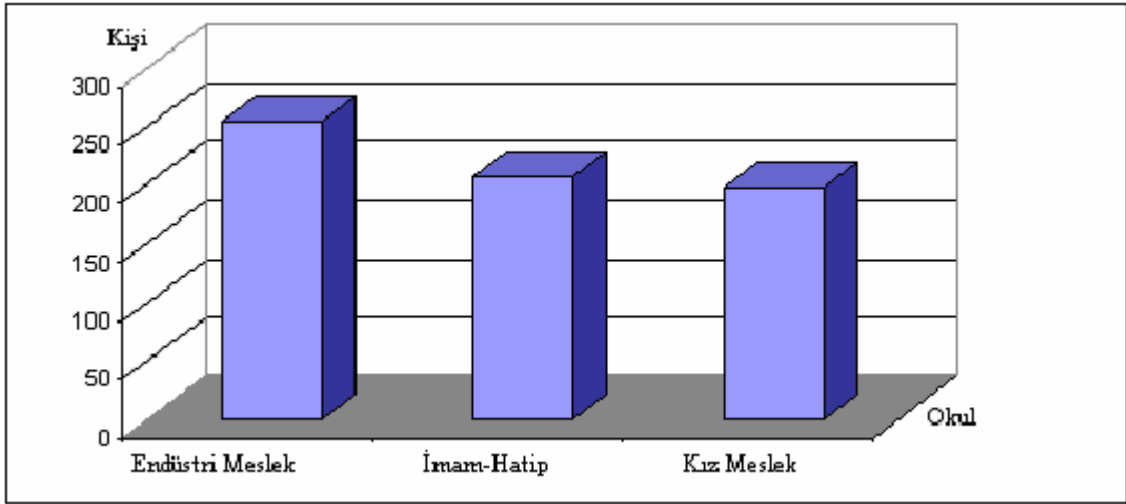
III) MESLEKİ VE TEKNİK ORTA ÖĞRETİM

Mesleki ve teknik orta öğretim, öğrencileri genel orta öğretimin amaçları ile birlikte iş ve meslek alanlarına insan gücü olarak yetiştiren ve yüksek öğretime hazırlayan öğretim kurumlarıdır¹²⁷. Araştırma sahasında bu kapsamda Şuhut Endüstri

¹²⁷ 2002 Yılı Başında Milli Eğitim, s.136.

Meslek Lisesi, Şuhut Kız Meslek Lisesi ve Şuhut İmam-Hatip Lisesi adıyla üç orta öğretim kurumu bulunmaktadır.

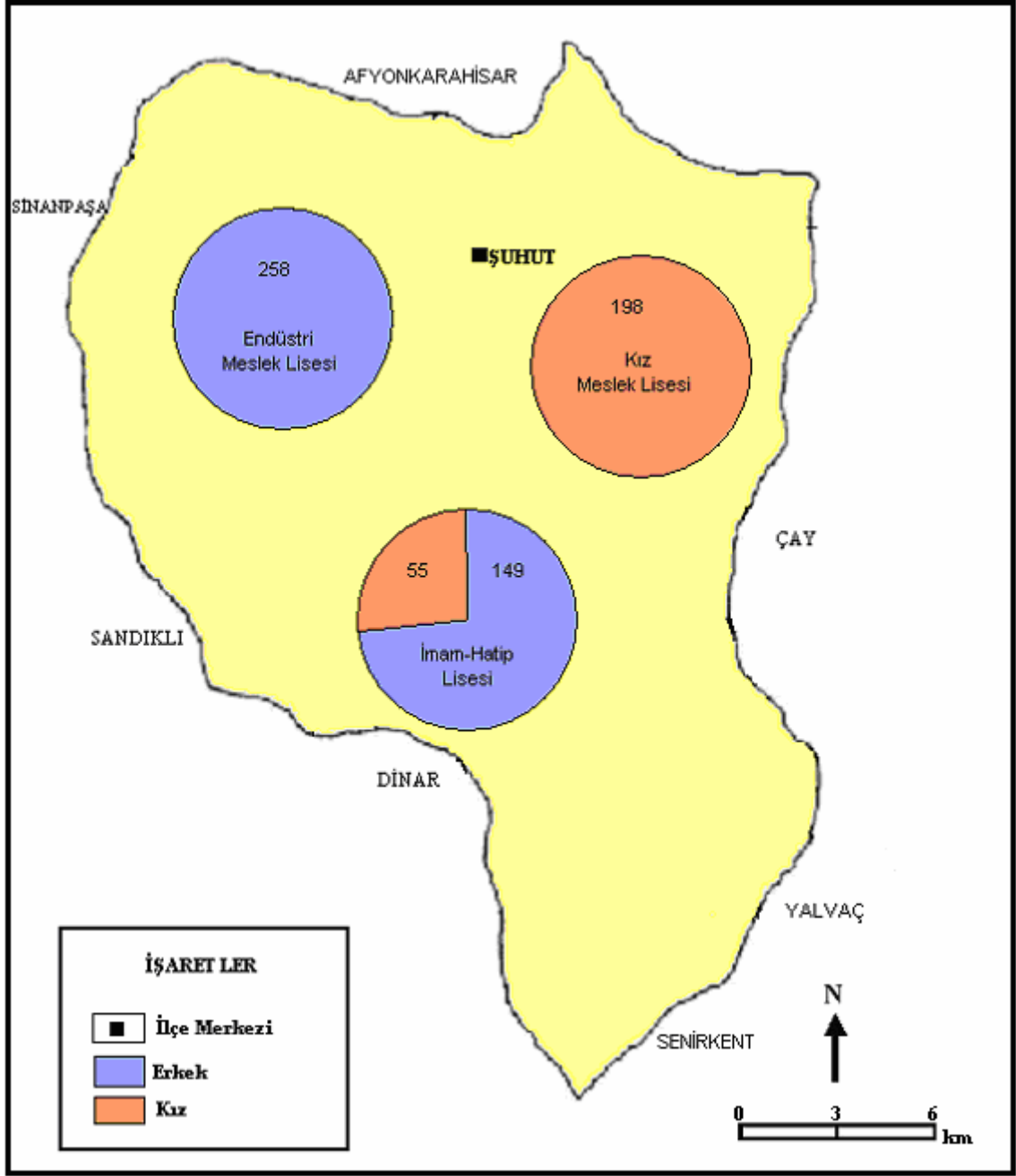
Şuhut ilçesi mesleki ve teknik orta öğretim okullarında 2003-2004 öğretim yılında 407'si erkek, 253'ü kız olmak üzere toplam 660 öğrenci öğrenim görmektedir (Harita 11). Bu öğrenciler araştırma sahası ortaöğretim kurumlarında yer alan öğrencilerin % 56'sını kapsamaktadır. Mesleki ve teknik orta öğretim grubuna giren okullar arasında en fazla öğrenci Endüstri Meslek Lisesinde, en az öğrenci Kız Meslek Lisesinde bulunmaktadır (Grafik 19). Öğrenci sayıları her iki okulda da, sadece erkek ve kız öğrencileri ifade etmektedir. İmam-Hatip Lisesinde 2003-2004 öğretim yılında 204'ü erkek, 55'i ise kız toplam 204 öğrenci bulunmaktadır.

Grafik 20. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Dağılımı (2003-2004).

Mesleki ve teknik orta öğretim okullarında 58 öğretmen bulunmaktadır. Öğretmenlerin 10'u idareci, 48'i ise branş öğretmeni olarak görevlidir. En fazla idareci 4'er kişi ile Endüstri Meslek Lisesi ve İmam-Hatip Lisesinde, en az idareci ise 2 kişi ile Kız Meslek Lisesindedir.

Mesleki ve teknik orta öğretim okullarında yer alan 27 derslik, tüm ortaöğretim okullarının % 53'ünü kapsamaktadır. En fazla derslik Endüstri Meslek Lisesinde, en az derslik ise Kız Meslek Lisesinde bulunmaktadır. Mesleki ve teknik orta öğretim okullarında öğretmen başına 11, derslik başına ise 25 öğrenci düşmektedir.

Harita 11. Mesleki ve Teknik Okul Öğrencilerinin Sınıf ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).

Sınıflara göre öğrenci dağılımına bakıldığında, 2003-2004 öğretim yılında en fazla öğrenci 226 kişi ile 9. sınıflarda, en az öğrenci ise 165 kişi ile 10. sınıflarda yer almaktadır. Doğum yıllarına göre öğrenci sayıları incelendiğinde, araştırma sahası mesleki ve teknik orta öğretim okullarında en fazla 1988 doğumlu öğrenci; en az ise 1990 doğumlu öğrenci eğitim görmektedir.

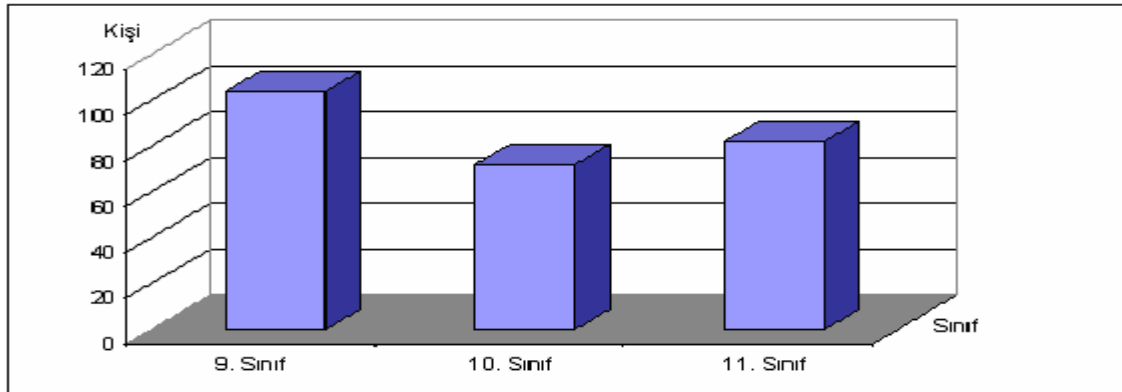
1980 yılında metal işleri bölümü ile hizmet vermeye başlayan Şuhut Endüstri Meslek Lisesinde, 1981 yılında ahşap ve yapı bölümleri açılmıştır. Bugünkü adını 1984-1985 öğretim yılında alan okul günümüzde metal işleri, elektrik, bilgisayar ve mobilya-dekorasyon bölümleri ile öğretim vermektedir. 2003-2004 öğretim yılında okulda toplam 282 öğrenci öğrenim görmektedir. Öğrencilerin 104'ü 9. sınıfta, 72'si 10. sınıfta ve 82'si 11. sınıfta yer almaktadır (Tablo 39, Grafik 21).

Tablo 39. Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin Sınıflara Göre Dağılımı (2003-2004).

Okul	9. Sınıf			10. Sınıf			11. Sınıf		
	Şube	Erkek	Kız	Şube	Erkek	Kız	Şube	Erkek	Kız
EML	4	104	-	4	72	-	4	82	-

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

Okul bünyesinde köy ve kasaba öğrencilerine yönelik olan ve 46 öğrencinin barındığı bir pansiyon bulunmaktadır. 2003-2004 eğitim-öğretim yılı öğrenci seçme sınavlarında 1'i lisans, 20'si ön lisans toplam 21 öğrenci başarılı olmuştur.

Grafik 21. Endüstri Meslek Lisesi'nde Öğrenci Dağılımı (2003-2004).

Okul bünyesinde 10 derslik, 1 fen laboratuvarı, 2 resimhane, 2 bilgisayar laboratuvarı ve 4 atölye bulunmaktadır. Toplam 10 dersliğin olduğu okulda, 4'ü idareci olmak üzere 26 öğretmen vardır (Tablo 40).

Tablo 40. Endüstri Meslek Lisesi Öğretmen ve Derslik Dağılımı (2003-2004).

Okul	Derslik Durumu	Öğretmen Durumu	
		İdareci	Branş
EML	10	4	22

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

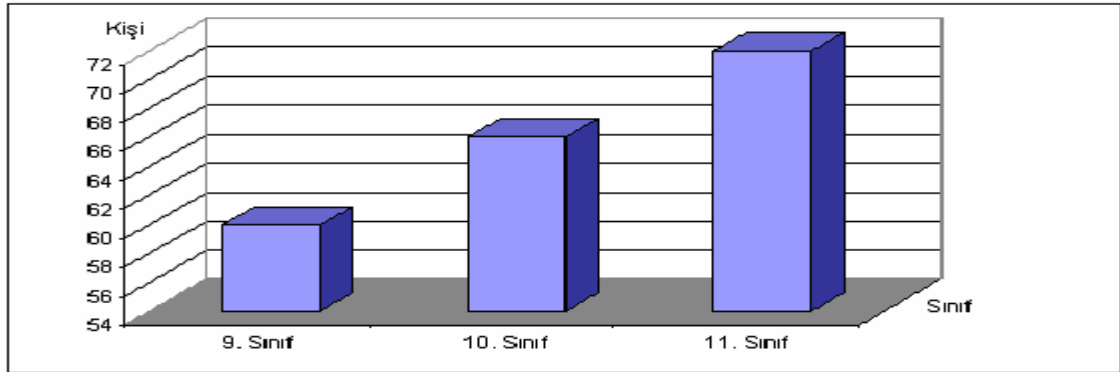
1980 yılında açılan Kız Meslek Lisesi, bilgisayar ve çocuk gelişimi eğitimi bölümleriyle öğrenim vermektedir. Okulda yer alan 198 öğrencinin % 35'ini oluşturan 72 öğrenci 11. sınıfta, % 33'ünü oluşturan 66 öğrenci 10. sınıfta, % 31'ini oluşturan 60 öğrenci ise 9. sınıfta öğrenim görmektedir (Tablo 41, Grafik 22).

Tablo 41. Kız Meslek Lisesi Öğrencilerinin Sınıflara Göre Dağılımı (2003-2004).

Okul	9. Sınıf			10. Sınıf			11. Sınıf		
	Şube	E	K	Şube	E	K	Şube	E	K
KML	2	-	60	3	-	66	3	-	72

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

2003-2004 öğretim yılında 198 öğrencinin öğrenim gördüğü okulda, uygulama amacıyla açılan ve 2 öğretmen denetiminde 33 öğrencinin yer aldığı bir anaokulu da hizmet vermektedir.

Grafik 22. Kız Meslek Lisesi'nde Öğrenci Dağılımı (2003-2004).

Okul bünyesinde 21 bilgisayarlı bir bilgisayar laboratuvarı, bir kütüphane ve bir fen laboratuvarı bulunmaktadır. Öğrenci seçme sınavlarında 14'ü lisans, 5'i ön lisans toplam 19 öğrenci başarılı olmuştur. Eğitimin 8 derslikte sürdüğü okulda, 16 öğretmen vardır (Tablo 42).

Tablo 42. Kız Meslek Lisesi Öğretmen ve Derslik Dağılımı (2003-2004).

Okul	Derslik Durumu	Öğretmen Durumu		
		İdareci	Branş	Toplam
KML	8	2	14	16

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri

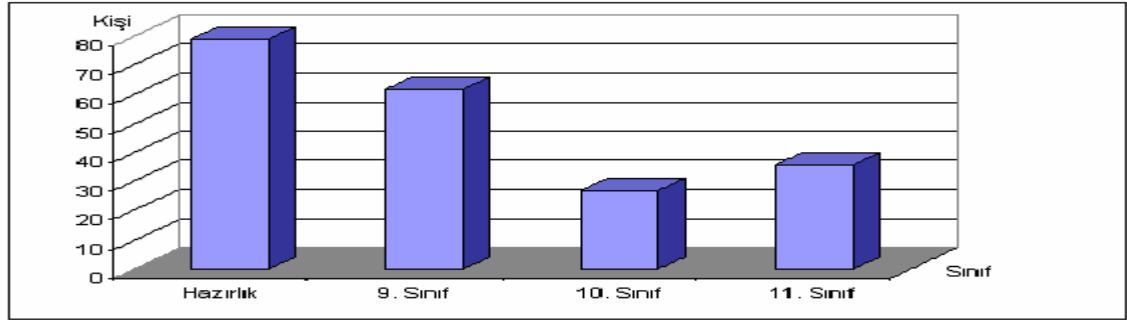
1975 yılında açılan İmam Hatip Lisesinde 204 öğrenci vardır. Okulda yer alan 204 öğrencinin % 38'ini oluşturan 79 öğrenci hazırlık sınıfında, % 31'ini oluşturan 62 öğrenci 9. sınıfta, % 13'ünü oluşturan 27 öğrenci 10. sınıfta, % 18'ini oluşturan 36 öğrenci ise 11. sınıfta öğrenim görmektedir (Tablo 43, Grafik 23).

Tablo 43. İmam-Hatip Lisesi Öğrencilerinin Sınıflara Göre Dağılımı (2003-2004).

Okul	Hazırlık Sınıfı			9. Sınıf			10. Sınıf			11. Sınıf		
	Şube	E	K	Şube	E	K	Şube	E	K	Şube	E	K
İHL	3	48	31	3	48	14	1	20	7	2	33	3

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

Ayrıca okul bünyesinde, 117 kişinin kaldığı ve hafta boyunca hizmet veren bir pansiyon bulunmaktadır (Resim 11). Pansiyonda kalan öğrencilerin 26'sı Şuhut Çok Programlı Lisesine, 91'i ise İmam Hatip Lisesine devam etmektedir.

Grafik 23. İmam-Hatip Lisesi'nde Öğrenci Dağılımı (2003-2004).

Okulda, 12 bilgisayarı olan bir bilgisayar laboratuvarı, bir fen laboratuvarı ve bir kütüphane bulunmaktadır. 2003-2004 eğitim-öğretim yılı öğrenci seçme sınavlarında 1'i lisans, 5'i ön lisans toplam 6 öğrenci başarılı olmuştur. Eğitimin 9 derslikte verildiği okulda, 16 öğretmen vardır (Tablo 44).

Tablo 44. İmam-Hatip Lisesi Öğretmen ve Derslik Dağılımı (2003-2004).

Okul	Derslik Durumu	Öğretmen Durumu		
		İdareci	Branş	Toplam
İHL	9	4	12	16

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

Resim 11. Şuhut İmam-Hatip Lisesi Pansiyonu.

IV) ÇOK PROGRAMLI LİSELER

Çok Programlı Liseler, nüfusu az ve dağınık olan yerlerde orta öğretimin genel, mesleki ve teknik öğretim programlarını bir yönetim altında uygulayan orta öğretim kurumlarıdır¹²⁸. Araştırma sahasında bu kapsamda Şuhut Çok Programlı Lisesi adıyla bir orta öğretim kurumu bulunmaktadır (Resim 12).

Resim 12. Şuhut Çok Programlı Lisesi.

¹²⁸ 2002 Yılı Başında Milli Eğitim, s.142.

2003-2004 öğretim yılında bu okulda 273'ü erkek, 113'ü kız toplam 386 öğrenci öğrenim görmektedir (Tablo 45, Harita 12). Bu öğrenciler, araştırma sahası ortaöğretim kurumlarında yer alan öğrencilerin % 33'ünü kapsamaktadır.

Tablo 45. Şuhut Çok Programlı Lisesi Öğrencilerinin Sınıflara Göre Dağılımı (2003-2004).

Okul	9. Sınıf			10. Sınıf			11. Sınıf		
	Şube	E	K	Şube	E	K	Şube	E	K
ŞÇPL	6	132	40	5	73	45	4	68	28

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

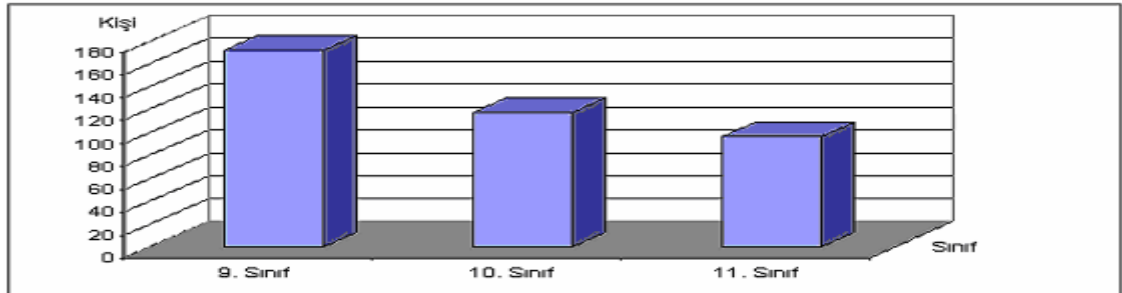
Şuhut Çok Programlı Lisesinde yer alan toplam 20 öğretmenin 4'ü idareci, 16'sı ise branş öğretmeni olarak görevlidir (Tablo 46). Şuhut Çok Programlı Lisesi bünyesinde dil, bilgisayar ve kimya laboratuvarı ile kütüphane bulunmaktadır. Lisede bulunan toplam 16 derslik tüm orta öğretim okullarının % 31'ini kapsamaktadır. Öğretmen başına 19 öğrenci, derslik başına ise 24 öğrenci düşmektedir.

Tablo 46. Şuhut Çok Programlı Lisesi Öğretmen ve Derslik Dağılımı (2003-2004).

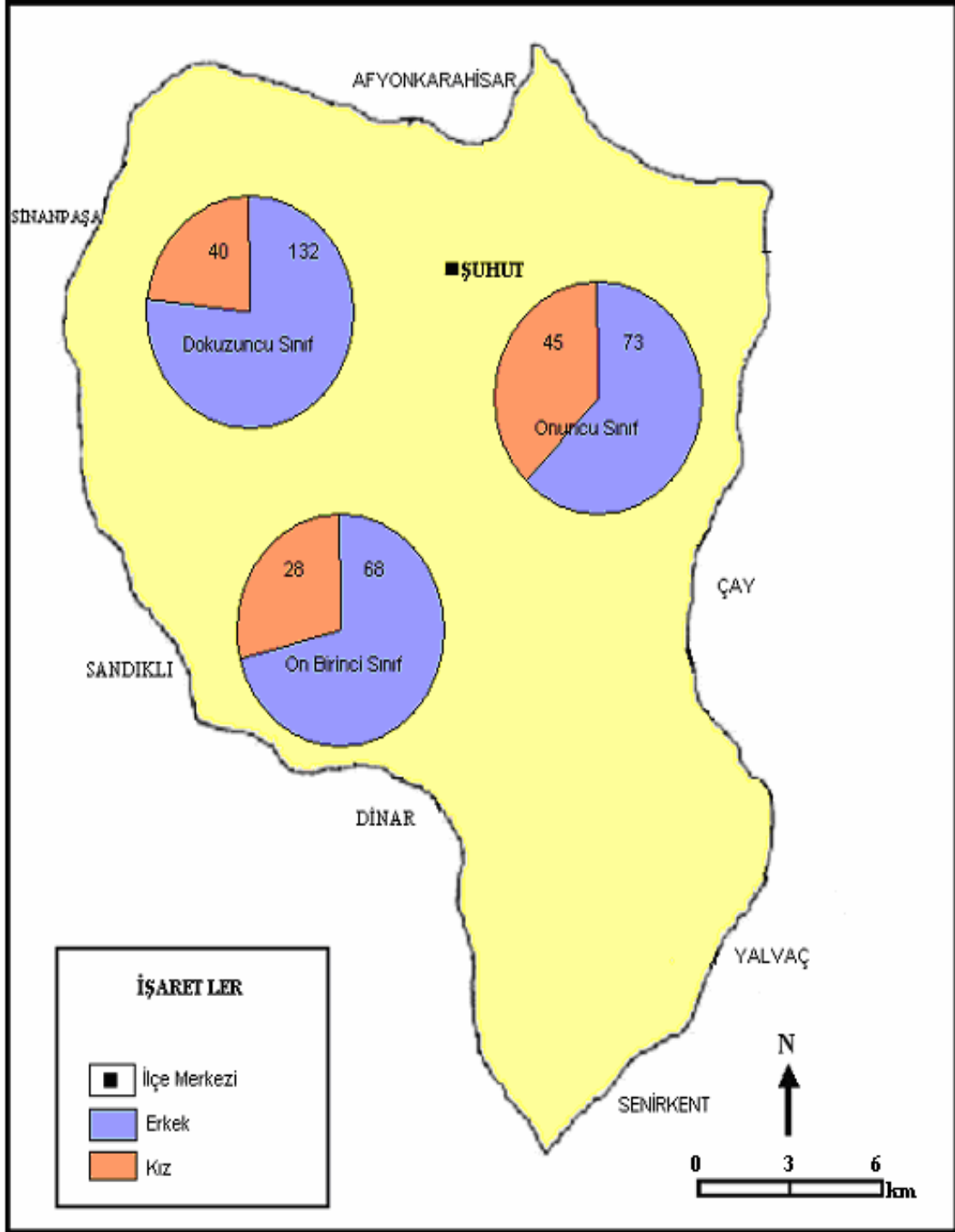
Okul	Derslik Durumu	Öğretmen Durumu		
		İdareci	Branş	Toplam
ŞÇPL	16	4	16	20

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

Okulda yer alan 386 öğrencinin % 46'sını oluşturan 172 öğrenci 9. sınıfta, % 31'ini oluşturan 118 öğrenci 10. sınıfta, % 25'ini oluşturan 96 öğrenci ise 11. sınıfta öğrenim görmektedir (Grafik 23). Doğum yıllarına göre öğrenci sayıları incelendiğinde, en fazla 1988 doğumlu öğrenci; en az ise 1985 ve daha önceki doğumlu öğrenci eğitim görmektedir.

Grafik 24. Şuhut Çok Programlı Lisesi'nde Öğrenci Dağılımı (2003-2004).

Harita 12. Şuhut Çok Programlı Lisesi Öğrencilerinin Sınıf ve Cinsiyete Göre Dağılımı (2003-2004).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
YÜKSEK ÖĞRETİM

1) YÜKSEK ÖĞRETİMİN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU

Yüksek öğretim; orta öğretime dayalı, en az iki yıllık, yüksek öğrenim veren her kademedeki eğitim kurumlarının tümünü kapsamaktadır. Toplumun insan gücü gereksinimine göre, öğrencileri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirmek, bilimsel alanlarda araştırmalar yapmak, kamuoyunu aydınlatıcı bilimsel araştırmaları sözlü ve yazılı olarak topluma iletmek, yüksek öğretimin başlıca amaçlarındandır¹²⁹. Araştırma sahasında Afyon Kocatepe Üniversitesi bünyesinde kurulan Şuhut Meslek Yüksekokulu bulunmaktadır (Resim 13).

Resim 13. Şuhut Meslek Yüksek Okulu.

Afyon Kocatepe Üniversitesi, 1992 yılında kurulan yirmi bir üniversite ile birlikte 3 Temmuz 1992 tarih ve 3837 sayılı kanunla kurulmuş ve 10 Kasım 1992’de eğitime başlamıştır¹³⁰. 1992 yılında tüzel kişiliğini kazanan Afyon Kocatepe Üniversitenin temeli Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine bağlı olarak 1974 yılında kurulan Afyon Maliye Muhasebe Okuluna dayanmaktadır. Okul 1987 yılında Anadolu Üniversitesi Afyon İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi adını almıştır¹³¹. 1992-1993 öğretim yılına, kuruluş kanununda yer alan 5 fakülte, 2 Enstitü, Anadolu ve Ege Üniversitelerinden devralınan 3 Meslek Yüksekokulu ile girmiştir.

¹²⁹ 2002 Yılı Başında Milli Eğitim, s.154.

¹³⁰ Ankara Eğitim ve İnşaat Mühendisleri Vakfı, *Üniversiteler*, Öncü Yayınevi, Ankara, 2000, s.13.

¹³¹ AKU Rektörlüğü, *Basın Yayın Halkla İlişkiler Birimi*, Afyonkarahisar, 2004.

Şuhut Meslek Yüksekokulu 1993-1994 öğretim yılı güz döneminde bünyesinde bulunan işletmecilik ve dericilik bölümleriyle eğitime açılmıştır (Fotoğraf 24). 1998-1999 güz döneminde normal öğretim veren bu iki bölüme ilave olarak işletmecilik ve dericilik bölümlerinin ikinci öğretimleri de eğitime başlamıştır. 2000-2001 öğretim yılında dericilik bölümü kapatılmıştır. 2003-2004 öğretim yılı güz döneminde pazarlama bölümü açılmıştır.

II) ÖNLİSANS PROGRAMLARI

Araştırma sahasında bulunan Şuhut Meslek Yüksek Okulu, pazarlamacılık ve işletmecilik bölümleri ile eğitim vermektedir. Bu bölümlerde 2003-2004 öğretim yılında 147'si erkek, 104'ü kız olmak üzere toplam 251 öğrenci öğrenim görmektedir (Tablo 47, Grafik 24). Öğrencilerin % 64'lük kısmını kapsayan 161 öğrenci normal, % 36'lık kısmını kapsayan 90 öğrenci ise ikinci öğretimde eğitimlerini sürdürmektedir¹³². En fazla öğrenci normal öğretimli işletmecilik I. sınıfta, en az öğrenci ise pazarlama bölümü II. sınıfta yer almaktadır. Pazarlama bölümünün ek kontenjan ile öğrenci alması ve başvurunun tek kişide kalması bu sayının oluşma nedenidir.

Tablo 47. Şuhut MYO Öğrencilerinin Bölümlere Göre Dağılımı (2003-2004).

Bölüm	Sınıf	Eğitim Şekli	Erkek	%	Kız	%	Toplam	%
İşletmecilik	I	Normal	21	21	48	33	69	27
İşletmecilik	I	İkinci	23	22	39	26	62	25
Pazarlama	I	Normal	18	17	8	5	26	10
İşletmecilik	II	Normal	23	22	42	29	65	26
İşletmecilik	II	İkinci	18	17	10	7	28	11,5
Pazarlama	II	Normal	1	1	0	0	1	0,5
TOPLAM	-	-	104	100	147	100	251	100

Kaynak: Şuhut M.Y.O. İstatistikleri.

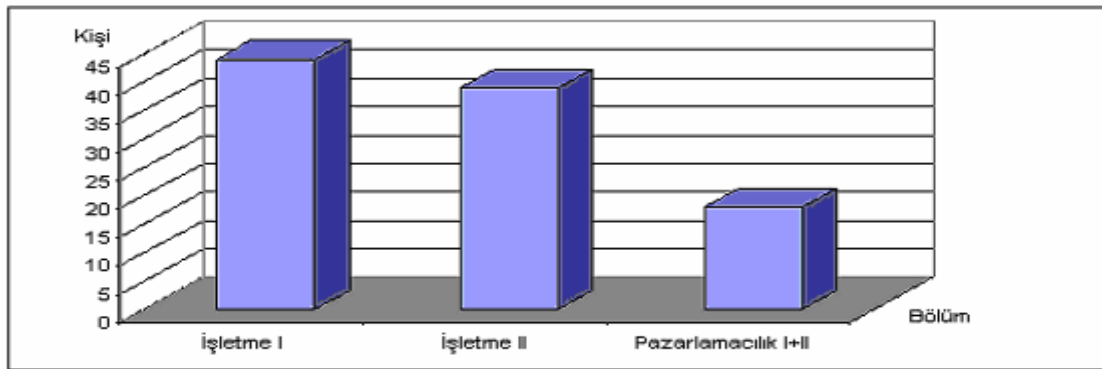
İşletmecilik bölümünün amacı, kamu ve özel sektör işletmelerinde üretim, ticaret ve hizmet faaliyetlerini verimli bir şekilde yürütebilecek olan insan yetiştirmektir¹³³. Bölümde normal ve ikili eğitimde toplam 224 öğrenci öğrenim görmektedir. İşletmecilik mezunları, kamu sektörü ve özel sektöre bağlı tüm işletmelerin muhasebe, finans, pazarlama ve insan kaynakları birimlerinde çalışabilme imkanına sahiptir.

¹³² AKÜ Rektörlüğü, *Şuhut Meslek Yüksek Okulu İstatistikleri*, Şuhut, 2004.

¹³³ Temel Eğitim Dershanesi, *Meslekler Rehberi 2001*, İzmit, 2001, s.206.

Mezun olanlar bireysel becerilerini de sergileyebildikleri takdirde iş bulma konusunda sıkıntı yaşamamaktadır.

Pazarlama bölümü, üretilmiş malların sınıflandırılması, belli standartlara uygun hale getirilerek satışı, nakliyesi ve depolanması konularında etkin olarak çalışabilecek nitelikli insan gücü yetiştirmeyi amaçlamaktadır¹³⁴. Pazarlamacılık mezunları özel ve resmi kuruluşlarda satış elemanı, pazarlama programcısı ve pazarlama araştırmacısı olarak çalışma imkanına sahiptir.

Grafik 25. Şuhut MYO Bölümlerine Göre Öğrenci Dağılımı (2003-2004).

III) YÜKSEK ÖĞRETİME GEÇİŞLER

Şuhut Meslek Yüksekokulu'nda, 2003-2004 öğretim yılı verilerine göre 147'si erkek, 104'ü kız toplam 251 öğrenci öğrenim görmektedir. Öğrencilerin geldikleri coğrafi bölgelere göre dağılımına bakıldığında, % 37'lik oran ile Marmara Bölgesi ilk, % 1'lik oran ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi ise son sıradadır (Tablo 48, Grafik 25).

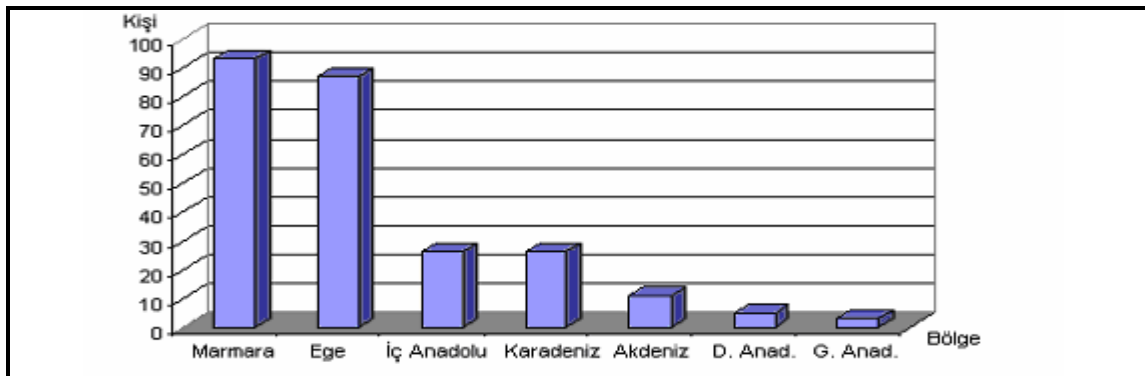
Tablo 48. Şuhut MYO Öğrencilerinin Geldikleri Bölgelere Göre Dağılımı (2003-2004).

Bölge	Öğrenci	İl Sayısı	Yüzde(%)
Marmara	93	6	37
Ege	87	7	34
İç Anadolu	26	5	11
Karadeniz	26	4	11
Akdeniz	11	13	4
Doğu Anadolu	5	4	2
G.Doğu Anadolu	3	3	1
TOPLAM	251	42	100

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

¹³⁴ Meslekler Rehberi 2001, s.210.

Marmara Bölgesini sırasıyla Ege, İç Anadolu, Karadeniz, Akdeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu izlemektedir.

Grafik 26. Şuhut MYO Öğrencilerinin Geldikleri Bölgelere Göre Dağılımı (2003-2004).

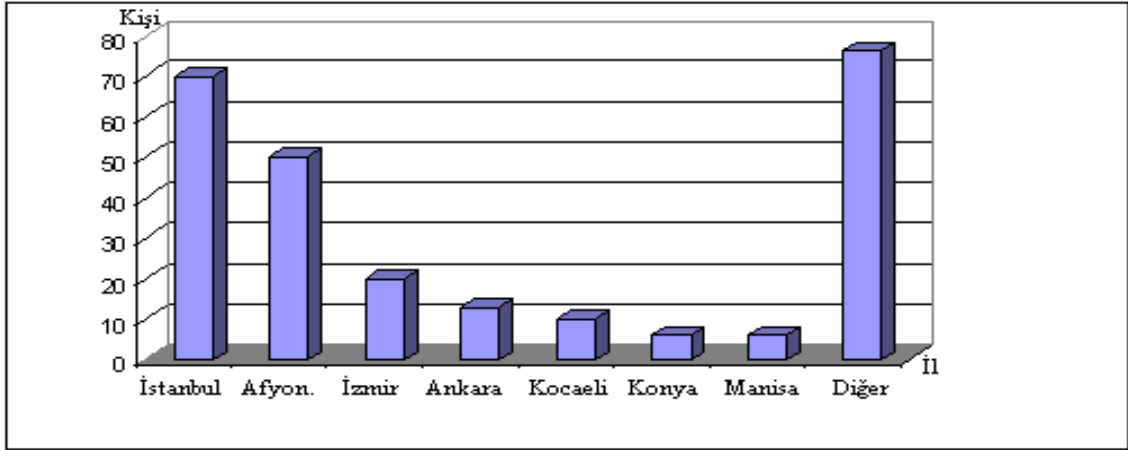
Araştırma sahasına ön lisans amacıyla 39 farklı ilden öğrenci gelmiştir. Şuhut Meslek Yüksekokuluna en fazla öğrenci İstanbul'dan gelmiş olup, İstanbul'u Afyonkarahisar, İzmir, Ankara, Kocaeli, Konya ve Manisa illeri izlemektedir. Bu illerin dışında ilçeye 32 farklı ilden de öğrenci gelmektedir. (Tablo 49, Grafik 26, Harita 13).

Tablo 49. Şuhut MYO Öğrencilerinin Geldikleri İllere Göre Dağılımı (2003-2004).

Yerleşim Yeri	Öğrenci sayısı	Oran (%)
İstanbul	70	28
Afyon	50	20
İzmir	20	8
Ankara	13	5
Kocaeli	10	4
Konya	6	2
Manisa	6	2
Diğer İller	76	31
TOPLAM	251	100

Kaynak: İlçe M.E.M. İstatistikleri.

Öğrencilerin % 28'ini oluşturan 70 öğrenci İstanbul, % 20'sini oluşturan 50 öğrenci Afyonkarahisar, % 8'ini oluşturan 20 öğrenci İzmir, % 5'ini oluşturan 13 öğrenci Ankara, % 4'ünü oluşturan 10 öğrenci Kocaeli, % 2'şerlik kısmı oluşturan 6'şar öğrenci ise Konya ve Manisa ilinden gelmiştir.

Grafik 27. Şuhut MYO Öğrencilerinin Geldikleri İllere Göre Dağılımı (2003-2004).

Diğer iller başlığı altında incelenen 32 farklı ilden, toplam 76 öğrenci ise % 31'lik kısmı oluşturmaktadır. Bu iller, 5 ve daha az öğrencinin geldiği illerdir. Aydın ve Balıkesir 5'er; Antalya, Bursa, Kayseri, Ordu, Samsun ve Sakarya 4'er; Hatay, Tekirdağ ve Uşak 3'er; Adana, Artvin, Denizli, Eskişehir, Kahramanmaraş, Kastamonu, Malatya, Zonguldak ve Rize 2'şer; Ardahan, Bolu, Çankırı, Çorum, Edirne, Elazığ, Erzincan, Gaziantep, Karabük, Kilis, Muğla, Nevşehir, Siirt, Tokat ve Trabzon ise 1'er öğrencinin geldiği il olmuştur.

Harita 13. Şuhut MYO Öğrencilerinin İllere Göre Dağılımı (2004).

Şuhut Meslek Yüksek Okulunda 2003-2004 öğretim yılında 1'i yardımcı doçent, 3'ü öğretim görevlisi ve 1'i araştırma görevlisi olan 5 akademik personel ile eğitim verilmektedir. Ayrıca 1'i yüksek okul sekreteri, 1'i şef, 3'ü memur, 3'ü koruma ve güvenlik görevlisi, 1'i hizmetli olmak üzere 9 idari personel eğitim faaliyetlerine katkıda bulunmaktadır¹³⁵ (Tablo 50).

Tablo 50.Şuhut MYO Derslik ve Personel Dağılımı (2003-2004).

Okul	Derslik Durumu	Personel Durumu	
		Akademik	İdari
Şuhut MYO	5	5	9

Yüksek okul, 2000 m² kapalı alana sahip 2 katlı bir binada eğitim vermektedir. Okul bünyesinde 96, 58 ve 30'ar kişilik derslikler ile 1 müdür odası, 2 müdür yardımcısı odası, 1 öğretim görevlisi odası ve 1 misafir öğretim görevlisi odası binanın ikinci katında bulunmaktadır. Alt katta ise 50 ve 52 kişilik olmak üzere 2 derslik ile 1 sekreter odası, 1 öğrenci ve not işleri odası, 1 kütüphane, 1 tahakkuk odası ve 13 bilgisayarlı bilgisayar laboratuvarı bulunmaktadır. Ayrıca binaya ek olarak kantin, masa tenisi salonu ile voleybol ve basketbol sahası da mevcuttur¹³⁶.

¹³⁵ Personel Dairesi Başkanlığı İstatistikleri, Afyonkarahisar, 2004.

¹³⁶ Şuhut Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü İstatistikleri, Şuhut, 2004.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İç Batı Anadolu'nun doğuya doğru ilerlediği ve İç Anadolu benzerliğinin belirgin olduğu Ege Bölgesi'nin doğusunda yer alan araştırma sahası, yönetim açısından bağlı bulunduğu Afyonkarahisar ilinin güneyinde yer almaktadır. Batı Anadolu'yu İç Anadolu'ya bağlayan eşik üzerinde yer alan ilçe, 1151 m. rakımıyla Afyonkarahisar ilinin en yüksek yerleşim merkezlerinden birisidir. İlçedeki eğitim dağılımının incelendiği bu çalışmada eğitim faaliyetleri ilk, orta ve yüksek öğretim kademelerinde ayrı ayrı incelenmiştir. Eğitimin tarihi gelişimine yer verilmiş, eğitimin dağılımı her kademe için incelenmiş, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1946 yılında Afyonkarahisar'a bağlanarak ilçe olan Şuhut'ta nüfus, kuruluşundan günümüze kadar giderek artış göstermiştir. Nitekim 1950 yılında 27670 olan nüfus, 2000 yılında 63137 kişiye ulaşmıştır. Diğer bir ifadeyle, 50 yıllık sürede araştırma sahası nüfusunda 2,3 kat artış olmuştur. 2000 yılı genel nüfus sayımlarına göre nüfusun % 78'i köy ve kasabalarda, % 22'si ise ilçe merkezinde yaşamaktadır. İlçe merkezi ile kırsal yerleşmelerin nüfus artış oranları arasında farklılıklar gözlenmektedir. Gerçekten de söz konusu devrede, ilçe nüfusu % 270 oranında artarken, kırsal kesimde bu oran % 219 olarak gerçekleşmiştir. Bu verilerden de anlaşıldığı gibi kırsal kesimden ilçe merkezine az da olsa göç yaşanmaktadır. İlçe topoğrafyasının engebeli, bazı yerleşmelerin ise az nüfuslu ve dağınık olması eğitim faaliyetlerini olumsuz etkilemektedir.

Araştırma sahasının en önemli yerleşim birimi Şuhut ilçe merkezidir. İlçe merkezi, 2000 yılında sahip olduğu 13862 kişilik nüfusu ile, yönetim açısından bağlı bulunduğu Afyonkarahisar ilinin ilçe merkezleri arasında Bolvadin, Sandıklı, Dinar, Emirdağ ve Çay'dan sonra altıncı sırada yer almaktadır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Bolvadin'e bağlı olan Şuhut, ilçe olduğu 1946 tarihinden sonra nüfusun artması ile birlikte coğrafi anlamda da şehir özelliğini kazanmıştır. İlçe nüfusu, ülkemizdeki çoğu araştırmacı tarafından şehir ayrımında dikkate alınan 10000 nüfus sayısına günümüzde ulaşmıştır. Kırsal yerleşmelerinin 6'sında belediye örgütü kurulmuştur. Söz konusu yerleşmeleri Atlıhisar, Balçıkhisar, Efe, Karacaören, Karaadilli ve Kayabelen oluşturmaktadır. Karaadilli, ilçe merkezinden sonra nüfusu en fazla olan yerleşim birimidir. İlçe merkezi dışındaki tek orta öğretim kurumu da burada bulunmaktadır.

İlçede temel geçim kaynağını tarım ve hayvancılık oluşturmaktadır. Son yıllarda meyve üretimine ağırlık verilmiştir. İlçe merkezi ve köylerinde çok sayıda besihane mevcuttur. Ayrıca yağ ve un fabrikaları da bulunmaktadır. İlçe merkezinde pazarlamacılık ve işletmecilik bölümlerine sahip meslek yüksek okuluna hayvancılık ve meyvecilik gibi bölümler açılması üretimdeki kaliteyi arttıracaktır.

Araştırma sahasında Cumhuriyet öncesi eğitim kurumlarına ait bilgilere kaynak yetersizliği nedeniyle ulaşılamamıştır. Cumhuriyet sonrası ilköğretim kurumları dışında ilk olarak, 1952-1953 öğretim yılında Şuhut Ortaokulu açılmıştır. Bu okul 1969-1970 yılında iki devreli Şuhut Lisesi haline getirilmiştir. 1970 tarihinde ise Şuhut Halk Eğitim Merkezi açılmıştır. Günümüzde 33 ilköğretim okulunda 5774 öğrenci, 284 öğretmen; 5 orta öğretim okulunda ise 756 öğrenci, 89 öğretmen bulunmaktadır. Ayrıca ilçe merkezinde bulunan Şuhut Meslek Yüksekokulunda 251 öğrenci vardır.

I. ÖĞRETMEN ve DERSLİK SORUNU

Öğretmen, öğrenci ile birlikte eğitimin en önemli bir unsurudur. Şuhut İlçesinde, 2003-2004 öğretim yılı verilerine göre ilköğretim okullarında 5774 öğrenciye karşılık; 142'si sınıf, 110'u branş öğretmeni olmak üzere toplam 284 öğretmen görev yapmaktadır. İlköğretimde görevli bir sınıf öğretmenine ortalama 27, branş öğretmenine ise 17 öğrenci düşmektedir. Fakat bu düzenli bir dağılım sergilememektedir. Örneğin, birleştirilmiş sınıf uygulamasının yapıldığı İsalı İlköğretim Okulunda tek sınıf öğretmenine 51 öğrenci düşmektedir.

İlköğretimin ilk beş yılını kapsayan dönemde görev alan sınıf öğretmenine ihtiyaç, özellikle köy yerleşmelerinde göze çarpmaktadır. Branş öğretmeni konusunda da ihtiyaç söz konusudur. Ayrıca okul öncesi eğitim alanında yeterli öğretmen bulunmamaktadır. İhtiyaç duyulan branşlarda norm kadroya göre imkanlar ölçüsünde öğretmen atamalarının yapılması gerekmektedir. Afyonkarahisar ili öğretmen atamalarında kapalı olan illere geçiş noktasında bulunmaktadır. Afyonkarahisar iline yakın ve komşu olan Konya, Denizli, Isparta, Burdur, Eskişehir, Aydın, İzmir, Antalya gibi illerin öğretmen atamalarına kapalı olması doğu illerinden gelen veya ilk ataması yapılacakların Afyonkarahisar ilini tercih etmelerine neden olmaktadır. Afyonkarahisar ilinde göreve başlayan öğretmen bir süre sonra başka illere tayin istemektedir. Bunun

sonucunda öğretmen devamlılığı sağlanamadığı için eğitim başarısında süreklilik olmamaktadır.

2000 yılından sonra öğretmen eksiklikleri mümkün olduğu ölçülerde giderilmiştir. Fakat özellikle son öğretim yılında başta branş olmak üzere öğretmenlerin yakın illere tayin oldukları görülmüştür. İhtiyaç kapsamında vekil veya ücretli öğretmen görevlendirilmesi, özellikle birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılan okullarda eğitim kalitesinin düşmesine neden olmaktadır. Birleştirilmiş sınıf eğitimi verilen okullarda görev alan ücretli veya vekil öğretmen eğitim fakültesi dışındaki okullardan mezun olmuş ve formasyon eğitimi almamış ise eğitimde istenen hedeflere ulaşamayacaktır. Araştırma sahası okullarında yaptığımız görüşmelerde bu sorun tarafımıza iletilmiştir. Öğretmen eksikliği olan okullarda görevlendirilecek vekil-ücretli öğretmenin eğitim fakültesi mezunu veya formasyon eğitimi almış diğer fakülte mezunu kişilerden seçilmesi sorunu en aza indirecektir.

Araştırma sahası okullarında derslik, laboratuvar, kütüphane, spor salonu gibi fiziki yetersizlikler söz konusudur. Teknoloji artık hayatın her alanında kendini hissettirmektedir. Özellikle kırsal kesimde öğrencinin teknolojiyle tanışabileceği en önemli yer okuldur. Başta bilgisayar olmak üzere, deney ve gözlemlere tanık olabileceği bir okul ortamının varlığı öğrencinin soyut ve somut dünyasına daha fazla ışık tutacaktır.

İlçe merkezinde bulunan birkaç okul dışında, her yönüyle fiziki yeterliliğe sahip bir okul ortamı yeterli sayıda bulunmamaktadır. Bunu sağlayabilmek için halk bilinçlendirilmeli, devletin olanakları halkın desteğiyle bütünleştirilmelidir. Bu sayede gerek öğretmen eksikliğinin, gerek derslik ve araç-gereç yetersizliğinin giderilmesi kolaylaşacaktır. Okulların derslik, laboratuvar, kütüphane, spor salonu, ders araç-gereci gibi eksikliklerinin imkanlar dahilinde tamamlanması; birbirine yakın olan okulların spor salonu, kütüphane v.b. belirli alanların ortak kullanıma açılması; ders araç gereçlerinin okullar arasında ödünç kullanımının sağlanması, fiziki yetersizlik ile ilgili sorunları azaltacaktır.

II. TAŞIMALI EĞİTİM-BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIF SORUNU

Araştırma sahasında toplam 303 öğrenci taşımali eğitiminden yararlanmaktadır. En yakını 3, en uzağı 15 km olan taşıma merkezleri, nüfusu az ve dağınık yerleşim

birimlerinde bulunan ilköğretim çağı çocuklarının eğitimden yararlanmalarını sağlamaktadır. Fakat zorunluluktan öteye gitmemekte, ortaöğretime geçişlerde çok büyük düşüşler gözlenmektedir.

Taşınmalı sistemden yararlanan öğrenciler uyum sorunu yaşamakta, kısıtlı zaman nedeniyle ders dışı sosyal etkinliklere katılamamaktadırlar. Bunun sonucunda öğrencinin eğitime bakışı olumsuz etkilenmektedir. Öğrencilerin, yaşadıkları sorunların giderilmesi için okul-öğretmen-aile arası iletişimin güçlü tutulması gereklidir. Öğrencilerin okul saatleri dışındaki sosyal etkinliklere katılmaları sağlanmalıdır.

Araştırma sahasında birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan on tane okul bulunmaktadır. Her sınıf için genel olarak birkaç öğrencinin bulunduğu birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okullarında, eğitim kalitesi düşmektedir. Kendi yaş grubu dışındaki çocuklarla bir arada bulunan öğrenci, yeterli bireysel gelişim gösterememektedir. Bu nedenle birleştirilmiş sınıf uygulamasından normal sınıf uygulamasına geçilmesi için pansiyonlu ve yatılı ilköğretim okulları yaygınlaştırılmalıdır.

Kırsal yerleşmelerde yaşayan öğrencilerin büyük çoğunluğu ilköğretim sonrası eğitimlerine devam edememektedir. Özellikle kız çocuklarının eğitim yapısı içinde devamlılığı çok düşük kalmaktadır. Orta öğretim kurumları ilçe merkezi dışında sadece Karaadilli kasabasında bulunmaktadır. Tüm bunlar okul çağı nüfusunun eğitimden yeterince yararlanmasını engellemektedir. Bu nedenle birbirine yakın olan köylerin yararlanabileceği, pansiyonlu ve yatılı ilköğretim okulları kırsal yerleşmelere açılmalıdır. Aynı şekilde ortaöğretim okulları da hizmete geçirilebilir.

III. AİLELERİN GELİR DÜZEYİ SORUNU

Kırsal yerleşmelerde eğitim kademeleri arasında geçişler devamlılık göstermemektedir. Araştırma sahasında, tarım dışı ekonomik fonksiyonlar yok denecek kadar azdır. Kırsal kesimde yaşayan öğrenciler, okul dışındaki zamanlarında hayvan otlatma, yük taşıma gibi farklı alanlarda ailelerince çalıştırılmaktadır.

Özellikle köylerde sekiz yıllık zorunlu temel eğitimden sonra pek çok aile, başta kız çocukları olmak üzere evlatlarının eğitimlerine devam etmesini sağlamak konusunda gayret harcamamaktadır. Bu durum ailelerin gelir düzeyindeki düşüklük ile ortaöğretim kurumlarının köy ve kasabalarda bulunmaması ile yakından ilgilidir. Okumanın yararlarını ailelere aktarmak ve ekonomik durumu yetersiz ailelere maddi destek

sağlamak, eğitimin devamlılığını sağlayabilir. Orta öğretime devam eden öğrenciler arasında erkek sayısı daha fazladır. Orta öğretime devam etmek isteyen; fakat barınma sorunu yaşayan kız öğrenciler için pansiyonlu veya yatılı okulların açılması aileleri rahatlatacaktır.

IV. YÜKSEK ÖĞRETİMİN GELİŞİMİ SORUNU

Eğitim sisteminin en üst basamağını yüksek öğretim kademesi oluşturmaktadır. Yüksek öğretim, bulunduğu şehrin sosyal ve kültürel gelişimine katkıda bulunduğu gibi ekonomik olarak da şehre fayda sağlar. Araştırma sahasında 1993-1994 eğitim-öğretim yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi bünyesinde açılan ve günümüzde iki ayrı bölümde toplam 251 öğrencinin eğitim gördüğü Şuhut Meslek Yüksek Okulu bulunmaktadır. Yüksek okul bünyesinde bulunan öğrencilerin çoğunluğu Afyonkarahisar dışındaki illerden gelmektedir.

Şuhut İlçesi'ne ön lisans okumak amacıyla gelen öğrenciler için en temel sıkıntı barınmadır. Kiralık ev konusunda sıkıntı yaşanmaktadır. Bu sebeple Afyonkarahisar'a gidiş-geliş yapan yüksekökol öğrencileri vardır. Bu ise öğrenciden gelebilecek maddi katkının ilçe dışına çıkmasına neden olmaktadır.

Yurt-kur tarafından yeterli kapasitede yurt yapılması, öğrencinin vakit geçirebileceği kültürel yerlerin açılması bu akışı önleyebilir. Meslek yüksek okulu bünyesinde işletmecilik ve pazarlamacılık bölümleri yanında, ilçe ekonomisinin tarım ve hayvancılığa dayandığı göz önüne alınırsa farklı bölümlerinde olması gerektiği dikkati çeker. Örneğin; besicilik faaliyetlerini desteklemek amacıyla hayvancılık bölümü açılabilir. Bu sayede, ilçe hayvancılık faaliyetlerinde görülebilecek eksiklikler giderilebilir.

Araştırma sahasında, üniversite sınavına hazırlık amacıyla halk eğitim dışında özel kurslar bulunmaması, öğrencileri il merkezine yönlendirmektedir. Belediye paso kayıtlarına göre 2003-2004 öğretim yılında 105'i erkek, 81'i kız toplam 186 öğrenci günlük olarak dersane için Afyonkarahisar'a gitmektedir. Bu sayı küçümsenecek bir rakam değildir. Hem ilçenin gelecek sosyal yapısını belirlemesi hem de vakit kaybının en aza indirilmesi bakımından ilçe merkezinde sınavlara hazırlayıcı özel kurumların açılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- AKYÜZ, Yahya Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 2001'e), Alfa Yayınları, İstanbul, 1991.
- , Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I/1 Türk İnkılabının Hazırlık Dönemi ve Türk İstiklal Savaşı, Yüksek Öğretim Kurumu Yayınları, Ankara, 1997.
- ARDOS, Mehmet, Afyonkarahisar Bölgesi'nin Jeomorfolosi, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1978.
- ATALAY, İbrahim, Türkiye Coğrafyası, Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir, 1997.
- ATAY, Hüseyin, Osmanlılarda Yüksek Din Eğitimi, Dergah Yayınları, İstanbul, 1983.
- BAŞARAN, İbrahim Ethem, Türkiye Eğitim Sistemi, Yargıcı Matbaası, Ankara, 1996.
- BERKES, Niyazi, Türkiye'de Çağdaşlaşma, Yapı Kredi yayınları, İstanbul, 2002.
- BİNBAŞIOĞLU, Cavit, Türkiye'de Eğitim Bilimleri Tarihi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1995.
- CEYHUN İlhami; SAVAŞ Osman, TOSUN A.Vahap, Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim ve Derslerin Planlanması, Aktif Yayınları, Erzurum, 1999.
- DOĞAN, Ahmet Rufai, Birleştirilmiş Sınıflarda Eğitim Öğretim, Selim Ofset, Trabzon, 2000.
- DOĞANAY, Hayati, Türkiye Beşeri Coğrafyası, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1997.
- EKİNCİ Yusuf, Ahilik ve Meslek Eğitimi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1990.
- ERGÜN, Mustafa, Atatürk Devri Türk Eğitimi, Ocak Yayınları, Ankara, 1997.
- , II. Meşrutiyet Devrinde Eğitim Hareketleri (1908-1911), Ocak Yayınları, Ankara, 1996.
- EROĞLU, Hamza, Türk İnkılap Tarihi, Savaş yayınları, Ankara, 1990.
- GÖNÇER, Süleyman, Afyon İli Tarihi, C.II, İleri Ofset Matbaacılık, Afyon, 1991.
- GÜLCAN, Murat ve Diğerleri, Türkiye'de İlköğretim(Dünü, Bugünü, Yarını), Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2003.

HIZLI, Mefail, Mahkeme Sicillerine Göre Osmanlı Klasik Dönemi Bursa Medreselerinde Eğitim-Öğretim, Doğan Ofset, Bursa, 1997.

KARASAR, Niyazi, Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel yayıncılık, Ankara, 1999.

KILIÇ, Kadir, Afyon Eğitim Tarihi, Afyon Valiliği Yayınları, Afyon, 1998.

KOÇER, Hasan Ali, Türkiye’de Modern Eğitimin Doğuşu, Uzman Yayınları, Ankara, 1987.

KODAMAN, Bayram, Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1991.

KURNAZ, Şefika, Cumhuriyet Öncesinde Türk Kadını (1839-1923), Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1992.

KÜRKÇÜOĞLU, Ö, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi ½ Atatürk İnkılapları, Yüksek Öğretim Kurumu yayınları, Ankara, 1995.

ÖZAV, Lütfi, Sivaslı İlçesi’nin Coğrafi Etüdü, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları, Afyon, 2002.

ÖZGÜR, E. Murat, Türkiye Nüfus Coğrafyası, GMC Yayıncılık, Ankara, 1998.

ŞIŞMAN, Adnan, Galatasaray Mekteb’i Sultanisi’nin Kuruluşu ve İlk Eğitim Yılları (1868-1871), Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1989.

TEKELİ, İlhan, İLKİN, Selim, Osmanlı İmparatorluğu’nda Eğitim ve Bilgi Üretim Sisteminin Oluşumu ve Dönüşümü, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1993.

TURAN, Kemal, Mesleki ve Teknik Eğitimin gelişmesi ve Mehmet Rüştü Uzel, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1992.

TUTSAK, Sadiye, İzmir’de Eğitim ve Eğitimciler (1850-1950), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2002.

VAHAPOĞLU, Hidayet, Osmanlı’dan Günümüze Azınlık ve Yabancı Okullar, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1997.

Dergiler-Makaleler-Tezler

AKSOY, Ayşe B., “Okul Öncesi Eğitime Ebeveyn Katılımının Sağlanması”, VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, C.II, Selçuk Üniversitesi Yayınları, Konya,1998, s.97-104.

- ERGÜNEŞ, Yalçın, ALTUN SARAY, Abdullah, “Taşımali İlköğretim Uygulamasının Değerlendirilmesi”, Cumhuriyet’in 75. Yılında İlköğretim, Tek Işık Yayınları, Ankara, 1998, s.180-200.
- BALTACI, Cahit, “Osmanlı Devleti’nde Eğitim ve Öğretim”, Türkler, C. XI, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.446-462.
- BAYAR, Muharrem, “Afyonkarahisar Vilayetinde Milli Eğitimin Tarihi”, III. Afyonkarahisar Sempozyumu Bildirileri, Afyon Belediyesi Yayınları, Afyon, 1994, s.21-42.
- DEMİREL, Muammer, “Türk Eğitiminin Modernleşmesinde Rüşdiye Mektepleri”, Türkler, C.XV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.44-60.
- DAŞDEMİR, Latif, “Cumhuriyet Döneminde Afyon”, Anadolu’nun Kilidi Afyon, Afyon Valiliği Yayınları, Afyon, 2004, s.132-149.
- DUMAN, Tayyip, “Mesleki ve Teknik Eğitimin Gelişimi”, Türkler, C.XV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.61-71.
- GELİŞLİ, Yücel, “Osmanlı İlköğretim Kurumlarından Sıbyan Mektepleri (Kuruluşu, Gelişimi ve Dönüşümü)”, Türkler, C.XV, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.35-43.
- GÖKÇE, Erten “Sekiz Yıllık Zorunlu İlköğretim Uygulamasına İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi”, VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, C. II, Selçuk Üniversitesi Yayınları, Konya, 1998, s.187-195.
- İLGAR, Yusuf, “Afyonkarahisar’da Medreseler ve Mektepler”, Afyonkarahisar Kütüğü, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları, C.I, Afyon, 2001, s.371-384.
- , “XX. Yüzyıl İlk Çeyreğinde Afyonkarahisar Şhrinde Eğitim-Öğretim, VI. Afyonkarahisar Sempozyumu Bildirileri, Afyon Belediyesi Yayınları, Ankara, 2003, s.527-550.
- , “Afyonkarahisar Eğitim Tarihi”, *Anadolu’nun Kilidi Afyon*, Afyon Valiliği Yayınları, Afyon, 2004, s.279-312.
- ŞAHİN, Kamil, “Afyonkarahisar’da XIX-XX. Asırlarda Mektepler”, III. Afyonkarahisar Sempozyumu Bildirileri, Afyon Belediyesi Yayınları, Afyon, 1994, s.48-52.
- TAŞ, Barış, Şuhut Ovası ve Yakın Çevresi’nin Jeomorfolojisi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 1999.
- TAŞKIRAN, Cemalettin, “Atatürk İlke ve İnkıpları”, Türkler, C.XVI, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s.394-410.

TUTSAK, Sadiye, “Osmanlı Devrinden Cumhuriyet Türkiye’sine Miras Kalan Ortaöğretim Kurumunun Gelişimi”, Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, İstanbul, 2001.

YAZICI, Nesimi, “İslah-ı Medaris Öncesi Karahisar-ı Sahib’de Medreseler”, III. Afyonkarahisar Sempozyumu Bildirileri, Afyon Belediyesi Yayınları, Afyon, 1993, s.43-47.

YILMAZ, Özer, “Afyon İli Genel Coğrafya Özellikleri”, Anadolu’nun Kilidi Afyon, Afyon Valiliği Yayınları, Afyon, 2004, s.3-32.

İstatistikler

AKÜ Rektörlüğü, Personel Dairesi Başkanlığı, Afyonkarahisar, 2004.

AKU Rektörlüğü, Basın Yayın Halkla İlişkiler Birimi, Afyonkarahisar, 2004.

AKÜ Rektörlüğü, Şuhut Meslek Yüksek Okulu Müdürlüğü, Şuhut, 2004.

Afyon Valiliği, Afyon 2001 Yıllığı, Afyon, 2001.

Ankara Eğitim ve İnşaat Mühendisleri Vakfı, Üniversiteler, Öncü Yayınevi, Ankara, 2000.

Afyonkarahisar İl Sağlık Müdürlüğü İstatistikleri, Afyonkarahisar, 2004.

Şuhut İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistikleri, Şuhut, 2004.

Milli Eğitim Bakanlığı, Ortaöğretimin Dünü Bugünü, İstanbul, 1993.

Milli Eğitim Bakanlığı, 2002 Yılı Başında Milli Eğitim, Ankara, 2001.

Şuhut Belediyesi İstatistikleri, Şuhut, 2004.

T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, 2000 Yılı Nüfus Sayımı, Ankara, 2003.

Temel Eğitim Dershanesi, Meslekler Rehberi 2001, İzmit, 2001.

Yüksek Öğretim Kurumu, Kasım 1981-Kasım 1988 Döneminde Yükseköğretimdeki Gelişmeler, Ankara, 1988.